

ธรรมเนียมปฏิบัติกับการจัดการทำไร :
กรณีศึกษา ธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทย

นาย กวิน เอี่ยมตระกูล

ศูนย์วิทยพัทยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

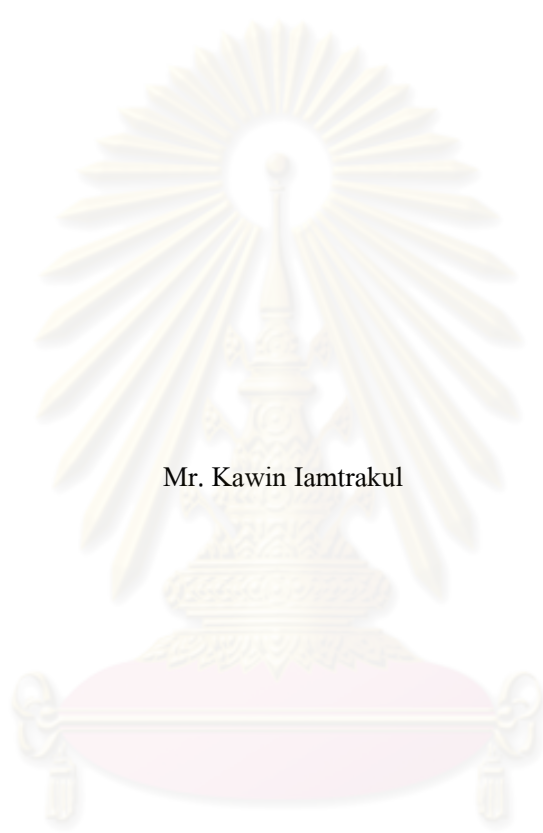
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CORPORATE GOVERNANCE AND EARNINGS MANAGEMENT:
THE CASE OF COMMERCIAL BANKS IN THAILAND

Mr. Kawin Iamtrakul

ศูนย์วิทยพัทพยกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics Program in Economics

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ธรรมาภิบาลกับการจัดการกำไร :

กรณีศึกษา ธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทย

โดย

นาย กวิน เอี่ยมตระกูล

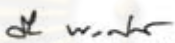
สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

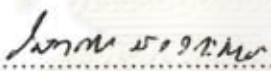
รองศาสตราจารย์ ดร. โสคติธร มัลลิกะมาส

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นักศึกษาฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

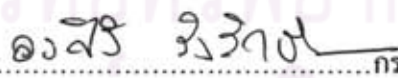

..... คณะบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. ทิรัน พงศ์มพัฒน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อิศรา สานติศาสตร์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. โสคติธร มัลลิกะมาส)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. พิฑูวรรณ ปรมาทพจน์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร. อรศิริ รังรักษ์ศิริวรรณ)

กวิน เอี่ยมตระกูล : ธรรมชาติกับการจัดการกำไร:กรณีศึกษาธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทย (CORPORATE GOVERNANCE AND EARNINGS MANAGEMENT: THE CASE OF COMMERCIAL BANKS IN THAILAND) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ.ดร.โสคติธร มัลลิกะมาส, 112 หน้า

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับการจัดการกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย ทั้งนี้การจัดการกำไรเป็นการบิดเบือนกระบวนการรายงานทางการเงินของกิจการ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียและระบบเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศ ดังนั้น ธรรมชาติหรือการกำกับดูแลกิจการที่ดี จึงเป็นแนวทางที่จะช่วยลดการจัดการกำไรลง ตลอดจนสร้างความน่าเชื่อถือและความโปร่งใสในการรายงานทางการเงิน สำหรับขั้นตอนการศึกษาประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่ (1) แบบจำลองการจัดการกำไร และ (2) แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงาน การจัดการกำไร กับการกำกับดูแลกิจการที่ดี และงานวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้อมูลทุกบัญชีรายไตรมาสของธนาคารพาณิชย์ไทยจำนวน 13 แห่ง ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี 2545 ถึงไตรมาสที่ 4 ปี 2552 โดยทำการวิจัยด้วยวิธี Seemingly Unrelated Regression และ Two-Stage Least Square

ผลการศึกษา พบว่าการจัดการกำไรของธนาคารพาณิชย์มีค่าสูงสุดและค่าต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 0.9038 และ -0.9948 ของสินทรัพย์รวมตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 0.0398 ของสินทรัพย์รวม ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับการจัดการกำไร พบว่าการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีอิทธิพลทางลบต่อการจัดการกำไร กล่าวคือ การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่เพิ่มขึ้นย่อมทำให้การสอบทานระบบการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน ตลอดจนการสอบทานการรายงานทางการเงินของธนาคาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การจัดการกำไรลดลง ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีต อย่างไรก็ตามตัวแปรการกำกับดูแลกิจการที่ดีด้านอื่นๆ เช่น สัดส่วนกรรมการอิสระ ค่าตอบแทนตามผลงาน การประชุมของคณะกรรมการธนาคาร จำนวนคณะกรรมการธนาคารและจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบกลับไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สาขาวิชา.....เศรษฐศาสตร์..... ทยมือชื่อนิติ..... กวิน
ปีการศึกษา.....2553..... ทยมือชื่อ.....ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5285151729: MAJOR ECONOMICS

KEYWORDS: CORPORATE GOVERNANCE / EARNINGS MANAGEMENT

KAWIN IAMTRAKUL: CORPORATE GOVERNANCE AND EARNINGS
MANAGEMENT: THE CASE OF COMMERCIAL BANKS IN THAILAND. THESIS
ADVISOR: ASSOC. PROF. SOTHITORN MALLIKAMAS, Ph.D., 112 pp.

The aim of this thesis is to examine the association between corporate governance and earnings management of commercial banks in Thailand. Earnings management provides misstated information about financial reporting process, which is negative effect on stakeholder and economic system. Thus, corporate governance approach will reduce levels of earnings management including credibility and transparency in financial reporting. This study consists of two parts: (1) Earnings management model, and (2) The relationship between performance, earnings management and corporate governance model. The samples include the secondary data of 13 commercial banks in Thailand from 1st quarter in 2002 to 4th quarter in 2009. Seemingly Unrelated Regression and Two-Stage Least Square are employed to analyze data.

The result shows that the maximum level of earnings management is 0.9038 as a percent of total assets and the minimum is -0.9948 as a percent of total assets; while the mean value of earnings management appears only 0.0398 as a percent of total assets. In addition, the number of audit committee meetings has a significantly negative relationship with the earnings management. This implies that the more the audit committee meetings take place, the more effective monitoring and financial reporting process will be, resulting in less earnings management. Therefore, this evidence is consistent with past studies. However, board independence, pay-for-performance, the number of board member meetings, the size of the board members and the size of the audit committee members have not influence on earnings management.

Field of study:Economics..... Student's signature..... *Kawin*

Academic year:2010..... Advisor's signature..... *Sothitorn Mallikamas*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาและปรารถนาดีเป็นอย่างยิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร.โสทธิธร มัลลิกะมาส ที่คอยแนะนำและให้คำปรึกษาเป็นอย่างดีในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมถึงคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์อันได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.อิสรา ศานติศาสตร์ ดร.พิชุกรรณ ปรมาพจน์ และ ดร.อรศิริ รั้งรักษ์ศิริวร ที่ได้ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ ข้าพเจ้าจึงขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูงสำหรับความกรุณาที่ได้รับจากอาจารย์ทุกท่านในครั้งนี้ พร้อมกันนี้ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและธนาคารแห่งโตเกียว-มิตซูบิชิ ยูเอฟเจ จำกัด ที่สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาแก่ข้าพเจ้าเป็นอย่างดีโดยตลอดมา

นอกจากนี้ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ บิดาและมารดาที่คอยให้กำลังใจและสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตลอดมา รวมทั้งเพื่อนๆที่ให้คำปรึกษาซึ่งมีประโยชน์กับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อันได้แก่นางสาวชนานันท์ หมุดคำ นางสาวจุฑาภรณ์ บุหลันพฤกษ์ นางสาวปารมिता อุทาสิน และนางสาวสาวิณี โภคทรัพย์ ตลอดจนนายปฏิภาณ นิลศิริ ที่แก้ไขโครงสร้างและหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษในบทคัดย่อให้แก่ข้าพเจ้า

สุดท้าย คุณประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ข้าพเจ้าขอบแต่ผู้มีพระคุณและอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ข้าพเจ้า หากมีความผิดพลาดประการใดข้าพเจ้าน้อมรับไว้เพียงผู้เดียว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ

บทที่

1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.4 คำนิยามที่เกี่ยวข้อง.....	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
1.6 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนองานวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกำไร.....	10
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกำไร.....	10
2.1.1 ความหมายของการจัดการกำไร.....	10
2.1.2 แนวคิดการจัดการกำไร.....	12
2.1.3 ทฤษฎีต้นทุนทางธุรกรรม.....	15
2.1.4 ทฤษฎี Prospect theory.....	17
2.2 แรงจูงใจของผู้บริหารในการจัดการกำไร.....	18
2.2.1 แรงจูงใจด้านเป้าหมายกำไร.....	18
2.2.2 แรงจูงใจด้านด้านการคาดหวังและการประเมินของตลาดทุน.....	19
2.2.3 แรงจูงใจด้านสัญญา.....	21
2.2.4 แรงจูงใจด้านการกำกับดูแล.....	24

บทที่

3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี	27
3.1 แนวคิดและทฤษฎีด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี	27
3.1.1 ความหมายของการกำกับดูแลกิจการที่ดี	27
3.1.2 ทฤษฎีตัวแทน.....	28
3.1.3 ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย	29
3.1.4 องค์ประกอบของการกำกับดูแลกิจการที่ดี	29
3.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	33
3.2.1 กรรมการอิสระ.....	34
3.2.2 ค่าตอบแทนตามผลงาน	40
4 วิธีการศึกษา.....	44
4.1 แบบจำลอง.....	44
4.1.1 แบบจำลองการจัดการกำไร.....	44
4.1.2 แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงาน การจัดการ กำไรกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี	46
4.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	48
4.2.1 แบบจำลองการจัดการกำไร	49
4.2.2 แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงาน การจัดการ กำไรกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี	51
4.3 สมมติฐาน	53
4.3.1 แบบจำลองการจัดการกำไร	53
4.3.2 แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงาน การจัดการ กำไรกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี	56
4.4 วิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์.....	69
5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
5.1 ผลการวิเคราะห์จากแบบจำลองการจัดการกำไร	70
5.2 ผลการวิเคราะห์จากแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงาน การจัดการกำไรกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี	75
5.3 ผลการศึกษาจากวิธีการศึกษาที่แตกต่างกัน	93

บทที่

6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	94
6.1 สรุปผลการศึกษา	94
6.1.1 สรุปผลการศึกษาจากแบบจำลองการจัดการกำไร	94
6.1.2 สรุปผลการศึกษาจากแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างผลการ ดำเนินงานการจัดการกำไรกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี	96
6.2 ข้อเสนอแนะ	100
รายการอ้างอิง.....	102
ภาคผนวก.....	110
การแยกพิจารณาการจัดการกำไร.....	111
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	112

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 รายชื่อธนาคารพาณิชย์ที่ทำการศึกษา.....	5
2 แสดงผลการประมาณค่าสมการหนี้สงสัยจะสูญของธนาคารพาณิชย์.....	70
3 แสดงผลการประมาณค่าสมการกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์.....	73
4 แสดงผลการประมาณค่าสมการการจัดการกำไร.....	74
5 แสดงผลการประมาณค่าสมการกำไรสุทธิ.....	76
6 แสดงผลการประมาณค่าสมการเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง.....	79
7 แสดงผลการประมาณค่าสมการการจัดการกำไร.....	82
8 แสดงผลการประมาณค่าสมการค่าตอบแทนตามผลงาน.....	86
9 แสดงผลการประมาณค่าสมการสัดส่วนกรรมการอิสระ.....	90

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 แสดงโครงสร้างคณะกรรมการของธนาคารพาณิชย์.....	3
2 แสดงคณะกรรมการชดเชยของธนาคารพาณิชย์	3

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภายใต้สภาพแวดล้อมทางการเงินในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะรักษาความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของธุรกรรมทางการเงินให้แตกต่างจากคู่แข่งในอุตสาหกรรมเดียวกัน โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินใหม่ๆมานำเสนอแก่ประชาชน แต่ท่ามกลางกระแสการแข่งขันที่รุนแรง ประกอบกับโครงสร้างทางการเงินที่มีความซับซ้อน ทำให้ธนาคารพาณิชย์ต้องรักษาระดับกำไรให้เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้มีส่วนได้เสีย ผู้บริหารจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการกำไร (Earnings management) เพื่อปรับแต่งตัวเลขทางการเงินและการบัญชีให้เป็นที่ไปตามความต้องการของผู้บริหาร เช่น การจัดการกำไรเพื่อบรรลุเป้าหมายกำไร การกระตุ่นราคาหลักทรัพย์ให้สูงขึ้น การเพิ่มระดับเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง และการเพิ่มผลตอบแทนของผู้บริหาร เป็นต้น ทั้งนี้การจัดการกำไรเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการรายงานทางการเงินที่ไม่ถูกต้องหรือบิดเบือนผลการดำเนินงานที่แท้จริงของธนาคาร ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียและระบบเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศ ดังนั้น ธรรมชาติหรือการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Corporate governance) จึงเป็นแนวทางที่จะช่วยลดการจัดการกำไรลง ตลอดจนสร้างความน่าเชื่อถือและความโปร่งใสในการรายงานทางการเงินของธนาคารพาณิชย์

ในหลายประเทศได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเครื่องมือการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยส่งเสริมและออกกฎหมายการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสีย เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาบัญญัติกฎหมาย Sarbanes-Oxley Act (SOX)¹ ขึ้นมา เพื่อให้มีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและการบัญชีมีความน่าเชื่อถือและความโปร่งใสมากขึ้น สำหรับประเทศไทยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก็ได้มีการส่งเสริมการกำกับดูแลกิจการที่ดีให้แก่บริษัทจดทะเบียน โดยจัดทำและเผยแพร่แนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดีจำนวน 15 ข้อให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลในรายงานประจำปี และในปี พ.ศ.2545 รัฐบาลได้ผลักดันให้มีการจัดตั้งบรรษัทภิบาลแห่งชาติ (National corporate governance committee) เพื่อให้บริษัทจดทะเบียนใน

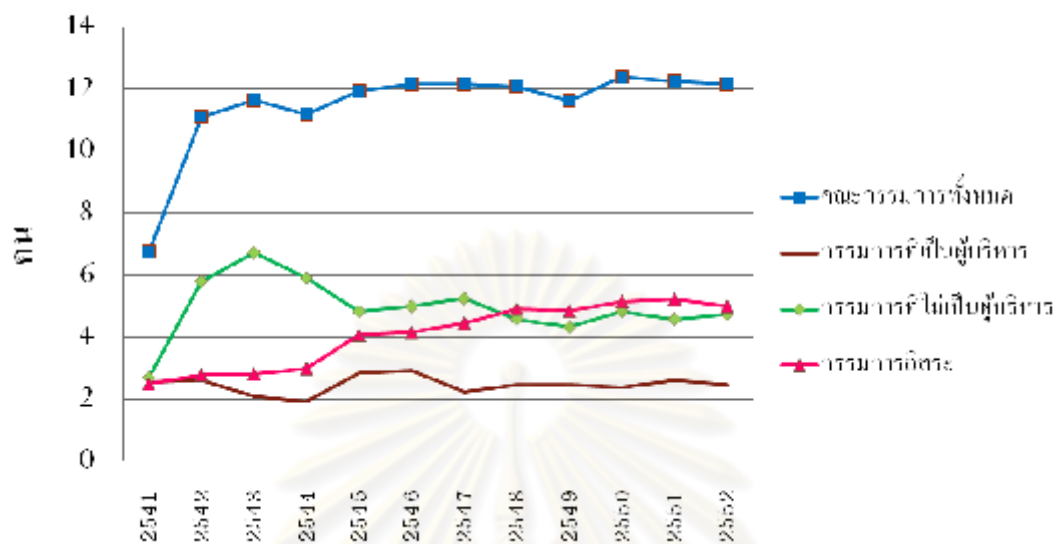
¹ Sarbanes-Oxley Act บัญญัติขึ้นมาจากมีการล้มละลายของบริษัทขนาดใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น Enron, Tyco, WorldCom โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องนักลงทุนจากการบิดเบือนข้อมูลทางการเงินและการบัญชีของบริษัท

ประเทศไทยมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีเทียบเท่ากับมาตรฐานสากล นอกจากจะส่งเสริมการกำกับดูแลกิจการที่ดีแล้วตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ยังออกกฎเกณฑ์ที่สำคัญ เช่น การปรับปรุงข้อกำหนดเกี่ยวกับกรรมการอิสระและกรรมการชดเชย ตลอดจนการแต่งตั้งผู้บริหารสูงสุด เป็นต้น แต่ในส่วนของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่สำคัญของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ควบคู่ไปกับประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย เช่น การปฏิบัติตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส./2552 เรื่อง ธรรมาภิบาลของสถาบันการเงิน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพิจารณาให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งกรรมการ ผู้จัดการผู้มีอำนาจในการจัดการและที่ปรึกษาสถาบันการเงิน และปฏิบัติตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยในเรื่องอื่นๆ เช่น สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศดำรงเงินกองทุน เป็นต้น

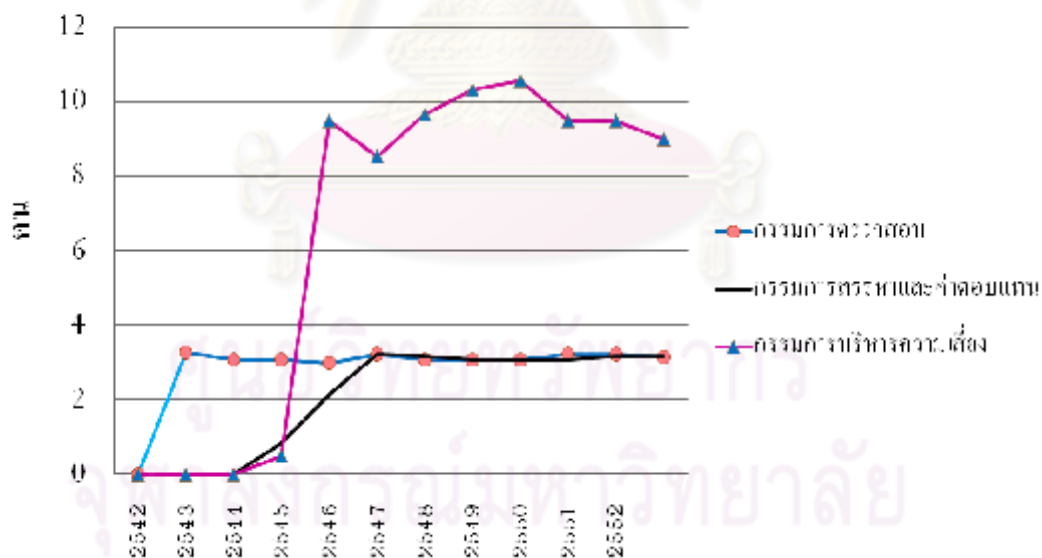
อย่างไรก็ตามบทบาทของการกำกับดูแลกิจการที่ดีมิได้มาจากการส่งเสริมและการออกกฎเกณฑ์ของผู้กำกับดูแลกิจการ หรือการกำกับดูแลกิจการที่ดีภายนอกองค์กรเพียงส่วนเดียว แต่รวมถึงการกำกับดูแลกิจการที่ดีภายในองค์กรด้วย เช่น โครงสร้างคณะกรรมการของธนาคารพาณิชย์ (ภาพที่ 1) พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2541-2552 ธนาคารพาณิชย์มีจำนวนคณะกรรมการเฉลี่ยเท่ากับ 11.45 คน โดยกรรมการที่เป็นผู้บริหารและกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 คน และ 4.94 คนตามลำดับ นอกจากนี้กรรมการอิสระมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 คน ซึ่งในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ได้กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนมีจำนวนกรรมการอิสระอย่างน้อย 1 ใน 3 ของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมดและไม่ต่ำกว่า 3 คน

เมื่อพิจารณาคณะกรรมการชดเชยของธนาคารพาณิชย์ (ภาพที่ 2) พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2542-2552 ธนาคารพาณิชย์มีจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 คน ซึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ได้กำหนดจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบไว้อย่างน้อย 3 คน และต้องเป็นกรรมการอิสระทั้งหมดทุกคน ในขณะที่คณะกรรมการสรรหาและค่าตอบแทนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 คน ส่วนคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9 คน และเริ่มมีบทบาทเด่นชัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา ภายหลังจากประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส.(31) ว.2770/2545 เรื่อง โครงสร้างคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงขึ้นมา สำหรับบริหารความเสี่ยงโดยรวมของกิจการ เช่น ความเสี่ยงด้านเครดิต ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง ความเสี่ยงด้านการผิดนัดชำระหนี้ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นแนวทางในการติดตามความเสี่ยงของกิจการได้อย่างเหมาะสม

ภาพที่ 1 แสดงโครงสร้างคณะกรรมการของธนาคารพาณิชย์ตั้งแต่ปี พ.ศ.2541-2552

ภาพที่ 2 แสดงคณะกรรมการชุดย่อยของธนาคารพาณิชย์ตั้งแต่ปี พ.ศ.2542-2552

จากตัวอย่างของการกำกับดูแลกิจการที่ดีจากภายนอกและภายในองค์กรที่กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยมีความเชื่อว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีจะช่วยให้การจัดการกำไรลดลง แต่เนื่องจากการจัดการกำไรเป็นข้อมูลที่อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหาร รวมทั้งยากต่อการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและไม่สามารถปั่งซีได้อย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้แบบจำลองของ Beatty et al. (2002) ในการวัดเครื่องมือการจัดการกำไรของธนาคารพาณิชย์ ได้แก่ หนึ่งสังสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary

loan loss provisions) และกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary realized security gains or losses) โดยที่การจัดการกำไรคำนวณจาก ผลต่างระหว่าง ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณสมการกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในดุลยพินิจของผู้บริหารกับค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณสมการหนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหาร

สำหรับงานวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับการจัดการกำไรในประเทศไทยมีอยู่อย่างจำกัด เช่น ปรีชา (2549), พวงเพ็ชร (2549), จิรณา (2550) และสุชล (2551) เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนว่ากลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้งานวิจัยส่วนมากศึกษาเฉพาะบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แต่ยังไม่มียานวิจัยใดที่ศึกษาการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับการจัดการกำไรของธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับการจัดการกำไรของธนาคารพาณิชย์ เพื่อพิจารณาว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีเป็นกลไกที่ช่วยลดระดับการจัดการกำไรของธนาคารพาณิชย์ให้ลดลง ซึ่งจะช่วยยกระดับมาตรฐานการรายงานทางการเงินให้มีความน่าเชื่อถือและมีความโปร่งใส นำไปสู่การเพิ่มมูลค่าของกิจการในระยะยาวต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับการจัดการกำไร รวมถึงปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการจัดการกำไร เพื่อที่จะเข้าใจปัจจัยที่มีส่วนลดการจัดการกำไรลงได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการกำกับดูแลกิจการที่ดีในอนาคต

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1. วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับการจัดการกำไร ซึ่งมีขอบเขตดังต่อไปนี้ การศึกษาจะศึกษาเฉพาะธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทย จำนวน 13 แห่ง ดังตารางที่ 1 โดยใช้ข้อมูลผสมระหว่างแบบภาคตัดขวางกับแบบอนุกรมเวลาระยะยาว (Pooled cross section) และใช้ข้อมูลรายไตรมาสตั้งแต่ ไตรมาสที่ 1 ของปี พ.ศ. 2545² ถึงไตรมาสที่ 4 ของปี พ.ศ.2552

² เริ่มศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2545 เนื่องจาก ประเทศไทยเริ่มมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริษัทมหาชนแห่งชาติ รวมทั้งมีการส่งเสริมการกำกับดูแลกิจการที่ดีอย่างจริงจัง เห็นได้จากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้เสนอแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดีจำนวน 15 ข้อให้แก่บริษัทจดทะเบียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเริ่มศึกษาดังแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา

ตารางที่ 1 รายชื่อธนาคารพาณิชย์ที่ทำการศึกษา

ลำดับ	รายชื่อ
1	ธนาคารซีไอเอ็มบีไทย จำกัด (มหาชน)
2	ธนาคารเกียรตินาคิน จำกัด (มหาชน) ³
3	ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
4	ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
5	ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)
6	ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)
7	ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)
8	ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)
9	ธนาคารทีสโก้ จำกัด (มหาชน) ⁴
10	ธนาคารธนชาติ จำกัด (มหาชน) ⁵
11	ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน)
12	ธนาคารสินเอเชีย จำกัด (มหาชน) ⁶
13	ธนาคารยูโอบี จำกัด (มหาชน)

- ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานศึกษามี 3 ตัวแปรหลัก คือ ผลการดำเนินงาน การจัดการกำไรและการกำกับดูแลกิจการที่ดี
- ตัวแปรผลการดำเนินงานจะใช้กำไรสุทธิก่อนหักภาษีเงินได้เทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมดหรือผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม
- ตัวแปรการจัดการกำไรคำนวณจาก ผลต่างระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณสมการกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในดุลยพินิจของผู้บริหารกับค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณสมการหนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหาร

³ เดิมเป็นบริษัทเงินทุน เกียรตินาคิน จำกัด (มหาชน) ต่อมาเปลี่ยนเป็นธนาคารเกียรตินาคิน จำกัด (มหาชน) ในปี 2549

⁴ เดิมเป็นบริษัทเงินทุน ทีสโก้ จำกัด (มหาชน) ต่อมาเปลี่ยนเป็นธนาคารทีสโก้ จำกัด (มหาชน) ในปี 2549

⁵ เดิมเป็นบริษัทเงินทุน เอกชาติ จำกัด (มหาชน) ต่อมาเปลี่ยนเป็นธนาคารธนชาติ จำกัด (มหาชน) ในปี 2546

⁶ เดิมเป็นบริษัทเงินทุน สินเอเชีย จำกัด (มหาชน) ต่อมาเปลี่ยนเป็นธนาคารสินเอเชีย จำกัด (มหาชน) ในปี 2549

5. ตัวแปรการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะใช้สัดส่วนกรรมการอิสระเทียบกับคณะกรรมการธนาคารทั้งหมดและค่าตอบแทนตามผลงาน
6. ตัวแปรควบคุม แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรก ตัวแปรควบคุมด้านผลการดำเนินงาน เช่น มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีและขนาดของธนาคาร และส่วนที่สอง ตัวแปรควบคุมด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี เช่น จำนวนคณะกรรมการธนาคาร จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ การประชุมของคณะกรรมการธนาคาร การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ ตลอดจนอายุและระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารสูงสุด
7. ผู้วิจัยได้ตัดข้อมูลที่ผิดปกติ (Outlier) ของหนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหาร กำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในดุลยพินิจของผู้บริหารและการจัดการกำไรออกจากการวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากข้อมูลที่ผิดปกติมาจากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางการเงินของธนาคาร
8. แหล่งที่มาของข้อมูลนำมาจากรายงานประจำปีของบริษัท (แบบ 56-1) และฐานข้อมูลออนไลน์ นั่นคือ www.setsmart.com

1.4 คำนิยามที่เกี่ยวข้อง

1. **ธรรมาภิบาลหรือการกำกับดูแลกิจการที่ดี⁷ (Corporate governance)** คือ โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทกับผู้มีส่วนได้เสียในการกำหนดทิศทางและนโยบายของบริษัทอย่างโปร่งใสและมีจริยธรรม ซึ่งช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและเพิ่มมูลค่าของกิจการอันนำไปสู่ความยั่งยืนในระยะยาว
2. **การจัดการกำไร (Earnings management)** คือ การปรับแต่งและบิดเบือนการรายงานทางการเงินให้เป็นไปตามความต้องการของผู้บริหาร⁸

⁷ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้คำว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีแทนคำว่า ธรรมาภิบาล ตลอดทั้งเล่มงานวิจัย

⁸ ความหมายของการจัดการกำไรมี 2 มุมมอง ได้แก่ มุมมองด้านลบและมุมมองด้านบวก แต่จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยส่วนมากให้ความหมายด้านลบ ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงให้ความหมายของการจัดการกำไรในด้านลบเช่นกัน

3. **หนี้สงสัยจะสูญ (Loan loss provisions)** คือ ลูกหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้และถือเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนรอบระยะเวลาบัญชีนั้น
4. **ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (Allowance for loan loss)** คือ จำนวนเงินที่กั้นไว้สำหรับลูกหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้และถือเป็นบัญชีปรับมูลค่าที่ดิ่งขึ้น (Contra-account) โดยนำไปแสดงยอดหักลูกหนี้ในงบดุล เพื่อให้แสดงมูลค่าสุทธิของลูกหนี้ตามจำนวนที่คาดว่าจะเรียกเก็บได้
5. **สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non performance loan)** คือ หนี้ที่ค้างชำระเงินต้นและดอกเบี้ยเกินกว่า 3 เดือนนับจากวันครบกำหนด หรือหนี้ที่ค้างชำระเงินต้นและดอกเบี้ยไม่ถึง 3 เดือน แต่มีความไม่แน่นอนเกี่ยวกับความสามารถในการชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ย ได้แก่ เงินให้สินเชื่อจัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน ชั้นสงสัย ชั้นสงสัยจะสูญ และชั้นสูญ ตามหลักเกณฑ์การจัดชั้นลูกหนี้ในประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยเรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคา หรือเรียกคืนไม่ได้ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงหนี้ที่มีการต่ออายุสัญญา หนี้ที่ทบดอกเบี้ยต้น หรือหนี้ที่ได้ปรับปรุงการชำระหนี้ใหม่ โดยไม่สามารถวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ได้อย่างเพียงพอ
6. **กำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ (Realized security gains or losses)** คือ กำไรหรือขาดทุนจากหลักทรัพย์ที่ซื้อขายจริงในงวดที่เกิดจากการถือครองหลักทรัพย์ประเภทเพื่อขาย (Available-for-sale : AFS)
7. **ส่วนเกินจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุนในหลักทรัพย์ (Unrealized security gains or losses)** คือ กำไรหรือขาดทุนสุทธิที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุนในการถือครองหลักทรัพย์ประเภทเพื่อขาย
8. **กรรมการอิสระ (Board independence)** คือ บุคคลซึ่งไม่ได้เป็นทั้งพนักงานหรือลูกจ้างในปัจจุบันและพนักงานหรือลูกจ้างที่เกษียณอายุแล้วของบริษัท และไม่มีความใกล้ชิดหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจของบริษัท เช่น ที่ปรึกษาทางการเงิน ผู้ตรวจสอบบัญชี ผู้ขายปัจจัยการผลิต ลูกค้า รวมทั้งมีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตโดยการจดทะเบียนตามกฎหมาย ในลักษณะที่เป็นครอบครัวของพนักงาน ลูกจ้าง ผู้บริหาร และผู้ถือหุ้นรายใหญ่ เป็นต้น

ตลอดจนต้องไม่เป็นตัวแทนหรือได้รับการแต่งตั้งจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท แต่ได้รับการแต่งตั้งและถอดถอนจากผู้ถือหุ้นรายย่อย

9. **คณะกรรมการตรวจสอบ (Audit committee)** คือ คณะกรรมการที่มีบทบาทสำคัญในการให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์เกี่ยวกับการรายงานทางการเงินและการควบคุมภายในของบริษัท รวมทั้งเป็นคนกลางในการประสานงานให้ผู้บริหารและผู้ตรวจสอบบัญชีมีการปรึกษาหารือร่วมกัน
10. **กรรมการที่เป็นผู้บริหาร (Executive director)** คือ กรรมการที่ทำหน้าที่บริหารงานในตำแหน่งผู้จัดการ รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ หรือผู้ซึ่งมีตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีหน้าที่รับผิดชอบหรือมีส่วนร่วมในการบริหารงาน
11. **โครงสร้างคณะกรรมการ (Board structure)** คือ คณะกรรมการธนาคาร ซึ่งประกอบด้วยกรรมการที่เป็นผู้บริหาร กรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร และกรรมการอิสระ
12. **ผู้บริหาร (Executive)** คือ พนักงานตั้งแต่ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายขึ้นไป

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะทำให้ทราบถึงประสิทธิผลของการกำกับดูแลกิจการที่ดีในการเป็นกลไกที่ทำให้การจัดการกำไรลดลง ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์และธนาคารแห่งประเทศไทย สำหรับเป็นแนวทางการปรับปรุงการกำกับดูแลกิจการที่ดีในอนาคต ทั้งนี้จะช่วยสร้างความเชื่อถือและสร้างความโปร่งใสในกระบวนการรายงานทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งส่งผลดีแก่ประชาชนผู้ฝากเงินและนักลงทุนเป็นต้น

1.6 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนองานวิจัย

บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำนิยามที่เกี่ยวข้องและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 กล่าวถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทำไร

บทที่ 3 กล่าวถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี

บทที่ 4 กล่าวถึง วิธีการศึกษา

บทที่ 5 กล่าวถึง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 6 กล่าวถึง สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกำไร

การศึกษาในส่วนนี้จะเป็นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีด้านการจัดการกำไรและแรงจูงใจของผู้บริหารในการจัดการกำไร

2.1 แนวคิดและทฤษฎีด้านการจัดการกำไร

2.1.1 ความหมายของการจัดการกำไร

ความหมายของการจัดการกำไรแบ่งออกเป็น 2 มุมมอง ได้แก่ มุมมองด้านลบและมุมมองด้านบวก แต่ความหมายส่วนมากจะให้นิยามในทางลบ เช่น

Schipper (1989) ได้ให้ความหมายของการจัดการกำไร (Earnings management) คือ การที่ผู้บริหารแทรกแซง (Intervention) กระบวนการรายงานทางการเงิน ซึ่งเสนอต่อผู้ใช้งบการเงินภายนอก (External financial reporting process) ด้วยความเจตนา (Intent) เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว (Private gain) ของผู้บริหาร

Association of certified fraud examiner (1993)⁹ ซึ่งเป็นหน่วยงานตรวจสอบการทุจริต กล่าวว่า การจัดการกำไร คือ ความตั้งใจในการรายงานเท็จ (Intentional misstatement) หรือการละเว้นข้อมูล หรือการเปิดเผย (Disclosure) งบการเงินโดยหลอกลวง (Deceive) ผู้ใช้งบการเงิน

Healy and Wahlen (1999) กล่าวว่า การจัดการกำไรเกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในการรายงานทางการเงินและการดำเนินธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบัญชี รวมทั้งบิดเบือน (Mislead) การรายงานงบการเงินและการบัญชีให้เป็นไปตามทิศทางที่ผู้บริหารต้องการ ได้แก่

- การปรับเปลี่ยนการประมาณการทางบัญชี เช่น การรับรู้รายได้ล่วงหน้าเร็วกว่าที่ควรจะเป็น หรือการชะลอการรับรู้ค่าใช้จ่ายไปในอนาคต

⁹ อ้างอิงจาก Dechow and Skinner (2000)

- การกำหนดช่วงเวลาในการตัดสินใจเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน เช่น การขายสินทรัพย์ที่มีราคาต่ำ (ที่ดิน) ไปในช่วงที่ราคาสูง เพื่อชดเชยผลการขาดทุนที่เกิดขึ้น
- การเลือกใช้วิธีคำนวณค่าเสื่อมราคาของผู้บริหาร เช่น แบบเส้นตรง (Straight-line)¹⁰ แบบอัตราเร่ง (Accelerated depreciation)¹¹ และแบบคิดจากหน่วยผลผลิต (Unit of production)¹² รวมทั้งการชะลอค่าเสื่อมราคา เป็นต้น
- การเปลี่ยนแปลงหลักการทางบัญชี หรือการประมาณการทางบัญชีที่ไม่เป็นตามมาตรฐานการบัญชี หรือรับเอามาตรฐานการบัญชีมาใช้ก่อนวันเริ่มบังคับใช้อย่างเป็นทางการ เช่น กิจการในประเทศไทยนำมาตรฐานการบัญชีสำหรับภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี¹³ (Deferred tax) เข้ามาใช้ ทั้งๆที่ยังไม่มีการประกาศใช้ในประเทศ (วรศักดิ์, 2544:8)
- การตกแต่งตัวเลขของผู้บริหารในงบการเงิน เช่น การประมาณหนี้สงสัยจะสูญ (Loan loss provisions) และค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (Allowance for loan loss) กล่าวคือในช่วงเวลาที่ผู้บริหารคาดการณ์ว่าผลการดำเนินงานหรือกำไรของบริษัทมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งบริษัทจะมีหนี้สงสัยจะสูญและค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลดลง แต่ผู้บริหารจะรายงานในงบการเงินว่าหนี้สงสัยจะสูญและค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เพื่อให้กำไรลดลงเล็กน้อย และนำกำไรสำรองส่วนที่เหลือจากปีที่มีกำไรเพิ่มขึ้นมาลดความผันผวนในช่วงเวลาที่บริษัทมีกำไรลดลง ซึ่งมีหนี้สงสัยจะสูญและค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้น โดยการกระทำดังกล่าวของผู้บริหารจะส่งผลให้กำไรของบริษัทลดลงไม่มาก นั่นคือกำไรของบริษัทจะไม่มี ความผันผวนในทุกช่วงเวลา

การจัดการกำไรทำให้งบการเงินและการบัญชีไม่สอดคล้องตามผลการดำเนินงานที่แท้จริง ซึ่งส่งผลให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้าใจผิดพลาดในผลการดำเนินงานของบริษัท

¹⁰ แบบเส้นตรง (Straight-line) คือ การคิดค่าเสื่อมของสินทรัพย์ถาวรเท่ากันในแต่ละรอบ

¹¹ แบบอัตราเร่ง (Accelerated depreciation) คือ การคิดค่าเสื่อมของสินทรัพย์ถาวรปีหลังๆจะสูงกว่าปีแรกๆ ซึ่งเหมาะสมสำหรับสินทรัพย์ที่ล้าสมัย

¹² แบบคิดจากหน่วยผลผลิต (Unit of production) คือ การคิดค่าเสื่อมจากผลผลิตที่ใช้ในสินทรัพย์ถาวร

¹³ ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (Deferred tax) คือ ความแตกต่างกันในเรื่องของการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายของภาษีเงินได้นิติบุคคลที่คำนวณจากกำไรตามหลักบัญชีกับกำไรตามประมวลรัษฎากร

ความหมายของการจัดการกำไรข้างต้นเป็นความหมายในด้านลบ แต่การจัดการกำไรก็มีความหมายในด้านบวก เช่น Yaping (2006) ได้ให้ความหมายของการจัดการกำไร คือ การจัดการกำไรให้เป็นไปตามความต้องการของผู้บริหาร ซึ่งการจัดการกำไรจะกระทำภายใต้มาตรฐานการบัญชี (Accounting standard) และกฎหมายธุรกิจ (Corporate tax) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาระดับกำไรให้เหมาะสมสม่ำเสมอ (Income smoothing) การจัดการกำไรของผู้บริหารไม่ได้แสดงถึงการฉ้อโกง (Fraud) และไม่ซื่อสัตย์ (Unfaithfulness) แต่ผู้บริหารทำการจัดการกำไร เพื่อปิดบังกำไรสำรอง (Hidden earnings reserve) โดยเฉพาะอย่างยิ่งปีที่บริษัทมีการขาดทุน (Losses) บริษัทที่มีกำไรสำรองจะได้เปรียบกว่ากิจการอื่นๆ เพราะสามารถรายงานกำไรให้สูงขึ้นได้ ส่งผลให้ความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ (Business risk) ลดลง ดังนั้น การจัดการกำไรในความหมายนี้ จึงเป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มมูลค่าให้แก่บริษัท (Value-adding)

จากความหมายของการจัดการกำไรข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจัดการกำไร คือ การใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารในกระบวนการรายงานทางการเงิน ซึ่งการจัดการกำไรที่เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีและกฎหมายธุรกิจจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กิจการ รวมทั้งลดความเสี่ยงที่เกิดจากความไม่แน่นอนในอนาคต อย่างไรก็ตามการจัดการกำไรที่ละเมิดต่อมาตรฐานการบัญชีและกฎหมายธุรกิจ แสดงถึงการหลอกลวงนักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียให้เข้าใจการรายงานทางการเงินของบริษัทอย่างไม่ถูกต้อง ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจลงทุนที่ผิดพลาด

2.1.2 แนวคิดการจัดการกำไร

แนวคิดการจัดการกำไรแบ่งออกเป็น 3 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดรายการคงค้าง แนวคิดหนี้สงสัยจะสูญและค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ และแนวคิดกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

(1) แนวคิดรายการคงค้าง

การจัดการกำไรเป็นแนวคิดที่แพร่หลายซึ่งช่วยพยากรณ์กำไรของกิจการให้ดีขึ้น โดยให้ข้อมูลทิศทางการกำไรที่ควรจะเป็นในอนาคต แต่ก็มีปัญหาในการระบุวิธีและแรงจูงใจของผู้บริหารในการจัดการกำไรของแต่ละบริษัท ในทางบัญชีวิธีการประมาณแรงจูงใจของผู้บริหารในการจัดการกำไรที่นิยมใช้ คือ รายการคงค้าง

รายการคงค้าง (Accrual) คือ การบันทึกรายได้และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในงวดปัจจุบัน แม้ว่า จะยังไม่ได้รับเงินสดเข้ามาหรือจ่ายออกไปก็ตาม ซึ่งส่งผลต่อกระแสเงินสดในอนาคต เนื่องจากเป็น รายได้และค่าใช้จ่ายที่ยังไม่เกิดขึ้น แต่ต้องบันทึกไว้ให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี ซึ่งกระแสเงิน สดในอนาคตอาจเพิ่มขึ้นหรือลดลงมากกว่าการบันทึกบัญชีรายการคงค้างในงวดปัจจุบันก็ได้ นอกจากนี้รายการคงค้างอาจกระทบต่อกำไรสุทธิ หากมีการชะลอค่าใช้จ่ายค้างรับในงวดปัจจุบัน ไปไว้ในงวดอนาคต หรือรับรู้รายได้ในงวดอนาคตมาไว้ในงวดปัจจุบัน ทำให้กำไรในปัจจุบัน เพิ่มขึ้น ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า

รายการคงค้าง (Total accrual) = กำไรสุทธิ (Net profit) - กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Cash flow from operation)

รายการคงค้าง (Total accrual) หรือผลต่างระหว่างกำไรสุทธิต่อปีกับกระแสเงินสดจากการ ดำเนินงาน สามารถแบ่งออกได้เป็นสองส่วน ได้แก่ ส่วนแรก คือ ผลการดำเนินงานปกติ (Normal accrual) หรือส่วนที่ไม่อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหาร (Non-discretionary accrual) ซึ่งไม่สามารถสังเกต ได้ แต่สามารถใช้แบบจำลองพยากรณ์ได้ (Dechow and Skinner, 2000:4) สำหรับแบบจำลองซึ่งเป็น ที่นิยมได้แก่ The Healy Model (1985), The DeAngelo Model (1986), The Jones Model (1991), The Modified Jones Model (1995), และ The Industry Model (1991) ส่วนที่สอง คือ ผลการ ดำเนินงานเกินปกติ (Abnormal accrual) หรือส่วนที่อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary accrual) ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการจัดการกำไร กล่าวคือผู้บริหารใช้ประสบการณ์และ สมมติฐานในการบันทึกการรับรู้กำไรในอนาคตเข้ามาไว้ในปัจจุบันและชะลอค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน ไปในอนาคต ทำให้กำไรในปัจจุบันเพิ่มขึ้น หรือผู้บริหารบันทึกการรับรู้ขาดทุนในอนาคตมาไว้ใน งวดปัจจุบันและชะลอการรับรู้รายได้ในปัจจุบันไปไว้ในงวดอนาคต ทำให้กำไรในอนาคตเพิ่มขึ้น

รายการคงค้างในดุลยพินิจของผู้บริหารมาจากผลต่างระหว่างรายการคงค้างรวมกับรายการ คงค้างที่ไม่ได้อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหาร จึงสรุปได้ว่า

$$\text{Discretionary accrual (DA)} = \text{Total accrual (TA)} - \text{Non-discretionary accrual (NDA)}$$

จากงานศึกษาของ Dechow (1994) พบว่าแบบจำลองที่สามารถอธิบายการจัดการกำไร ได้ดี ที่สุด คือ The Jones Model (1991) ซึ่งสามารถหา Discretionary accrual ได้ดังนี้

$$\frac{TA_{it}}{A_{it-1}} = \alpha_0 \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + \alpha_1 \left(\frac{\Delta REV_{it}}{A_{it-1}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta PPE_{it}}{A_{it-1}} \right) + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

โดยที่

TA_{it}	คือ	รายการคงค้างรวมของบริษัท i ณ เวลา t
A_{it-1}	คือ	สินทรัพย์รวมของบริษัท i ณ เวลา t-1
ΔREV_{it}	คือ	การเปลี่ยนแปลงของรายได้ของบริษัท i ปีที่ t เทียบกับปีที่ t-1
ΔPPE_{it}	คือ	ที่ดิน อาคาร และเครื่องมือของบริษัท i ปีที่ t เทียบกับปีที่ t-1
DA_{it}	คือ	รายการคงค้างในดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัท i ณ เวลา t
NDA_{it}	คือ	รายการคงค้างที่ไม่ได้อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัท i ณ เวลา t
ε_{it}	คือ	ค่าความคลาดเคลื่อนของบริษัท i ณ เวลา t

ดังนั้น $DA_{it} = \frac{TA_{it}}{A_{it-1}} - NDA_{it} = \hat{\varepsilon}_{it}$ หรือค่าความคลาดเคลื่อน (Error term) จากการประมาณ (Regression) สมการที่ (1)

(2) แนวคิดหนี้สงสัยจะสูญ (Loan loss provisions) และค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (Allowance for loan loss)

หนี้สงสัยจะสูญและค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเป็นการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายตามเกณฑ์คงค้าง กล่าวคือผู้บริหารต้องประมาณหนี้สงสัยจะสูญที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้ในงวดปัจจุบัน ซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายในรอบระยะเวลานั้น จึงต้องมีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเป็นเงินกันไว้สำหรับลูกหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้ และนำไปหักลดในบัญชีลูกหนี้ซึ่งแสดงในงบดุล เพื่อให้บัญชีลูกหนี้แสดงมูลค่าสุทธิใกล้เคียงกับมูลค่าที่ได้รับจริง ทั้งนี้ผู้บริหารต้องใช้ประสบการณ์และสมมติฐานในการพยากรณ์ลูกหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้ในแต่ละงวดบัญชี (นงลักษณ์, 2548: 17)

(3) แนวคิดกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ หรือกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ประเภทเผื่อขาย (Available-for-sale securities)

หลักทรัพย์เผื่อขายตามมาตรฐานบัญชี ฉบับที่ 40 เรื่อง วิธีบันทึกบัญชีเงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุน คือ เงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุนทุกชนิด ซึ่งไม่ถือเป็นหลักทรัพย์

เพื่อค้าและไม้ถือเป็นตราสารหนี้ที่ถือจนครบกำหนด หลักทรัพย์ประเภทนี้กิจการไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้า แต่ผู้บริหารจะใช้ดุลยพินิจในการเลือกขายหลักทรัพย์ (Selecting securities) ที่กิจการถืออยู่ทันที เมื่อผู้บริหารพิจารณาว่าหลักทรัพย์ที่กิจการถืออยู่นั้นมีมูลค่าตลาด (Market value) มากกว่ามูลค่าทางบัญชี (Book value) (Moyer, 1990: 126)

ถ้ามูลค่าตลาดของหลักทรัพย์เพื่อขายเพิ่มขึ้นหรือลดลง แต่กิจการยังไม่ได้จำหน่ายออกไป กิจการต้องบันทึกการเปลี่ยนแปลงมูลค่าหลักทรัพย์เพื่อขาย เป็นรายการกำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น (Unrealized security gains or losses) โดยแสดงในงบแสดงการเปลี่ยนแปลงในผู้ถือหุ้น จนกว่าจะมีการจำหน่ายออกไป จึงจะถือเป็นกำไรหรือขาดทุนที่เกิดขึ้นจริงในงบกำไรขาดทุน (Realized security gains or losses)

2.1.3 ทฤษฎีต้นทุนทางธุรกรรม

ทฤษฎีต้นทุนทางธุรกรรม กล่าวว่าข้อมูลเกี่ยวกับการรายงานผลกำไรมีผลต่อธุรกรรม (Transaction) ระหว่างบริษัทกับผู้มีส่วนได้เสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกรรมที่ทำให้กำไรสูงขึ้นก็จะได้รับเงื่อนไขที่ดี (More favorable) จากผู้มีส่วนได้เสียมากกว่าธุรกรรมที่ทำให้กำไรลดลง ส่งผลให้ต้นทุนทางธุรกรรมที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้เสียลดลงไปด้วย และผู้มีส่วนได้เสียจะใช้ประสบการณ์ในการประเมินรูปแบบทางธุรกรรมของบริษัทว่ามีผลการดำเนินงานดีหรือไม่ จากจุดอ้างอิงที่เรียกว่า Heuristic cutoffs ซึ่งสาเหตุที่ผู้มีส่วนได้เสียใช้จุดอ้างอิงประเมินผลการดำเนินงานของบริษัท เนื่องจากต้นทุนในการเก็บรักษา (Storing) การดึงข้อมูล (Retrieving) และการประมวลผลข้อมูล (Processing) ของผู้มีส่วนได้เสียมีจำนวนสูง จึงต้องมีจุดอ้างอิงในการประเมินผลการดำเนินงาน หากจุดอ้างอิงของผู้มีส่วนได้เสียเป็นศูนย์ (Heuristic cutoffs = 0) บริษัทที่รายงานผลกำไรเป็นบวก กำไรในปัจจุบันมากกว่ากำไรในอดีต และกำไรมากกว่าการคาดการณ์ของนักลงทุน จะถูกจัดให้เป็นบริษัทที่มีผลการดำเนินงานดี ก็จะได้รับเงื่อนไขที่ดีจากผู้มีส่วนได้เสีย ส่งผลให้ต้นทุนทางธุรกรรมที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้เสียลดลง ในทางตรงกันข้ามบริษัทที่รายงานผลขาดทุนกำไรในปัจจุบันต่ำกว่ากำไรในอดีตและกำไรต่ำกว่าการคาดการณ์ของนักลงทุนจะถูกจัดให้เป็นบริษัทที่มีผลการดำเนินงานไม่ดี และไม่ได้รับเงื่อนไขที่ดีจากผู้มีส่วนได้เสีย ส่งผลให้ต้นทุนทางธุรกรรมที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้เสียสูงขึ้น (Burgstahler and Dichev, 1997: 122)

การใช้จุดอ้างอิงเป็นตัววัดระดับกำไร การขาดทุน (Losses) จะมีต้นทุนสูงกว่ากำไรลดลง (Decreases) เนื่องจากผู้มีส่วนได้เสียประเมินว่า กำไรลดลงมาจากความผิดปกติของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ ตัวอย่างเช่น บริษัทที่มีความมั่นคงทางกำไร (Earnings stable)

หากปีนี้มีความผันผวนด้านราคาสินค้าของบริษัท กำไรของบริษัทจึงลดลง แต่หลังจากความผิดปกติของปีนี้หมดไป กำไรของบริษัทจะเพิ่มขึ้นตามเดิม แต่การขาดทุนแสดงว่าบริษัทไม่มีความมั่นคงทางการเงิน ดังนั้น บริษัทจึงหลีกเลี่ยงการรายงานการขาดทุนมากกว่าการหลีกเลี่ยงการรายงานกำไรลดลง

ดังนั้น ข้อสรุปของทฤษฎีต้นทุนทางธุรกรรม คือ บริษัทที่รายงานกำไรเพิ่มขึ้น (Increases) จะได้รับเงินใจที่ดีจากผู้มีส่วนได้เสีย ส่งผลให้ต้นทุนทางธุรกรรมที่เกิดกับผู้มีส่วนได้เสียลดลง และต่ำกว่าบริษัทที่รายงานกำไรลดลง หรือรายงานการขาดทุน จากงานวิจัยของ Cornell and Shapiro (1987) พบว่าผู้มีส่วนได้เสียมีความอ่อนไหวต่อข้อมูลทางการเงิน เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ Huang and Li (2005) พบว่าข้อมูลทางการเงินมีผลทางจิตวิทยาของผู้มีส่วนได้เสียของบริษัท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรายงานผลการดำเนินงานหรือผลกำไร บริษัทจึงต้องรายงานผลกำไรให้สูงขึ้น เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งนำไปสู่การได้รับเงินใจที่ดีจากผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งงานวิจัยของ Bowen (1995) ได้ยกตัวอย่างเงินใจที่ดีของผู้มีส่วนได้เสียที่มีต่อบริษัทซึ่งมีผลการดำเนินงานที่ดี เช่น

ลูกค้า (Customer) เต็มใจซื้อสินค้ากับบริษัท โดยมอบเงินใจที่ดีให้ เช่น ซื้อสินค้าของบริษัทแม้ว่าราคาสินค้าสูงกว่าคู่แข่ง เนื่องจากเขาประเมินแล้วว่า บริษัทเป็นบริษัทที่มีผลการดำเนินงานดี ซึ่งพิจารณาจากกำไรเป็นบวก กำไรในปัจจุบันมากกว่ากำไรในอดีต และกำไรมากกว่าการคาดการณ์ของนักลงทุน ลูกค้าจึงมีความมั่นใจว่าจะได้รับการประกันคุณภาพและการบริการที่ดีจากบริษัท

ผู้ขายปัจจัยการผลิต (Supplier) มอบเงินใจที่ดีให้แก่บริษัทที่เขาประเมินว่าเป็นบริษัทที่ดี นั่นคือบริษัทที่รายงานกำไรเป็นบวก กำไรในปัจจุบันมากกว่ากำไรในอดีต และกำไรมากกว่าการคาดการณ์ของนักลงทุน เนื่องจากบริษัทที่มีผลการดำเนินงานดีจะชำระค่าวัตถุดิบในปัจจุบันได้ตรงเวลา และในอนาคตผู้ขายปัจจัยการผลิตก็หวังว่าจะสามารถขายวัตถุดิบได้ในปริมาณที่สูงขึ้น

ธนาคาร (Lender or Bank) เสนอเงินใจที่ดีให้แก่บริษัท เช่น อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำสำหรับบริษัทที่ธนาคารประเมินว่าเป็นบริษัทที่ดี ซึ่งพิจารณาจากกำไรเป็นบวก กำไรในปัจจุบันมากกว่ากำไรในอดีต และกำไรมากกว่าการคาดการณ์ของนักลงทุน เนื่องจากบริษัทที่ดีมีความมั่นคง โอกาสในการผิดนัดชำระเงินต้นและดอกเบี้ย (Default) จะต่ำกว่าบริษัทที่มีผลการดำเนินงานไม่ดี

พนักงาน (Employee) กำหนดเงินใจที่ดีให้แก่บริษัทที่มีกำไรสูง เช่น ค่าจ้างและสวัสดิการที่ต่ำกว่า เมื่อเขาประเมินว่าบริษัทเป็นบริษัทที่ดี จากกำไรเป็นบวก กำไรในปัจจุบัน

มากกว่ากำไรในอดีต และกำไรมากกว่าการคาดการณ์ของนักลงทุน เนื่องจากบริษัทที่มีผลการดำเนินงานดี การปลดพนักงานออกมีต่ำกว่าบริษัทที่มีผลการดำเนินงานที่ไม่ดี และกรณีนี้การลาออกของพนักงานจึงลดต่ำลงไปด้วย

จากตัวอย่างที่กล่าวมา ผู้มีส่วนได้เสียจะมอบเงินใจที่ดีให้แก่บริษัทที่มีผลการดำเนินงานดี ส่งผลให้ต้นทุนทางธุรกรรม เช่น ต้นทุนในการแสวงหา (Seeking) และการเก็บรักษา (Retaining) ผู้มีส่วนได้เสียของบริษัทจึงลดลง

อย่างไรก็ตามปัจจัยบางประการเป็นข้อจำกัดในการรายงานกำไรที่สูงของบริษัท เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐบาลได้เข้ามาควบคุมกำไรของบริษัทด้านสาธารณูปโภคไม่ให้สูงจนเป็นผู้ผูกขาดในตลาด หรือบริษัทที่มีการเจรจาต่อรองค่าจ้างโดยสหภาพแรงงานสูง การรายงานกำไรที่สูงจะเป็นข้อเรียกร้องของสหภาพแรงงานในการขึ้นเงินเดือนพนักงาน และอาจส่งผลให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลกับบริษัทในอัตราที่สูงขึ้นด้วย ตัวอย่างที่กล่าวมาบริษัทจึงรายงานกำไรให้ต่ำลง แต่จากทฤษฎีต้นทุนทางธุรกรรม ผลสุทธิ (Net effect) ของบริษัท คือ การรายงานกำไรที่สูงขึ้น ไม่ว่าจะกำไรเป็นบวก กำไรในปัจจุบันมากกว่ากำไรในอดีต และกำไรมากกว่าการคาดการณ์ของนักลงทุน

2.1.4 ทฤษฎี Prospect theory

Prospect theory เป็นทฤษฎีที่คิดค้นและพัฒนาโดย Kahneman and Tversky (1979) ซึ่งแนวคิดของทฤษฎีนี้คือ ทัศนคติของบุคคล (Utility) ของแต่ละคนมาจากความมั่งคั่งที่เพิ่มขึ้น (Gains) และความมั่งคั่งที่ลดลง (Losses) ซึ่งขึ้นกับจุดอ้างอิงความมั่งคั่ง (Wealth reference point) แทนที่จะขึ้นกับระดับความมั่งคั่งของแต่ละคน (Absolute level of wealth) ภายใต้ Prospect theory ได้สมมติว่า ฟังก์ชันทัศนคติของบุคคลมีลักษณะเป็นรูปตัว S (S-shaped) และมีจุดหักงอ (Kink) ระหว่างตัว S นั่นคือ เมื่อความมั่งคั่งเพิ่มขึ้นฟังก์ชันของบุคคลจะมีลักษณะ Concave และเมื่อความมั่งคั่งลดลงฟังก์ชันของบุคคลจะมีลักษณะ Convex ฟังก์ชันทัศนคติจึงมีความชัน (Steepest) รอบๆจุดอ้างอิง กล่าวคือทัศนคติจะสูงขึ้น เมื่อความมั่งคั่งสูงกว่าจุดอ้างอิงเล็กน้อย และทัศนคติจะลดลง เมื่อความมั่งคั่งต่ำกว่าจุดอ้างอิงเล็กน้อย ดังนั้น การเปลี่ยนสถานการณ์จากความมั่งคั่งลดลงเล็กน้อยมาเป็นความมั่งคั่งเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ทัศนคติจะเพิ่มสูงมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามการเปลี่ยนสถานการณ์จากความมั่งคั่งเพิ่มขึ้นเล็กน้อยมาเป็นความมั่งคั่งลดลงเล็กน้อย ทัศนคติจะลดลงเป็นอย่างมาก

Prospect Theory สามารถอธิบายพฤติกรรมของผู้บริหารในการจัดการกำไรได้ว่า ผู้บริหารต้องการรักษาระดับกำไรให้สูงอยู่ตลอดเวลา โดยหลีกเลี่ยงการขาดทุน (Avoid reporting earnings losses) หลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง (Avoid reporting earnings decrease) หรือหลีกเลี่ยงกำไรในปัจจุบันต่ำกว่าการอ้างอิงกำไรในอดีต (Avoid reporting earnings benchmark) และหลีกเลี่ยงกำไรที่ต่ำกว่าการคาดการณ์ของนักลงทุน (Avoid failing to meet investor forecasting) เพื่อไม่ให้ผู้มีส่วนได้เสียมีอัตราประโยชน์ลดลง จากความมั่งคั่งที่ลดลงต่ำกว่าจุดอ้างอิง ซึ่งจุดอ้างอิงของผู้มีส่วนได้เสียแต่ละคนมีความแตกต่างกันขึ้นกับประสบการณ์ของแต่ละคน เช่น กำไรเท่ากับศูนย์ กำไรเท่ากับกำไรในอดีต และกำไรเท่ากับที่นักลงทุนคาดการณ์ ดังนั้น การจัดการกำไรจึงทำให้ผู้มีส่วนได้เสียมีอัตราประโยชน์เพิ่มสูงขึ้นกว่าระดับจุดอ้างอิง (Burgstahler and Dichev, 1997: 123-124), (ศิลาพร, บรรณาธิการ, 2548: 189-190)

2.2 แรงจูงใจของผู้บริหารในการจัดการกำไร

สำหรับแรงจูงใจของผู้บริหารในการจัดการกำไร แบ่งเป็น 4 ประการ ได้แก่ แรงจูงใจด้านเป้าหมายกำไร (Earnings target incentive) แรงจูงใจด้านการคาดหวังและการประเมินของตลาดทุน (Capital market expectation and valuation incentive) แรงจูงใจด้านสัญญา (Contract incentive) และแรงจูงใจด้านการกำกับดูแล (Regulatory incentive) ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

2.2.1 แรงจูงใจด้านเป้าหมายกำไร

กำไรมีผลในทางจิตวิทยา (Psychological) กล่าวคือกระบวนการรับรู้เกี่ยวกับกำไรของบุคคลจะแบ่งออกเป็นขอบ (Threshold) 3 แบบ คือ กำไรเป็นลบ (Negative) กำไรเท่ากับศูนย์ (Zero) และกำไรเป็นบวก (Positive) ซึ่งกำไรเป็นบวกเป็นสิ่งที่บุคคลต้องการมากที่สุด ในขณะที่เดียวกันบุคคลก็จะมีการเทียบเคียงกำไร (Benchmark) กับกำไรในอดีต และคาดหวังกำไรให้เป็นไปตามที่คาดการณ์ (Forecast) ดังนั้น ผู้บริหารจึงทำการจัดการกำไรเพื่อบรรลุเป้าหมายกำไรทั้ง 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก คือ หลีกเลี่ยงการขาดทุน ประการที่สอง คือ หลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง หรือหลีกเลี่ยงผลการดำเนินงานในปัจจุบันต่ำกว่าผลการดำเนินงานในอดีต และประการสุดท้าย คือ หลีกเลี่ยงผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าการคาดการณ์ของนักลงทุน

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าผู้บริหารจัดการกำไรเพื่อบรรลุเป้าหมายกำไร 2 เป้าหมายแรก คือ หลีกเลี่ยงการขาดทุนและหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง เช่น งานวิจัยของ Burgstahler and Dichev (1997) พบว่ามีจำนวนบริษัทประมาณร้อยละ 8-12 แสดงผล

การดำเนินงานที่ขาดทุนหรือผลการดำเนินงานที่ลดลงเป็นเงินจำนวนเพียงเล็กน้อย ในขณะที่เดียวกัน มีจำนวนบริษัทประมาณร้อยละ 30-40 แสดงผลการดำเนินงานที่กำไรหรือผลการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนเงินเพียงเล็กน้อย และในงานวิจัยชิ้นนี้ยังพบอีกว่าผู้บริหารจัดการกำไรโดยใช้ การเปลี่ยนแปลงกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Change in cash flow from operation) และการ เปลี่ยนแปลงในเงินทุนหมุนเวียน (Change in working capital) รวมทั้งรายการคงค้างประเภทอื่นๆ (Other accrual) ซึ่งผลงานวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยบางส่วนของ Degeorge, Patel and Zeckhauser (1998), Beatty and Petroni (2002) และ Phillips , Pincus and Rego (2003) แต่แตกต่าง จากงานวิจัยของ Beatty and Petroni (2002) , Phillips et al. (2003) กล่าวคืองานวิจัยของ Beatty and Petroni (2002) พบว่าผู้บริหารจัดการลดลงของกำไร โดยใช้หนี้สงสัยจะสูญ และกำไรหรือขาดทุน จากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ส่วนงานวิจัยของ Phillips et al. (2003) ได้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารใช้ ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีในการจัดการกำไรให้เพิ่มขึ้น

นอกจากเป้าหมายกำไรทั้ง 2 ประการแรกก็กล่าวไปข้างต้นแล้ว เป้าหมายที่สาม คือ หลีกเลี่ยงผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าการคาดการณ์ของนักลงทุน เช่น งานวิจัยของ Degeorge et al. (1998) , Phillips et al. (2003), Matsumoto (2002) , Burgstahler and Eames (2006) และ Kasznik (1999) พบหลักฐานเชิงประจักษ์ว่า บริษัทจำนวนน้อยแสดงผลการดำเนินงานต่ำกว่าการคาดการณ์ ของนักลงทุน ในขณะที่บริษัทจำนวนมากแสดงผลการดำเนินงานมากกว่าการคาดการณ์ของนัก ลงทุน นอกจากนี้งานวิจัยของ Matsumoto (2002) และ Burgstahler and Eames (2006) ยังพบว่า ผู้บริหารหลีกเลี่ยงผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าการคาดการณ์ของนักลงทุนควบคู่ไปกับการ โหม้มน้ำว ให้การคาดการณ์ของนักลงทุนต่ำลง (Guiding analysis forecast earnings downward) ซึ่งทำให้ผู้บริหาร สามารถปรับปรุงผลการดำเนินงานให้ไปถึงการคาดการณ์ของนักลงทุนได้ง่ายขึ้น ส่วนงานวิจัยของ Kasznik (1999) พบว่าสาเหตุที่ผู้บริหารรายงานผลการดำเนินงานให้เป็นตามที่นักลงทุนคาดการณ์มา จากผู้บริหารต้องการรักษาชื่อเสียงในการบริหารงานของตนเอง ตลอดจนรักษาความสัมพันธ์อันดี กับผู้มีส่วนได้เสียของบริษัท

2.2.2 แรงจูงใจด้านการคาดหวังและการประเมินของตลาดทุน

ในช่วงเวลาที่มีความแตกต่างกันของข้อมูลระหว่างบริษัทกับนักลงทุนที่สูงขึ้น ส่งผลให้ ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการจัดการกำไร โดยปรับเปลี่ยนรายการคงค้างที่ไม่ได้คาดหวัง (Unexpected accrual) หรือเป็นส่วนในดุลยพินิจของผู้บริหารให้เพิ่มขึ้น เพื่อให้อัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ เป็นไปตามการคาดหวังและการประเมินของตลาดทุน เช่น ในช่วงการเสนอขายหุ้นให้แก่ประชาชน ครั้งแรก (Initial public offering) และการออกหุ้นสามัญเพิ่มทุน (Seasoned equity offering)

เนื่องจากนักลงทุนไม่สามารถทำความเข้าใจในนโยบายการเงินและการบัญชีของแต่ละบริษัทได้อย่างเต็มที่ นั่นคือนักลงทุนมองว่าบริษัทที่มีผลตอบแทนของหลักทรัพย์เพิ่มขึ้น ณ เวลาปัจจุบันอาจเป็นบริษัทที่มีโอกาสเติบโตสูง แต่ไม่ได้คาดการณ์ผลตอบแทนของหลักทรัพย์และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งการมองเพียงผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในปัจจุบันอาจนำไปสู่ปัญหาการตัดสินใจลงทุนที่ผิดพลาด ดังเช่นงานวิจัยต่อไปนี้

งานวิจัยของ Teoh, Welch and Wong (1998a) ศึกษาการจัดการกำไรและผลการดำเนินงานของบริษัทที่ออกหุ้นสามัญเสนอขายแก่ประชาชนครั้งแรก โดยใช้รายการคงค้างในดุลยพินิจของผู้บริหารเป็นตัววัดผลตอบแทนของหุ้นสามัญ 3 ปี ภายหลังจากการเสนอขายหุ้นให้แก่ประชาชนครั้งแรก ผลการศึกษา พบว่าภายหลังจากการเสนอขายหุ้นให้แก่ประชาชนครั้งแรก บริษัทที่มีรายการคงค้างในดุลยพินิจของผู้บริหารสูง (High discretionary accrual) จะมีผลตอบแทนของหลักทรัพย์หลังเสนอขายหุ้นสามัญในระยะแรกต่ำกว่าบริษัทที่มีรายการคงค้างในดุลยพินิจของผู้บริหารต่ำ (Low discretionary accrual) ในขณะที่บริษัทที่มีรายการคงค้างในดุลยพินิจของผู้บริหารต่ำมีแนวโน้มในการออกหุ้นสามัญเพิ่มทุนสูง นอกจากนี้การจัดการกำไรยังกระทำในช่วงการออกหุ้นสามัญเพิ่มทุน ซึ่งงานวิจัยในลำดับถัดมาของ Teoh, Welch and Wong (1998b) แสดงให้เห็นว่า ก่อนการออกหุ้นสามัญเพิ่มทุนบริษัทจะรายงานกำไรให้สูงขึ้น โดยการเพิ่มรายการคงค้างในดุลยพินิจของผู้บริหาร และในช่วงเวลาที่ออกหุ้นสามัญเพิ่มทุน กำไรของบริษัทจะสูงที่สุด (Peak) และหลังจากการออกหุ้นสามัญเพิ่มทุนสิ้นสุดลงกำไรของบริษัทจะลดลง (Income decreasing) ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวแตกต่างจากงานวิจัยของ แว่ววัน (2545) ซึ่งพบว่าหลังการออกหุ้นสามัญเพิ่มทุน 2 ปี กำไรของบริษัทจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากนักลงทุนสนใจกำไรในอดีตที่เพิ่มขึ้นจากการจัดการกำไรมากกว่ารายละเอียดของงบการเงินที่มีความซับซ้อน

นอกจากบริษัทจะใช้รายการคงค้างที่ไม่ได้คาดหวังในการจัดการกำไรให้เพิ่มขึ้นในช่วงการเสนอขายหุ้นสามัญให้แก่ประชาชนแล้ว ในบางกิจการ(เช่น ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน) ผู้บริหารอาจใช้แนวคิดรายการคงค้างประเภทอื่นๆ เช่น การประมาณหนี้สงสัยจะสูญและการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ เพื่อสื่อสารไปถึงนักลงทุนให้ทราบว่ากิจการมีโอกาสเติบโตสูงในอนาคต เช่น

งานวิจัยของ Wahlen (1994) ได้พบหลักฐานเชิงประจักษ์ว่า นักลงทุนใช้หนี้สงสัยจะสูญที่ไม่ได้คาดหวัง (Unexpected provision) หรือหนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหารในการกำหนดราคาหลักทรัพย์ โดยนักลงทุนมีความเชื่อว่าการที่หนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหารเพิ่มขึ้นจะเป็นการส่งสัญญาณที่ดี (Good news) ไปยังนักลงทุนให้ทราบว่า ผลการดำเนินงานของบริษัทจะ

ดีขึ้นในอนาคต จากเหตุผลดังกล่าวจึงสนับสนุนแนวคิดที่ว่า หนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหารมีอิทธิพลทางบวกต่อราคาหลักทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Beaver et al. (1989), Liu, Ryan and Wahlen (1997) และนงลักษณ์ (2548) อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ Ahmed, Takeda and Thomas (1999) ได้ผลการวิจัยที่แตกต่างกัน กล่าวคือทั้งหนี้สงสัยจะสูญที่ไม่ได้อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหารและหนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหารมีอิทธิพลทางลบกับราคาหลักทรัพย์ เนื่องจากนักลงทุนเชื่อว่าการตั้งหนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้น แสดงว่ากิจการมีความเสี่ยงด้านการผิดนัดชำระหนี้ (Default risk) เพิ่มขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของกิจการและส่งผลให้ราคาหลักทรัพย์ในอนาคตลดลง

สำหรับอิทธิพลของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่มีต่อราคาหลักทรัพย์ พบในงานวิจัยของ Beaver and Engel (1996) และนงลักษณ์ (2548) ซึ่งแบ่งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญออกเป็น 2 ส่วน คือค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่ไม่ได้อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหารและค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยผลการศึกษาพบว่าค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมีอิทธิพลทั้งทางบวกและทางลบต่อราคาหลักทรัพย์ กล่าวคือค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่ไม่ได้อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหารมีอิทธิพลทางลบต่อราคาหลักทรัพย์ เนื่องจากนักลงทุนมองว่าค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่ไม่ได้อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหารที่เพิ่มขึ้น แสดงถึงความเสี่ยงของสินทรัพย์และการไม่ได้รับเงินกู้คืนในอนาคต (Nonpayment of principal) กิจการจึงต้องตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญให้สูงขึ้น นักลงทุนจึงคาดการณ์ว่าราคาหลักทรัพย์ในอนาคตอาจลดลง ในขณะที่ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหารมีอิทธิพลทางบวกต่อราคาหลักทรัพย์ เนื่องจากการที่ผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญก็เพื่อสื่อสาร (Convey management) ให้นักลงทุนทราบถึงความสามารถในการทำกำไรของผู้บริหารในอนาคต นักลงทุนจึงคาดการณ์ว่าราคาหลักทรัพย์จะเพิ่มขึ้น

2.2.3 แรงจูงใจด้านสัญญา

การทำสัญญาระหว่างบริษัทกับผู้มีส่วนได้เสีย เช่น สัญญาที่เป็นลายลักษณ์อักษร (Explicit contract)¹⁴ และสัญญาที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร (Implicit contract)¹⁵ แสดงถึงความรับผิดชอบของบริษัทที่มีต่อผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารต้องปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับผู้มีส่วนได้เสีย สำหรับงานศึกษาในส่วนของแรงจูงใจด้านสัญญา ซึ่งเป็นสัญญาที่เป็นลายลักษณ์อักษรของ

¹⁴ สัญญาที่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น สัญญาจ้างงาน สัญญาซื้อของ สัญญาเงินกู้

¹⁵ สัญญาที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น การบริการที่ดีให้แก่ลูกค้า สภาพการทำงานที่ดีให้แก่ลูกจ้าง หรือผู้ขายปัจจัยการผลิตส่งสินค้าให้ตรงเวลาอย่างสม่ำเสมอ

ผู้บริหารในการจัดการกำไรมี 2 ส่วนได้แก่ สัญญาเงินกู้ (Lending contract) และ สัญญาผลตอบแทนของผู้บริหาร (CEO compensation contract)

(1) สัญญาเงินกู้

สัญญาเงินกู้ระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ (Debt-covenant) ซึ่งมีการกำหนดเงื่อนไขรายละเอียดในสัญญาเงินกู้สูง (Tightening debt covenant) อาจนำไปสู่การละเมิดในเงื่อนไขสัญญาได้ เนื่องจากลูกหนี้มีต้นทุนในการแบกรับภาระการผิดนัดชำระหนี้สูง (Default cost) ถ้าไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขสัญญาข้อใดข้อหนึ่งได้ เช่น สัญญากำหนดให้เพิ่มสินทรัพย์จำนอง (Increased collateralization) หรือสัญญากำหนดให้จ่ายอัตราดอกเบี้ยให้สูงขึ้นทุกปี (Increased interest rate) จากสองตัวอย่างที่กล่าวมาเป็นเหตุผลที่ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการจัดการกำไรให้เพิ่มขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงการละเมิดเงื่อนไขสัญญาเงินกู้และหลีกเลี่ยงต้นทุนในการผิดนัดชำระหนี้

ตัวอย่างงานวิจัยเรื่องการละเมิดเงื่อนไขสัญญาเงินกู้ เช่น งานวิจัยของ DeFond and Jimbalvo (1994) ได้ทำการศึกษา การละเมิดเงื่อนไขสัญญาเงินกู้กับการจัดการรายการคงค้าง ซึ่งพิจารณาจากรายการคงค้างเกินปกติหรือรายการคงค้างในดุลยพินิจของผู้บริหาร และรายการสินทรัพย์และหนี้สินหมุนเวียน (Working capital) ของบริษัท ซึ่งเปิดเผยการละเมิดเงื่อนไขสัญญาเงินกู้ไว้ในรายงานประจำปี โดยผลการศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่า ในช่วงปีก่อนละเมิดเงื่อนไขสัญญาเงินกู้ผู้บริหารของบริษัทที่ใกล้ละเมิดเงื่อนไขสัญญาเงินกู้ จะใช้นโยบายทางบัญชีเพื่อให้รายได้ของกิจการเพิ่มขึ้น และช่วงปีที่มีการละเมิดให้ผลเช่นเดียวกันกับช่วงปีก่อนละเมิด หลังจากที่ควบคุมการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานของผู้บริหารและคุณสมบัติของผู้สอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sweeney (1994), Beatty and Weber (2003) และ Dichev and Skinner (2002) แต่ Sweeney (1994) ยังพบว่าผู้บริหารใช้นโยบายทางบัญชี เพื่อให้รายได้เพิ่มขึ้นและลดต้นทุนในการแบกรับภาระการผิดนัดชำระหนี้ (Default cost) ลง อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ Jelinek (2007) กลับพบผลการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือเมื่อกิจการมีสัดส่วนการก่อหนี้ (Leverage) ที่เพิ่มขึ้นทำให้ผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในการใช้จ่าย (Discretionary expenditure) ลดลง นั่นคือ ลดการจัดการกำไรลงนั่นเอง

(2) สัญญาผลตอบแทนผู้บริหาร

แผนงานการจ่ายค่าตอบแทนพิเศษให้ผู้บริหาร (Bonus schemes) เป็นการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้บริหารในการจัดการกำไร เพื่อให้ได้รับมูลค่าสูงสุดของผลตอบแทนพิเศษ กล่าวคือผู้บริหาร

จะเลือกใช้นโยบายบัญชีเพื่อให้รายได้ของกิจการลดลง เมื่อผู้บริหารคาดการณ์ว่ากำไรของบริษัทจะ
ไม่เป็นไปตามเป้าหมายกำไรที่ตั้งไว้ ซึ่งส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนพิเศษลดลง โดยผู้บริหารอาจ
บันทึกการขาดทุนในปัจจุบันและชะลอรายได้ไปในอนาคต รวมทั้งการเร่งตัดหนี้สูญออกจากบัญชี
ในทางตรงกันข้ามผู้บริหารจะเพิ่มรายได้ของกิจการ เช่น เพิ่มการรับรู้รายได้ในปัจจุบันและชะลอ
ค่าใช้จ่ายไปในอนาคตเพิ่มขึ้น เมื่อคาดการณ์ว่ากำไรในปัจจุบันจะเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
ซึ่งส่งผลให้ผู้บริหารได้รับผลตอบแทนพิเศษจากการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น

งานวิจัยเรื่องค่าตอบแทนของผู้บริหาร ในระยะแรกจะศึกษาผลกระทบของผลตอบแทน
พิเศษ (Bonus) ที่มีต่อการตัดสินใจทางบัญชี เช่น งานวิจัยของ Healy (1985) โดยงานวิจัยชิ้นนี้ได้ใช้
รายการคงค้างรวม (Total accrual) และรายการคงค้างในดุลยพินิจของผู้บริหาร ซึ่งเป็นนโยบายทาง
บัญชี (Accounting procedure) ของกิจการในการวัดการจัดการกำไร โดยผลการศึกษาได้ชี้แนะว่า
ผู้บริหารจะเพิ่มรายการคงค้าง เช่น เพิ่มการรับรู้รายได้ในปัจจุบันและชะลอค่าใช้จ่ายไปในอนาคต
ทำให้กำไรในปัจจุบันของกิจการเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้ผู้บริหารได้รับค่าตอบแทนพิเศษเพิ่มขึ้น
ในทางตรงกันข้ามผู้บริหารจะลดรายการคงค้างลง ทำให้กำไรของกิจการลดลง เมื่อผู้บริหาร
คาดการณ์ว่าผลตอบแทนพิเศษจะลดลง ในขณะที่รายการคงค้างในดุลยพินิจของผู้บริหารได้ผลที่
สอดคล้องกันกับรายการคงค้างรวม นั่นคือผู้บริหารปรับเปลี่ยนรายการคงค้างในดุลยพินิจของ
ผู้บริหารให้เพิ่มขึ้น เพื่อที่จะได้รับผลตอบแทนพิเศษที่เพิ่มขึ้น แต่กลับไม่พบว่าผู้บริหารลดรายการ
คงค้างในดุลยพินิจของผู้บริหารลง เมื่อผลตอบแทนพิเศษไม่ได้เป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ ซึ่งผล
การศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Healy , Kang and Palepu (1987) แต่แตกต่างกันที่
นโยบายทางบัญชี กล่าวคืองานวิจัยชิ้นหลัง พบว่าผู้บริหารปรับเปลี่ยนนโยบายทางบัญชีประเภท
อื่นๆ ซึ่งทำให้ผู้บริหารมีผลตอบแทนพิเศษเพิ่มขึ้น เช่น การเปลี่ยนวิธีการคำนวณค่าเสื่อมจากแบบ
อัตราเร่งมาเป็นแบบเส้นตรง ทำให้กิจการมีกำไรเพิ่มขึ้น ผู้บริหารจึงมีค่าตอบแทนพิเศษในปีที่
ปรับเปลี่ยนนโยบายเพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.8 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 1.5 ต่อปี ใน 10 ปีข้างหน้า อย่างไรก็ตาม
หากผู้บริหารปรับเปลี่ยนวิธีการคำนวณสินค้าคงเหลือจาก FIFO¹⁶ มาเป็น LIFO¹⁷ ทำให้กิจการมี
กำไรลดลง ผู้บริหารจึงมีค่าตอบแทนพิเศษในปีที่ปรับเปลี่ยนนโยบายลดลงร้อยละ 6.7 ต่อปีและ
ลดลงเป็นร้อยละ 1.5 ต่อปี ใน 10 ปีข้างหน้า

¹⁶ FIFO (First in, first out) คือ วิธีการคิดมูลค่าสินค้าคงเหลือ โดยสินค้าที่ซื้อหรือผลิตในลำดับแรก จะถูกขายออกไปก่อน

¹⁷ LIFO (Last in, first out) คือ วิธีการคิดมูลค่าสินค้าคงเหลือ โดยสินค้าที่ซื้อหรือผลิตภายหลัง จะถูกขายออกไปก่อน ซึ่งวิธี
LIFO จะไม่สามารถควบคุมได้ เนื่องจาก สินค้าที่ซื้อหรือผลิตมาทีหลังจะมีต้นทุนสูงกว่าสินค้าที่ซื้อหรือผลิตมาในลำดับแรก ดังนั้น
หากคิดมูลค่าสินค้าคงเหลือวิธีด้วย LIFO จะทำให้กิจการมีกำไรลดลง

นอกจากนี้บริษัทส่วนมากจะมอบสัดส่วนความเป็นเจ้าของ หรือสัดส่วนการถือหุ้นของกิจการ (Stock-base) และสิทธิ (Option) ในการซื้อหรือขายหุ้นแก่ผู้บริหาร เพื่อจูงใจให้ผู้บริหารปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพขึ้น และคำนึงถึงผลประโยชน์ของบริษัทและผู้ถือหุ้น เช่นเดียวกันกับผลประโยชน์ของตนเอง ดังนั้น การให้สัดส่วนการถือหุ้นของบริษัทแก่ผู้บริหารทำให้ผู้บริหารมีแนวโน้มในการจัดการกำไรเพิ่มขึ้น เพื่อให้ตนเองได้รับผลประโยชน์จากมูลค่าหุ้นที่เพิ่มขึ้น เช่น งานวิจัยของ Burns and Kedia (2004), Bergstresser and Philippon (2006), Cornett, Marcus and Tehranian (2008) พบว่าผู้บริหารใช้รายการคงค้างในการจัดการกำไรให้สูงขึ้น เพื่อที่เขาจะได้รับผลตอบแทนจากการถือหุ้น ซึ่งวัดออกมาในรูปมูลค่าหุ้นที่เพิ่มขึ้น (Value of stock) อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ Cheng, Warfield and Ye (2009) ซึ่งใช้หนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหารในการจัดการกำไร กลับไม่พบว่าผู้บริหารมีแรงจูงใจในการจัดการกำไร เพื่อให้มูลค่าหุ้นที่ตนเองถืออยู่เพิ่มขึ้น

นอกจากนี้งานวิจัยของ Bergstresser and Philippon (2006) และ Cheng et al. (2009) ยังพบว่าในช่วงเวลาที่ผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในการจัดการกำไรให้รายการคงค้างเพิ่มขึ้น ส่งผลให้นักลงทุนคาดการณ์ว่าราคาหลักทรัพย์ของกิจการจะเพิ่มขึ้น เมื่อราคาหลักทรัพย์ของกิจการเพิ่มขึ้น บุคคลภายใน (Insider) เช่น ผู้บริหารสูงสุด ผู้จัดการ ประธานกรรมการบริหาร จะใช้สิทธิขายสัดส่วนการถือหุ้น (Share) ของตนเองให้บุคคลภายนอก และได้รับกำไรจากหลักทรัพย์ที่ขายไป หลังจากนั้นในช่วงเวลาที่ลดไปราคาหลักทรัพย์ของกิจการมีแนวโน้มลดลง

2.2.4 แรงจูงใจด้านการกำกับดูแล

งานศึกษาด้านแรงจูงใจในการกำกับดูแลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การกำกับดูแลในอุตสาหกรรม (Industry regulation) และการวางแผนภาษี (Tax planning propose)

(1) การกำกับดูแลในอุตสาหกรรม

องค์กรของรัฐบาลจะเข้ามาควบคุมการดำเนินธุรกิจบางประเภท ก็ต่อเมื่อธุรกิจประเภทนั้นสามารถส่งผลเสียหายรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจการประเภทธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเป็นตัวกลางในการกระจายทรัพยากรทางการเงินที่สำคัญของประเทศ เมื่อธนาคารพาณิชย์แห่งใดแห่งหนึ่งเกิดปัญหาขึ้น ปัญหาที่เกิดขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อทั้งระบบการเงินทั้งประเทศ ซึ่งอิทธิพลของปัญหาดังกล่าวนำไปสู่ปัญหาธนาคารล้ม (Bank run) เนื่องจากประชาชน

ผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้รีบไปเรียกคืนเงินฝาก ทำให้ธนาคารไม่สามารถชำระหนี้คืนได้ทั้งหมดและนำไปสู่ปัญหาการขาดสภาพคล่องในที่สุด (กอบเกียรติ, 2545: 14)

จากปัญหาของธนาคารพาณิชย์ที่เกิดขึ้นจึงต้องมีหน่วยงานกำกับดูแลกิจการ (Regulator) เข้ามากำกับดูแลและแทรกแซงการดำเนินงานของธนาคาร ซึ่งมาตรการสำคัญในการกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ คือ การกำหนดเงินกองทุนขั้นต่ำ (Minimum capital requirement) ให้เพียงพอที่จะสามารถรองรับความเสี่ยงที่ไม่คาดหวัง (Unexpected loss) จากการประกอบธุรกิจ เมื่อใดก็ตามที่ธนาคารพาณิชย์มีเงินกองทุนต่ำกว่าเงินกองทุนขั้นต่ำ แสดงว่าธนาคารเกิดปัญหาความเสี่ยงด้านสินเชื่อบริษัท ส่งผลให้หน่วยงานกำกับดูแลกิจการเข้ามาแทรกแซงการดำเนินงาน โดยสั่งให้เพิ่มระดับเงินกองทุนขึ้น ดังนั้น เพื่อหลีกเลี่ยงการแทรกแซงจากหน่วยงานกำกับดูแลกิจการ (Avoid to regulatory intervention) ผู้บริหารจึงมีแรงจูงใจในการจัดการกำไรให้กำไรและเงินกองทุนเพิ่มขึ้น

ตัวอย่างของงานวิจัยที่ศึกษาการจัดการกำไร เพื่อหลีกเลี่ยงการแทรกแซงจากหน่วยงานกำกับดูแลกิจการ เช่น งานวิจัยของ Moyer (1990), Beatty, Chamberlain and Magliolo (1995), Ahmed et al. (1999) และ Cheng et al. (2009) ได้ผลการศึกษาที่สอดคล้องกันว่า ผู้บริหารลดหนี้สงสัยจะสูญลง ทำให้กิจการมีค่าใช้จ่ายลดลง กำไรสุทธิจึงเพิ่มขึ้น ส่งผลให้กิจการนำกำไรที่เพิ่มขึ้นไปดำรงเงินกองทุนเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ Cheng et al. (2009) กลับไม่พบว่าผู้บริหารใช้หนี้สงสัยจะสูญในการจัดการกำไร เพื่อให้เงินกองทุนเพิ่มขึ้น แต่พบว่าผู้บริหารใช้การรับรู้กำไรจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์เพิ่มขึ้น ส่งผลให้กำไรสุทธิเพิ่มขึ้น เงินกองทุนจึงเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

(2) การวางแผนภาษี

ภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นภาษีที่คำนวณจากกำไรสุทธิของบริษัท บริษัทที่มีกำไรมากก็จะเสียภาษีในสัดส่วนสูง ในขณะที่บริษัทที่มีกำไรน้อยจะเสียภาษีในสัดส่วนต่ำ เพื่อที่จะเสียภาษีระดับต่ำ (Tax minimization) ผู้บริหารจึงทำการจัดการกำไรให้ลดลง (Income decreasing)

งานวิจัยในเรื่องแรงจูงใจในการจัดการกำไรด้านการวางแผนภาษีก่อนข้างมีจำกัด และงานวิจัยส่วนมากจะศึกษาในช่วงการปฏิรูปภาษีของประเทศสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ.1986 (1986 Tax reform act : TRA) ซึ่งลดภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate tax) ลงจากร้อยละ 46 เป็น ร้อยละ 34 และผลของการปฏิรูปมีผลสัมฤทธิ์ในวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ.1987 ซึ่งช่วงเวลาก่อนการปฏิรูปภาษีสัมฤทธิ์ผล ผู้บริหารของบริษัทขนาดใหญ่ต้องการเสียภาษีในระดับต่ำที่สุดจึงจัดการกำไรให้ลดลง เช่น งานวิจัยของ Guenther and Moore (1994) Collins , Shackelford and Wahlen (1995) และ Beatty et

al. (1995) ซึ่งทั้ง 3 งานวิจัยมีข้อแตกต่างกัน กล่าวคืองานวิจัยชิ้นแรกผู้บริหารใช้รายการคงค้างในการจัดการกำไรให้ลดลง ส่วนสองงานหลังผู้บริหารใช้กำไรจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในการจัดการกำไรให้ลดลง โดยผู้บริหารลดการรับรู้กำไรจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ลง เพื่อลดภาวะภาษีเงินได้นิติบุคคล อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ Guenther and Moore (1994) และ Collins et al. (1995) พบว่าผู้บริหารมีแรงจูงใจในการจัดการกำไรให้ลดลง แต่งานวิจัยของ Beatty et al. (1995) กลับพบว่าผู้บริหารไม่มีแรงจูงใจในการจัดการกำไรให้ลดลง

จากแรงจูงใจในการจัดการกำไรทั้ง 4 ประการข้างต้น พบผลที่สอดคล้องกันว่า ผู้บริหารมีแนวโน้มในการจัดการกำไรให้เพิ่มขึ้นมากกว่าจัดการกำไรให้ลดลง เนื่องจากกำไรที่เพิ่มขึ้นสร้างผลกระทบในทางบวกให้แก่บริษัทและผู้บริหาร กล่าวคือบริษัทสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขสัญญาเงินกู้และดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนดได้ นอกจากนี้ผู้บริหารอาจได้รับค่าตอบแทนเพิ่มขึ้นและได้รับความไว้วางใจจากผู้ถือหุ้นให้ปฏิบัติงานต่อไป ในทางตรงกันข้ามกำไรที่ลดลงสร้างผลกระทบในทางลบต่อบริษัทและผู้บริหาร กล่าวคือการละเมิดเงื่อนไขสัญญาเงินกู้และการละเมิดการดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำ ทำให้กิจการไม่มีความมั่นคงและนำไปสู่ปัญหาการล้มละลายทางการเงิน (Financial distress) ส่งผลให้ผู้บริหารได้รับค่าตอบแทนลดลงและในกรณีที่ย่ำแย่ที่สุดคือการถูกปลดออกจากตำแหน่ง ดังนั้น ผู้บริหารจึงมีแนวโน้มในการจัดการกำไรให้เพิ่มขึ้นมากกว่าลดลง

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี อันได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิดและทฤษฎีด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดี

3.1.1. ความหมายของการกำกับดูแลกิจการที่ดี

The Cadbury code (1992) ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลหรือการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Corporate governance) คือ ระบบซึ่งชี้แนะ (Direct) และควบคุม (Control) บริษัท

OECD (1999) กล่าวว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีเป็นแนวทางและกระบวนการซึ่งจัดการและควบคุมบริษัท โดยตระหนักถึงสิทธิของผู้ถือหุ้นและความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสีย ตลอดจนการปฏิบัติตามกฎระเบียบและแนวทางที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจขององค์กร

Solomon and Solomon (2004) นิยามความหมายของการกำกับดูแลกิจการที่ดีไว้ว่า คือ ระบบของการตรวจสอบ (Check) และถ่วงดุล (Balance) ทั้งภายใน (Internal) และภายนอก (External) บริษัท เพื่อยืนยันว่าบริษัทจะรับผิดชอบต่อ (Accountability) ต่อผู้มีส่วนได้เสียและสังคมในทุกวิถีทางที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของบริษัท ซึ่งในการกำกับดูแลกิจการที่ดีนั้นจะสร้างมูลค่าให้แก่บริษัทในระยะยาว (Long-term) เนื่องจากเป็นการเพิ่มผลการดำเนินงานของบริษัทควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้มีส่วนได้เสีย (Quality of life) ดังนั้น บริษัทสามารถสร้างมูลค่าสูงสุด (Maximize value) ได้ในระยะยาว เมื่อบริษัทแสดงความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสียผ่านการกำกับดูแลกิจการที่ดี

คณะกรรมการบริษัทภิบาลแห่งชาติ (2545) ได้ให้ความหมายของการกำกับดูแลกิจการที่ดีว่ามีหลายมุมมอง เช่น

- เป็นความสัมพันธ์อย่างหนึ่งระหว่างคณะกรรมการ ฝ่ายจัดการ ผู้ถือหุ้นกับผู้มีส่วนได้เสียอื่น ในการกำหนดทิศทาง และสอดคล้องดูแลผลการปฏิบัติงานของบริษัท
- เป็นโครงสร้างและกระบวนการภายในที่จัดขึ้น เพื่อให้ความมั่นใจว่าคณะกรรมการสามารถประเมินผลงานของฝ่ายจัดการของบริษัทอย่างตรงไปตรงมาและมีประสิทธิภาพ
- ระบบที่จัดให้มีกระบวนการและโครงสร้างของภาวะผู้นำ และการควบคุมของกิจการ ให้มีความรับผิดชอบตามที่ด้วยความโปร่งใส และการสร้างความสามารถในการแข่งขันเพื่อรักษาเงินลงทุน รวมทั้งการเพิ่มคุณค่าให้แก่ผู้ถือหุ้นในระยะยาว ภายในกรอบการมีจริยธรรมที่ดี โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่นและสังคมส่วนรวม

จากความหมายข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ธรรมชาติหรือการกำกับดูแลกิจการที่ดี คือ โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทกับผู้มีส่วนได้เสียในการกำหนดทิศทางและนโยบายของบริษัทอย่างโปร่งใสและมีจริยธรรม ซึ่งช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและเพิ่มมูลค่าของกิจการ อันนำไปสู่ความยั่งยืนในระยะยาว

3.1.2 ทฤษฎีตัวแทน

ทฤษฎีตัวแทน (Agency theory) ปรากฏครั้งแรกในงานศึกษาของ Ross (1973) และได้พัฒนาขึ้นในงานศึกษาของ Jensen and Meckling (1976) ซึ่งมีที่มาจากความแตกต่างของวัตถุประสงค์ และความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารหรือตัวแทน (Agent) กับผู้ถือหุ้นหรือตัวการ (Principal) กล่าวคือ ผู้บริหารได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานแทนผู้ถือหุ้น แต่ด้วยความไม่สมมาตร (Asymmetric information) ของข้อมูลระหว่างผู้บริหารกับผู้ถือหุ้น ส่งผลให้ผู้ถือหุ้นไม่ล่วงรู้การตัดสินใจของผู้บริหาร ผู้บริหารจึงมีแนวโน้มในการใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายจากผู้ถือหุ้นไปในทางที่สร้างความมั่งคั่งให้แก่ตนเอง โดยไม่สนใจว่าสิ่งนั้นจะส่งผลในทางลบต่ออรรถประโยชน์ของผู้ถือหุ้นหรือไม่ อย่างไรก็ตามผู้บริหารจะสร้างมูลค่าสูงสุดให้แก่กิจการ ก็ต่อเมื่อพิจารณาแล้วว่าสิ่งนั้นสร้างอรรถประโยชน์ให้แก่ตนเอง (วรศักดิ์, 2544: 37)

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารกับผู้ถือหุ้นสามารถลดลงได้บางส่วน ซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหา คือ การทำสัญญาทั้งสัญญาที่เป็นลายลักษณ์อักษร (Explicit contract) และสัญญาที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร (Implicit contract) ระหว่างผู้บริหารกับผู้ถือหุ้น ซึ่งส่งผลให้ผู้บริหาร

ดำเนินการเพื่อให้ผู้ถือหุ้นได้รับความมั่งคั่งสูงสุดและช่วยให้ผู้ถือหุ้นได้รับข้อมูลทางการเงินเกี่ยวกับความเสี่ยงในการบริหารงาน (Risk management) เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติการทำสัญญาไม่สามารถครอบคลุมได้ทุกประเด็น รวมทั้งต้นทุนในการเจรจาและบังคับให้ปฏิบัติตามสัญญาที่สูง จึงจำเป็นต้องมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เช่น การจัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลสารสนเทศของกิจการ การแต่งตั้งกรรมการอิสระขึ้นมาควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานของผู้บริหาร การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเข้ามาสอบทานงบการเงิน และการมีผู้ตรวจสอบบัญชีอิสระที่ให้คำรับรองเกี่ยวกับงบการเงินและการบัญชีของบริษัท เป็นต้น (ศิลาพร , บรรณาธิการ, 2548: 25)

3.1.3 ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย

ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder theory) เป็นการผสมผสานแนวคิดด้านสังคมวิทยา (Sociological) และองค์กรวิทยา (Organizational) เริ่มพัฒนาขึ้นตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 และเริ่มปรากฏเด่นชัดในแนวคิดทฤษฎีหน่วยผลิต (Theory of firm) ของ Freeman (1984) ซึ่งแนวคิดของทฤษฎีนี้คือ ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติตามพันธะสัญญาของบริษัทที่จะดำเนินธุรกิจอย่างมีจริยธรรมควบคู่ไปกับการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้มีส่วนได้เสีย เช่น พนักงาน ชุมชนและสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ดังนั้น ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียจึงสอดคล้องกับแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งไม่ได้คำนึงถึงกิจกรรมภายในองค์กรเป็นหลัก แต่ตระหนักถึงปฏิสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้เสีย (Interaction with their stakeholder) ภายนอกองค์กร ซึ่งมีบทบาทสำคัญที่จะนำธุรกิจไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน (Sustainability) ในอนาคต

3.1.4. องค์ประกอบของการกำกับดูแลกิจการที่ดี

การกำกับดูแลกิจการที่ดีแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การกำกับดูแลกิจการที่ดีภายในองค์กร (Internal governance) และการกำกับดูแลกิจการที่ดีภายนอกองค์กร (External governance) ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

(1) การกำกับดูแลกิจการที่ดีภายในองค์กร

การกำกับดูแลกิจการที่ดีภายในองค์กรประกอบด้วย ผู้ถือหุ้น คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการชุดย่อย รวมทั้งคำตอบแทนตามผลงานของผู้บริหาร ดังต่อไปนี้

ผู้ถือหุ้น

ผู้ถือหุ้น (Ownership) มีส่วนร่วมในการบริหารบริษัทในทางอ้อม กล่าวคือผู้ถือหุ้นจะแต่งตั้งคณะกรรมการเข้าไปกำหนดทิศทางและนโยบายแทนตน รวมทั้งตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะกรรมการเหล่านั้นว่าได้ปฏิบัติงาน เพื่อรักษาผลประโยชน์ให้แก่บริษัทและผู้ถือหุ้นแล้วหรือยัง ซึ่งวิธีที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์ของตนเอง คือ การใช้สิทธิออกเสียงลงมติในการประชุมผู้ถือหุ้นตามวาระต่างๆ ซึ่งมติในการประชุมผู้ถือหุ้นจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการปรับเปลี่ยนที่สำคัญของบริษัท

คณะกรรมการบริษัท

คณะกรรมการบริษัท (The board of director) เป็นบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจจากผู้ถือหุ้นให้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่แทนตน คณะกรรมการบริษัทจึงรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ซึ่งแนวคิดที่สนับสนุนให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริษัทแบ่งออกได้เป็น 2 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดแรก คณะกรรมการบริษัทจะเข้ามาช่วยลดความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารกับผู้ถือหุ้น ส่วนแนวคิดที่สอง Duchin, Matsusaka and Ozbas (2010) ได้เสนอว่า เมื่อตลาดและนักลงทุนมีความจำกัดในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลของบริษัท จึงต้องมีคณะกรรมการเข้ามาวิเคราะห์ข้อมูลที่จำเป็นแก่ตลาดและนักลงทุนภายนอกให้ทราบทิศทางของบริษัท ซึ่งจะช่วยให้นักลงทุนตัดสินใจเลือกลงทุนกับบริษัทได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้คณะกรรมการบริษัทจะดำเนินการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายที่จำเป็นในการบริหารงานของบริษัท เช่น

- การกำหนดทิศทางและนโยบายของบริษัท ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของบริษัท เช่น การตัดสินใจกระจายความเสี่ยงในการลงทุน การจัดการบริหารความเสี่ยงของบริษัทและการส่งเสริมให้บริษัทมีการวิจัยและพัฒนา ซึ่งช่วยให้บริษัทมีความยั่งยืนในอนาคต เป็นต้น
- การกำหนดค่าตอบแทนของผู้บริหารและกรรมการ
- การแต่งตั้งและถอดถอน รวมทั้งประเมินผลผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอ
- การสอดส่องดูแลและควบคุมพฤติกรรมของผู้บริหารที่ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินของกิจการไปในทางที่ไม่ถูกต้อง เช่น การควบคุมผู้บริหารที่นำกระแสเงินสดส่วนเกิน

(Free cash flow) ของบริษัทไปเพิ่มสิทธิพิเศษให้แก่ตนเอง (เงินเดือน ค่าตอบแทนพิเศษ เป็นต้น)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการมีบทบาทสำคัญหลายประการ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการไม่สามารถรับผิดชอบตามที่ทั้งหมดได้ ในทางปฏิบัติคณะกรรมการจึงแต่งตั้งคณะกรรมการชุดย่อย (Committees) หรือฝ่ายบริหารของบริษัทให้เข้ามาปฏิบัติงานแทนตน เช่น

คณะกรรมการตรวจสอบ

คณะกรรมการตรวจสอบ (Audit committee) มีบทบาทสำคัญในการแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์เกี่ยวกับการรายงานทางการเงินและการควบคุมภายในของบริษัท รวมทั้งเป็นคนกลางในการประสานงานให้ผู้บริหารและผู้ตรวจสอบบัญชีมีการปรึกษาหารือร่วมกัน เพื่อลดความเสี่ยงจากการดำเนินงานและเพื่อให้การรายงานทางการเงินถูกต้องและน่าเชื่อถือขึ้น

คณะกรรมการสรรหา

คณะกรรมการสรรหา (Nominating committee) มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายหลักเกณฑ์ และวิธีการคัดเลือก รวมทั้งการเสนอชื่อบุคคลที่มีความรู้และความสามารถ เพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหาร กรรมการและกรรมการชุดย่อย

คณะกรรมการกำหนดค่าตอบแทน

คณะกรรมการกำหนดค่าตอบแทน (Compensation committee) มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายการจ่ายค่าตอบแทนและผลประโยชน์อื่นๆของกรรมการและผู้บริหาร เช่น ผลตอบแทนพิเศษ ค่าเบี้ยประชุม เงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพและสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น นอกจากนี้ยังกำหนดแนวทางการประเมินผลงาน เพื่อปรับเพิ่มเงินเดือนประจำตามหน้าที่และความรับผิดชอบของกรรมการและผู้บริหารที่เพิ่มขึ้น

นอกจากนี้กิจการบางประเภท เช่น ธนาคารและสถาบันการเงิน ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง (Risk management committee) ขึ้นมาเพื่อบริหารความเสี่ยง

โดยรวมของกิจการ เช่น ความเสี่ยงด้านเครดิต ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง ความเสี่ยงด้านการผิดนัดชำระหนี้ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นแนวทางในการติดตามความเสี่ยงของกิจการได้อย่างเหมาะสม

ค่าตอบแทนตามผลงาน

การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงาน (Pay-for-performance) เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารกับผู้ถือหุ้น กล่าวคือผู้บริหารซึ่งปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ผู้ถือหุ้นตั้งไว้ ส่งผลให้ผู้บริหารได้รับค่าตอบแทนที่เพิ่มขึ้นจึงมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้มีผลสัมฤทธิ์ยิ่งขึ้นไป นอกจากนี้บริษัทส่วนมากจะมอบสัดส่วนการถือหุ้นของกิจการให้แก่ผู้บริหาร เพื่อจูงใจให้ผู้บริหารปฏิบัติงาน โดยตระหนักถึงมูลค่าสูงสุดของกิจการและผู้ถือหุ้นมากขึ้น เนื่องจากการเพิ่มมูลค่าของบริษัทก็เท่ากับการเพิ่มมูลค่าหุ้นของผู้ถือหุ้นและผู้บริหารด้วยเช่นกัน ดังนั้น การให้สัดส่วนการถือหุ้นแก่ผู้บริหารจะลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นและนำไปสู่การมีผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างผู้ถือหุ้นกับผู้บริหาร

(2) การกำกับดูแลกิจการที่ดีภายนอกองค์กร

การกำกับดูแลกิจการที่ดีภายนอกองค์กรประกอบด้วย เจ้าหนี้ รัฐบาลและหน่วยงานกำกับดูแล ดังต่อไปนี้

เจ้าหนี้

เจ้าหนี้ (Creditor) มีบทบาทในการกำกับดูแลกิจการทางอ้อม กล่าวคือเจ้าหนี้จะกำหนดกฎเกณฑ์ในเงื่อนไขสัญญาเงินกู้ เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการผิดนัดชำระเงินต้นและดอกเบี้ย เช่น ข้อบังคับของกิจการเกี่ยวกับเงินปันผล การก่อหนี้ การควรววมกิจการและการเพิ่มหรือลดเงินทุน เป็นต้น ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวจะทำให้เจ้าหนี้สามารถตรวจสอบกิจการได้ง่ายขึ้น ดังนั้น บริษัทจึงมีแนวโน้มที่จะกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อลดความเสี่ยงในการผิดนัดชำระหนี้และเพื่อลดปัญหาการล้มละลายทางการเงิน (Financial distress) ที่อาจเกิดขึ้น หากไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขสัญญาได้

รัฐบาลและหน่วยงานกำกับดูแล

รัฐบาลและหน่วยงานกำกับดูแล (Government and regulator) มีส่วนร่วมในการออกกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องปฏิบัติตาม (Regulatory discipline) เช่น กฎหมายบริษัทเอกชน

พระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์ ตลอดจนกฎเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้

- สิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ถือหุ้น
- บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการ ซึ่งรวมทั้งการแต่งตั้งและถอดถอน คณะกรรมการ
- การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินที่มีความโปร่งใสและน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐาน การบัญชีระดับสากล
- การเปิดเผยข้อมูลรายงานประจำปี เช่น ลักษณะการประกอบธุรกิจ ปัจจัยความเสี่ยง โครงสร้างผู้ถือหุ้นและการจัดการ ข้อพิพาททางกฎหมายและการควบคุมภายใน เป็นต้น

ส่วนธนาคารและสถาบันการเงินก็มีมาตรการสำคัญในการกำกับดูแล เช่น การกำหนด เงินกองทุนขั้นต่ำ (Minimum capital requirement) ให้เพียงพอที่จะสามารถรองรับความเสี่ยงที่ไม่ คาดหวัง (Unexpected loss) ที่จะเกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคง ให้แก่ระบบการเงินของประเทศ

นอกจากนี้ภาครัฐยังเอื้อประโยชน์ให้เอกชน (Self-discipline) เข้ามามีส่วนร่วมในการ กำกับดูแลกิจการที่ดี เช่น การกำหนดแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดีให้แก่บริษัทจดทะเบียน นำไปปฏิบัติและการตั้งองค์กรบรรษัทภิบาลแห่งชาติขึ้นมา เพื่อกำหนดนโยบายและมาตรฐานที่จะ บรรลุบรรษัทภิบาลระดับสากล ตลอดจนกระตุ้นแรงผลักดันจากสังคม (Market discipline) โดยการ จัดตั้งองค์กรที่ให้คำปรึกษาแนะนำและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับบริษัทจดทะเบียนให้แก่ประชาชน และนักลงทุนภายนอก (บรรษัทภิบาลแห่งชาติ, 2545: ออนไลน์)

3.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะศึกษาเฉพาะ กรรมการอิสระ (Board independence) และค่าตอบแทนตามผลงาน (Pay-for-performance) ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญของงาน

ศึกษาในครั้งนี้ อย่างไรก็ตามจะมุ่งเน้นประเด็นไปที่กรรมการอิสระ เนื่องจากกรรมการอิสระเป็น กรรมการที่ไม่ขึ้นตรงต่อผู้บริหารสูงสุด จึงสามารถตรวจสอบการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร ได้มี ประสิทธิภาพ ดังนั้น กรรมการอิสระจึงเป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่คาดว่าจะช่วยลด ปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้ถือหุ้นกับผู้บริหารลงมากกว่ากลไกประเภทอื่นๆ (Byrd and Hickman, 1994:196)

3.2.1 กรรมการอิสระ

กรรมการอิสระเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการบริษัทจดทะเบียน ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมและ ตรวจสอบการดำเนินงานของผู้บริหารและแสดงความคิดเห็นที่สนับสนุนต่อนโยบายที่เป็น ประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้น รวมทั้งคัดค้านเมื่อพบว่าการตัดสินใจของผู้บริหาร ทำให้ผู้ถือหุ้นได้รับ ผลประโยชน์ลดลง โดยกรรมการอิสระต้องเป็นอิสระจากการควบคุมของฝ่ายบริหารและผู้ถือหุ้น รายใหญ่ ตลอดจนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในผลประโยชน์ของบริษัท ซึ่งอาจทำให้ความเป็นอิสระลดลง (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2551: ออนไลน์)

ในหลายงานวิจัย เช่น Byrd and Hickman (1992) , Vefas and Theodorou (1998) ,Prevost ,Rao and Hossian (2002), Duchin et al. (2010) ได้ให้คำจำกัดความและคุณสมบัติของกรรมการ อิสระ ซึ่งสามารถสรุปได้ 3 ประการ ดังนี้ ประการแรก กรรมการอิสระ คือ บุคคลซึ่งไม่ได้เป็นทั้ง พนักงานหรือลูกจ้างในปัจจุบัน และพนักงานหรือลูกจ้างที่เกษียณอายุแล้วของบริษัท ประการที่ สอง กรรมการอิสระต้องไม่มีความใกล้ชิดและมีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจของบริษัท เช่น ที่ปรึกษา ทางการเงิน ผู้ตรวจสอบบัญชี ผู้ขายปัจจัยการผลิต ลูกค้า รวมทั้งมีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตโดย การจดทะเบียนตามกฎหมาย ในลักษณะที่เป็นครอบครัวของพนักงาน ลูกจ้าง ผู้บริหาร และผู้ถือ หุ้นรายใหญ่ เป็นต้น และประการสุดท้าย กรรมการอิสระต้องไม่เป็นตัวแทนหรือได้รับการแต่งตั้ง จากผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท ซึ่งสถิตี (2553) ได้ชี้ประเด็นว่า กรรมการอิสระจะมีความเป็น อิสระอย่างแท้จริง ก็ต่อเมื่อกรรมการอิสระได้รับการแต่งตั้งและถอดถอนจากผู้ถือหุ้นรายย่อย ส่งผล ให้กรรมการอิสระสามารถเข้ามาปฏิบัติงาน โดยมีต้องเกรงกลัวว่าจะถูกถอดถอนจากคณะกรรมการ ภายในและผู้ถือหุ้นรายใหญ่ สำหรับประเทศไทยเดิมสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และ ตลาดหลักทรัพย์ได้กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนมีจำนวนกรรมการอิสระอย่างน้อย 3 คน แต่ในปี พ.ศ. 2551 ได้มีการปรับปรุงข้อกำหนดเกี่ยวกับกรรมการอิสระให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนต้องมีกรรมการอิสระไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 และไม่ต่ำกว่า 3 คน เพื่อ ถ่วงดุลอำนาจคณะกรรมการภายในที่อยู่ภายใต้อำนาจของผู้บริหาร

อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ Duchin et al. (2010) ได้โต้แย้งว่า ในทางปฏิบัติกรรมการอิสระ อาจเป็นอิสระตามระเบียบที่กำหนดไว้และกรรมการอิสระอาจไม่ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้น ก็ต่อเมื่อกรรมการอิสระมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้บริหาร เช่น บริษัท Disney ได้แต่งตั้งกรรมการอิสระ ซึ่งเป็นเพื่อนสมัยประถมของผู้บริหารสูงสุด Michael Eisner จากตัวอย่างที่กล่าวมาการแต่งตั้งกรรมการอิสระในลักษณะนี้ ทำให้กรรมการอิสระไม่สามารถตรวจสอบและถ่วงดุล รวมทั้งคัดค้านนโยบายที่สร้างผลกระทบในทางลบต่อผู้ถือหุ้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสัมพันธ์ระหว่างกรรมการอิสระกับตัวแปรอื่นๆ

เมื่อกรรมการอิสระเป็นตัวแปรภายนอก (Exogenous variables) จะมีอิทธิพลต่อตัวแปรต่างๆ เช่น ผลการดำเนินงาน การเปิดเผยข้อมูล การจัดอันดับเครดิตและการจัดการกำไร ดังนี้

(1) ผลการดำเนินงาน

จากการทบทวนวรรณกรรมในอดีต พบว่าอิทธิพลของกรรมการอิสระที่มีต่อผลการดำเนินงาน (Performance) ยังไม่ได้ข้อสรุปที่แน่ชัด ซึ่ง Young (2003) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ผลการวิจัยที่ไม่สอดคล้องกันอาจมีสาเหตุ 2 ประการ ดังนี้ ประการแรก คือ วิธีการศึกษาแตกต่างกัน กล่าวคืองานวิจัยจำนวนมากเก็บข้อมูลทุติยภูมิ โดยใช้ข้อมูลบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ในขณะที่งานวิจัยจำนวนน้อยรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง ส่วนประการที่สอง คือ วิธีวัดผลการดำเนินงานแตกต่างกัน เช่น งานวิจัยของ Gani and Jermias (2006), Andres and Vallelado (2008), Duchin et al. (2010) และธารทิพย์ (2550) วัดผลการดำเนินงานด้วยวิธีวัดผลทางบัญชี (Accounting-based performance) เช่น อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (Return on asset :ROA), อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on equity : ROE) ,อัตราผลตอบแทนของการลงทุน(Return on investment: ROI) เป็นต้น ส่วนงานวิจัยอื่นๆ เช่น Hermalin and Weisbach (1991), Byrd and Hickman (1992), Brickley, Coles and Terry (1994), Vafeas and Theodorou (1998), Provost et al. (2001) ใช้วิธีวัดผลทางตลาด (Market-based performance) เช่น มูลค่าตลาด เทียบกับมูลค่าทางบัญชี อัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ เป็นต้น นอกจากนี้บางงานวิจัย เช่น Duchin et al. (2010) ได้ใช้วิธีวัดผลการดำเนินงานทั้งวิธีวัดผลทางบัญชีและวิธีวัดผลทางตลาด จากความแตกต่างทั้ง 2 ประการที่กล่าวมา ทำให้ผลการศึกษามีความแตกต่างกัน สามารถสรุปได้ดังนี้

งานวิจัยของ Provost et al. (2001) ใช้ข้อมูลของประเทศนิวซีแลนด์ภายใต้การปฏิรูป Company act 1993 ซึ่งกำหนดหน้าที่และบทบาทที่สำคัญของกรรมการบริษัทไว้ในกฎหมายฉบับนี้

พบว่ากรรมการอิสระมีอิทธิพลทางบวกกับผลการดำเนินงาน นั่นคือกรรมการอิสระที่เพิ่มขึ้นทำให้การเสนอขายที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้นและกีดกันเมื่อผู้บริหารดำเนินการไปในทางที่สร้างผลกระทบในทางลบแก่ผู้ถือหุ้น ดังนั้น กรรมการอิสระที่เพิ่มขึ้นทำให้ผลการดำเนินงานของบริษัทเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Brickley et al. (1994) , Byrd and Hickman (1992) และ Duchin et al. (2010) แต่สองงานวิจัยแรก พบว่าตลาดมีความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกรรมการอิสระจึงตอบสนองผ่านการเพิ่มขึ้นของราคาหลักทรัพย์ (Stock return) ส่วนงานวิจัยของ Duchin et al. (2010) เสนอว่าประสิทธิภาพของกรรมการอิสระขึ้นอยู่กับต้นทุนการได้รับข้อมูล (Cost of acquiring) โดยกรรมการอิสระที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ผลการดำเนินงานเพิ่มขึ้น ก็ต่อเมื่อต้นทุนการได้รับข้อมูลของกรรมการอิสระลดลง

อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ Gani and Jermias (2006) และ Andres and Vallelado (2008) มีความเห็นตรงกันว่า กรรมการอิสระมีอิทธิพลทั้งทางบวกหรือทางลบกับผลการดำเนินงาน กล่าวคืองานวิจัยของ Gani and Jermias (2006) พิจารณาความมีประสิทธิภาพของกรรมการอิสระในแง่ของการกำหนดกลยุทธ์ของบริษัท โดยพบว่ากรรมการอิสระเหมาะสมสำหรับควบคุมและตรวจสอบกิจการที่ใช้กลยุทธ์ Cost efficiency เนื่องจากกลยุทธ์ Cost efficiency เป็นกลยุทธ์ที่เน้นการผลิตสินค้าที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการผลิตและเพื่อให้บริษัทสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของผู้บริหารในการใช้จ่ายได้ง่ายขึ้น จากเหตุผลดังกล่าวกรรมการอิสระจึงควบคุมและตรวจสอบผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผลการดำเนินงานเพิ่มขึ้น ในขณะที่กลยุทธ์ Innovation เป็นกลยุทธ์ที่เน้นการวิจัยและพัฒนา ซึ่งผลิตสินค้าที่แตกต่างไปจากสินค้าของกลุ่ม กลยุทธ์ประเภทนี้อาจถูกยับยั้งโดยกรรมการอิสระ ซึ่งขาดข้อมูลภายในกิจการ ทั้งนี้กรรมการอิสระใช้ผลลัพธ์ (Outcome) ในการประเมินผู้บริหาร โดยไม่ได้พิจารณาวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของผู้บริหารในการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาว่าจะสร้างประโยชน์ให้แก่กิจการในระยะยาวหรือไม่ ดังนั้นในกรณีที่บริษัทใช้กลยุทธ์ Innovation กรรมการอิสระที่เพิ่มขึ้นจะลดเป้าหมายด้านผลการดำเนินงาน แต่งานวิจัยของ Andres and Vallelado (2008) ได้แสดงมุมมองที่แตกต่างกัน คือ กรรมการอิสระที่เพิ่มขึ้นจะช่วยควบคุมและตรวจสอบ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนลดความขัดแย้งระหว่างบุคคลภายในกับผู้ถือหุ้น ส่งผลให้ผลการดำเนินงานเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้ามกรรมการอิสระที่เพิ่มขึ้นจะลดบทบาทของกรรมการภายใน ซึ่งให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหารลง ส่งผลให้ผลการดำเนินงานลดลง แต่สำหรับงานวิจัยของ ธารทิพย์ (2550) กลับไม่พบว่ากรรมการอิสระมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(2) การเปิดเผยข้อมูล

การเปิดเผยข้อมูล (Disclosure) เป็นการให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลภายในกิจการ ทั้งข้อมูลทางการเงินและข้อมูลที่มีใช้ทางการเงิน (เช่น ทิศทางและกลยุทธ์ของกิจการ การควบคุมและการตรวจสอบ เป็นต้น) แก่ผู้ลงทุนภายนอก ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลจะช่วยลดช่องว่างในการแสวงหาข้อมูลของผู้ลงทุน และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ลงทุนเพิ่มขึ้น ทำให้ต้นทุนการระดมทุนจากแหล่งเงินทุนภายนอก (External finance) ลดลง นอกจากนี้การเปิดเผยข้อมูลยังเปิดโอกาสให้ผู้ลงทุนเข้ามาตรวจสอบการบิดเบือน (Distortion) ทรัพยากรภายในกิจการได้เพิ่มขึ้นอีกด้วย ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลจึงมีความสำคัญในการปกป้องผลประโยชน์ของผู้ลงทุนและเสริมสร้างความโปร่งใส (Transparency) ภายในกิจการ

ในหลายงานวิจัยได้ตระหนักถึงบทบาทของกรรมการอิสระที่มีส่วนช่วยส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน เช่น Chen and Jaggi (2000) , Ho and Wong (2001) , Gal and Leung (2004) , Cheng and Courteny (2006) โดยงานวิจัย 3 ลำดับแรก ศึกษาบริษัทจดทะเบียนในประเทศฮ่องกง¹⁸ ส่วนงานลำดับสุดท้าย ศึกษาบริษัทจดทะเบียนในประเทศสิงคโปร์¹⁹ ซึ่งงานวิจัยมีข้อแตกต่างกัน ดังนี้

งานวิจัยของ Chen and Jaggi (2000) ศึกษาในช่วงปี ค.ศ.1993-1994 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Stock exchange Hong Kong: SEHK) ได้กำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำของกรรมการอิสระอย่างน้อย 2 คนและเริ่มใช้วันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ.1994 งานวิจัยชิ้นนี้ได้ใช้ดัชนีวัดการเปิดเผยข้อมูลที่มุ่งเน้นการบังคับให้มีการเปิดเผยข้อมูล (Mandatory disclosure) และการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ (Voluntary disclosure) ผลการศึกษา พบว่ากรรมการอิสระใช้อำนาจหน้าที่ในการปรับปรุงคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลของกิจการให้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินจะลดลง ก็ต่อเมื่อบริษัทมีโครงสร้างการถือหุ้นที่มีพื้นฐานมาจากครอบครัว (Family ownership) เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวจะมีอำนาจในการแต่งตั้งหรือปลดกรรมการอิสระ ทำให้กรรมการอิสระที่ได้รับการแต่งตั้งเข้ามามีบทบาทในการเปิดเผยข้อมูลแก่ผู้ลงทุนลดลง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ Cheng and Courteny (2006) โดยงานวิจัยของ Cheng and Courteny (2006) ยังพบอีกว่าโครงสร้างคณะกรรมการที่มีกรรมการอิสระเป็นกรรมการรายใหญ่

¹⁸ ประเทศฮ่องกง เป็นประเทศที่มีโครงสร้างการถือหุ้นกระจุกตัวภายในสมาชิกของครอบครัว (Family ownership) ทำให้ความเป็นเจ้าของและการบริหารงานมิได้แยกออกจากกันอย่างจริงจัง

¹⁹ ประเทศสิงคโปร์ เป็นประเทศที่มีการพัฒนาของตลาดการเงินสูง เนื่องจาก มีการปฏิรูปการเปิดเผยข้อมูลตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีอย่างจริงจัง (Cheng and Courteny ,2006:263)

(Majority) หรือมีสัดส่วนกรรมการอิสระที่มากกว่าร้อยละ 50 จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ ในขณะที่งานวิจัยของ Gal and Leung (2004) กลับให้ผลการศึกษาที่แตกต่างกันว่า กรรมการอิสระที่เพิ่มขึ้น ทำให้การเปิดเผยข้อมูลลดลง เนื่องจากกรรมการอิสระที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านธุรกิจสูงจะเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมผู้บริหารได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ทำให้การเปิดเผยข้อมูลแก่นักลงทุนที่จะเข้ามาตรวจสอบการดำเนินงานของกิจการลดลง ในขณะที่ผลการศึกษาของ Ho and Wong (2001) และ Cheng and Courteney (2006) ไม่สนับสนุนว่ากรรมการอิสระมีอิทธิพลต่อการเปิดเผยข้อมูลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดย Ho and Wong (2001) ได้ตั้งข้อสังเกตว่าอาจมาจากกรรมการอิสระมีส่วนร่วมในการเปิดเผยข้อมูลตามที่กฎหมายบังคับเท่านั้น แต่การเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจยังไม่ได้รับความสนใจ (Active) จากกรรมการอิสระเท่าที่ควร ส่วนงานวิจัยของ Cheng and Courteney (2006) ได้เสนอแนะว่าการที่กฎหมายกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนแต่งตั้งกรรมการอิสระขึ้นอย่างน้อย 1 ใน 3 ทำให้กรรมการอิสระไม่มีอำนาจในการควบคุมผู้บริหารและไม่มีส่วนช่วยในการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทอย่างเพียงพอ

(3) การจัดอันดับเครดิต

การจัดอันดับเครดิต (Credit rating)²⁰ คือ การวัดความน่าเชื่อถือและศักยภาพทางการเงินของลูกหนี้ หรือผู้ออกตราสารหนี้ว่าจะสามารถชำระคืนเงินต้น (Principal) และดอกเบี้ย (Interest) ภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งการจัดอันดับเครดิตจะเป็นประโยชน์แก่นักลงทุนที่ต้องการพิจารณาความเสี่ยงในการเลือกลงทุนในบริษัทหนึ่งๆ ส่วนเจ้าหนี้หรือสถาบันการเงินเองก็ใช้การจัดอันดับเครดิตในการพิจารณาการให้สินเชื่อและการปล่อยกู้ นอกจากนี้การจัดอันดับเครดิตยังเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นภายในองค์กรให้ปรับปรุงกิจการให้ดีขึ้น เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของนักลงทุนและเจ้าหนี้

ตัวอย่างงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกรรมการอิสระกับการจัดอันดับเครดิต เช่น งานวิจัยของ Bhojraj and Sengupta (2003) , Ashbaugh-Skaife, Collins and LaFond (2006), Chen (2010) และ นุชชนก (2550) โดยสองงานวิจัยแรกได้ผลการศึกษาที่สอดคล้องกันว่า กรรมการอิสระช่วยลดความขัดแย้งในผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและผู้บริหาร และช่วยควบคุมการบริหารงานของ

²⁰ การจัดอันดับเครดิตแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภท Investment-grade คือ ระดับที่พิจารณาว่ามีความเสี่ยงในการผิดนัดชำระเงินต้นและดอกเบี้ยต่ำ ส่วนประเภทที่สอง Speculative -grade คือ ระดับที่พิจารณาว่ามีความเสี่ยงในการผิดนัดชำระเงินต้นและดอกเบี้ยสูง (ตั้งแต่ BB ลงไปถึง D) แต่ประเภทนี้ก็ให้ผลตอบแทนที่สูงด้วยเช่นกัน

ผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนกระตุ้นให้บริษัทเปิดเผยข้อมูลทางการเงินเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อผู้ถือหุ้น (Bondholder) ที่จะช่วยลดความเสี่ยงในการผิดนัดชำระหนี้ลง โดยการลดลงของความเสี่ยงในการผิดนัดชำระหนี้ ส่งผลให้การจัดอันดับเครดิตของบริษัทเพิ่มขึ้น นอกจากนี้งานวิจัยของ Ashbaugh-Skaife et al. (2006) ยังพบว่ากรรมการอิสระซึ่งเป็นกรรมการในบริษัทอื่นๆ และคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญทางการเงิน ทั้งได้รับประกาศนียบัตรทางการเงิน (Financial certificate) และเป็นผู้บริหารสูงสุดที่มีตำแหน่งทางการเงิน (Chief financial officer : CFO) ในบริษัทอื่นๆ จะช่วยลดต้นทุนในการผิดนัดชำระหนี้ลง ทำให้การจัดอันดับเครดิตเพิ่มขึ้น แต่งานวิจัยของ Chen (2010) กลับให้ผลการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือความสัมพันธ์ระหว่างกรรมการอิสระกับการจัดอันดับเครดิตเป็นแบบ Non-monotonic คือ ไม่ได้มีความสัมพันธ์ในรูปแบบเดียวกัน โดยสัดส่วนกรรมการอิสระเทียบกับกรรมการทั้งหมดอยู่ระหว่างร้อยละ 0-0.45 พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดอันดับเครดิต ซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิบัติงานของกรรมการอิสระที่มีประสิทธิภาพ แต่เมื่อระดับของสัดส่วนกรรมการอิสระเทียบกับกรรมการทั้งหมดอยู่ระหว่างร้อยละ 0.45-1 กลับพบว่ามีความสัมพันธ์ในทางลบ ซึ่งเป็นผลมาจากการอิสระที่เพิ่มขึ้นจะปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้ถือหุ้นอย่างเหนียวแน่น (Entrenchment) โดยให้ความเห็นชอบในโครงการที่มีผลตอบแทนสูง แต่อาจทำให้กิจการมีความเสี่ยงในการผิดนัดชำระหนี้สูงเช่นกัน จากเหตุผลที่กล่าวมาเจ้าหนี้หรือผู้ถือหุ้นจึงมีความเสี่ยงที่จะไม่ได้รับการชำระหนี้จากกิจการ ส่งผลให้บริษัทจัดอันดับเครดิตประเมินว่ากรรมการอิสระที่เพิ่มขึ้นทำให้การจัดอันดับเครดิตลดลง อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ นุชชนก (2550) กลับไม่พบว่า กรรมการอิสระมีอิทธิพลต่อการจัดอันดับเครดิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(4) การจัดการกำไร

การจัดการกำไรเป็นการใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารในการปรับแต่งตัวเลขทางการเงินและการบัญชี เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของบริษัทให้เป็นไปตามความต้องการของผู้บริหารและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งเพิ่มความมั่งคั่งให้แก่ผู้ถือหุ้น อย่างไรก็ตามการจัดการกำไรทำให้การรายงานทางการเงินไม่สอดคล้องตามผลการดำเนินงานที่แท้จริง ซึ่งส่งผลให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้าใจผิดในผลการดำเนินงานของกิจการและนำไปสู่การตัดสินใจลงทุนที่ไม่เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้น จึงต้องมีกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีเข้ามาช่วยลดการจัดการกำไรลง ซึ่งกลไกที่สำคัญที่สุดคือ กรรมการอิสระซึ่งมีหน้าที่ในการตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติงานของผู้บริหาร

ในหลายงานวิจัยเช่น Chotourou, Bedard and Courteau (2001), Xie, Davidson and DaDalt (2003), Klein (2002) , Cornett et al. (2008) และ Cornett, McNutt and Tehranian (2009) พบว่า

กรรมการอิสระมีจำนวนเพิ่มขึ้นจะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเพิ่มคุณภาพการรายงานทางการเงินให้ถูกต้องปราศจากความบิดเบือน ซึ่งส่งผลให้การจัดการกำไรมีแนวโน้มลดลง แต่งานวิจัยของ Chotourou et al. (2001) ยังพบอีกว่ากรรมการอิสระที่มีพื้นฐานความรู้และความเชี่ยวชาญในธุรกิจและการเงินการธนาคาร จะควบคุมการจัดการกำไรได้ดีกว่ากรรมการอิสระที่ขาดประสบการณ์ทั้งทางธุรกิจและการเงินการธนาคาร นอกจากนี้งานวิจัยของ Chotourou et al. (2001), Xie et al. (2003), Klein (2002), Cornett et al. (2009), ปรีชา (2549) และ พวงเพ็ชร (2549) นั้นยังให้ผลการศึกษาที่สอดคล้องกันว่า คณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งมีความเป็นอิสระ²¹ และมีความรู้ทางการเงินจะมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบงบการเงินและการบัญชีให้มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ซึ่งส่งผลให้การจัดการกำไรลดลง

3.2.2 ค่าตอบแทนตามผลงาน

ค่าตอบแทนตามผลงาน คือ การจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้บริหารที่รวมเงินเดือน ค่าตอบแทนพิเศษประจำปี สัดส่วนการถือหุ้น ตลอดจนสิทธิในการซื้อหรือขายหุ้นของบริษัท ทั้งนี้การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารกับผู้ถือหุ้น กล่าวคือผู้บริหารซึ่งปฏิบัติงานอย่างประสิทธิผลและบรรลุเป้าหมายที่ผู้ถือหุ้นตั้งไว้ ส่งผลให้ผู้บริหารได้รับค่าตอบแทนที่เพิ่มขึ้นจึงมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้มีผลสัมฤทธิ์ยิ่งขึ้นไป นอกจากนี้บริษัทยังมอบสัดส่วนการถือหุ้นและสิทธิในการซื้อหรือขายหุ้นของกิจการให้แก่ผู้บริหาร เพื่อจูงใจให้ผู้บริหารปฏิบัติงาน โดยตระหนักถึงมูลค่าสูงสุดของกิจการและผู้ถือหุ้นมากขึ้น เนื่องจากการเพิ่มมูลค่าของบริษัทก็เท่ากับการเพิ่มมูลค่าหุ้นของผู้ถือหุ้นและผู้บริหารด้วยเช่นกัน ซึ่งงานวิจัยของ Jensen and Murphy (1990) พบว่าการจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้แก่ผู้บริหารทุกๆ 3.25 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา จะเพิ่มมูลค่าของความมั่งคั่งให้แก่ผู้ถือหุ้น 1,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ดังนั้น การให้สัดส่วนการถือหุ้นแก่ผู้บริหารจะลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นและนำไปสู่การมีผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างผู้ถือหุ้นกับผู้บริหาร สำหรับตัวอย่างงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าตอบแทนตามผลงานกับผลการดำเนินงานของบริษัท เช่น งานวิจัยของ Morck, Shleifer and Vishney (1988), McConnell and Servaes (1990), Short and Keasey (1999), Cui and Mak (2002), Florackis, Kostakis and Ozkan (2009), Benson and Davidson (2009), Cornett et al. (2009) และ Brick and Chidambaran (2010)

²¹ Xie et al. (2003) ได้ให้ความหมายของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระ คือ กรรมการที่ไม่เป็นพนักงานหรือพนักงานที่เกษียณอายุแล้วของบริษัท หรือมีความสัมพันธ์กับผู้บริหารและครอบครัวของผู้บริหาร

วรรณกรรมในระยะแรก คำตอบแทนตามผลงานอาจมีเฉพาะสัดส่วนการถือหุ้นของบริหาร เช่น งานวิจัยของ Morck et al. (1988), McConnell and Servaes (1990), Short and Keasey (1999), Cui and Mak (2002) และ Florackis et al. (2009) มีความสอดคล้องกัน โดยพบว่าความสัมพันธ์ของผลการดำเนินงานและสัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหารมีลักษณะความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นเส้นตรง (Non-linear) ซึ่งงานวิจัยของ Morck et al. (1988) พบว่าสัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหารที่อยู่ระหว่างร้อยละ 0-5 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการดำเนินงาน ซึ่งเป็นผลจากการมอบสัดส่วนการถือหุ้นให้แก่ผู้บริหารจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารปรับปรุงผลการดำเนินงานของบริษัทให้ดีขึ้น แต่สัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหารที่อยู่ระหว่างร้อยละ 5-25 กลับพบความสัมพันธ์ในทางลบ เนื่องจากผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะเห็นแก่ผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าผลประโยชน์ของบริษัท จึงทำให้การบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพและผลการดำเนินงานของบริษัทลดลง อย่างไรก็ตามเมื่อสัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหารมากกว่าร้อยละ 25 สัดส่วนการถือหุ้นกับผลการดำเนินงานกลับมีความสัมพันธ์ในทางบวกอีกครั้ง เนื่องจากการถือหุ้นในระดับที่สูงขึ้นจะทำให้ผู้บริหารเป็นเจ้าของบริษัทอย่างแท้จริง ส่งผลให้ผู้บริหารปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและรักษาผลประโยชน์ของบริษัทให้มีมูลค่าสูงสุด ส่วนงานวิจัยของ McConnell and Servaes (1990) พบผลการศึกษาที่สอดคล้องกับ Morck et al. (1988) บางส่วน กล่าวคือสัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหารที่อยู่ระหว่างร้อยละ 0-5 พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการดำเนินงาน แต่สัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหารที่อยู่ระหว่างร้อยละ 5-25 และมากกว่าร้อยละ 25 กลับไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสาเหตุที่ทั้ง 2 งานวิจัยพบผลการศึกษาที่แตกต่างกันมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยที่ Morck et al. (1988) ศึกษาบริษัทที่มีขนาดใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกาจำนวน 371 บริษัท จาก Fortune 500 ในขณะที่ McConnell and Servaes (1990) ศึกษาบริษัทที่มีขนาดเล็กในประเทศสหรัฐอเมริกาจำนวน 1,173 บริษัทในปี ค.ศ.1976 และ 1,093 บริษัทในปี ค.ศ. 1986 จาก Value Line Investment Survey

อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ Short and Keasey (1999), Cui and Mak (2002) และ Florackis et al. (2009) กลับให้ผลการศึกษาที่แตกต่างกันไป กล่าวคืองานวิจัยของ Short and Keasey (1999) ศึกษาการถือหุ้นของผู้บริหารในประเทศอังกฤษ ซึ่งผู้บริหารในประเทศอังกฤษมีแนวโน้มในการรักษาผลประโยชน์ของตนเองอย่างเหนียวแน่น (Entrenchment) มากกว่าประเทศสหรัฐอเมริกา²² พบว่าสัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหารกับผลการดำเนินงานมีความสัมพันธ์เป็นบวก เมื่อผู้บริหารถือ

²² ประเทศสหรัฐอเมริกามีกลไกการกำกับดูแลกิจการที่เข้มงวดกว่าประเทศอังกฤษ ได้แก่ ภาครัฐได้ออกกฎหมายข้อบังคับและบทลงโทษผู้บริหารที่รุนแรงกว่าประเทศอังกฤษ นอกจากนี้ประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้มีกรรมการภายนอกเข้ามาตรวจสอบกรรมการภายใน ในขณะที่ประเทศอังกฤษมีกรรมการที่เป็นผู้บริหาร (Executive director) ในสัดส่วนที่สูง จากตัวอย่างที่กล่าวมาผู้บริหารของประเทศอังกฤษจึงมีแนวโน้มที่จะรักษาผลประโยชน์ของตนเองอย่างเหนียวแน่นมากกว่าประเทศสหรัฐอเมริกา

หุ้นในสัดส่วนร้อยละ 0-12.99 แต่เมื่อสัดส่วนการถือหุ้นอยู่ระหว่างร้อยละ 12.99-41.99 กลับพบความสัมพันธ์ที่เป็นลบ และความสัมพันธ์กลับเป็นบวกอีกครั้ง เมื่อสัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหารเกินร้อยละ 41.99 ส่วนงานวิจัยของ Cui and Mak (2002) พบว่าสัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหารที่อยู่ระหว่างร้อยละ 0-10 มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลการดำเนินงาน เนื่องจากการให้สัดส่วนการถือหุ้นในระดับต่ำจะไม่เป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในขณะที่สัดส่วนการถือหุ้นระหว่างร้อยละ 10-30 , ร้อยละ 30-50 และมากกว่าร้อยละ 50 ได้ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับ Morck et al. (1988) นั่นคือ สัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานในทางบวก ลบ และบวกตามลำดับ นอกจากนี้งานวิจัยของ Florackis et al. (2009) ยังพบว่าสัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหารที่อยู่ระหว่างร้อยละ 0-15 พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการดำเนินงาน แต่งานวิจัยชิ้นนี้ไม่สามารถสรุปได้ชัดเจนว่าสัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหารที่มากกว่าร้อยละ 15 นั้นมีอิทธิพลกับผลการดำเนินงานหรือไม่

วรรณกรรมในระยะหลัง งานวิจัยที่เกี่ยวกับค่าตอบแทนตามผลงานจะรวมเงินเดือน ค่าตอบแทนพิเศษ และสิทธิในการซื้อหรือขายหุ้นของผู้บริหารด้วย เช่น งานวิจัยของ Benson and Davidson (2009), Cornett et al. (2009) มีความสอดคล้องกัน คือ การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้แก่ผู้บริหารจะสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารตระหนักถึงผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ผลการดำเนินงานของบริษัทเพิ่มขึ้น นอกจากนี้งานวิจัยของ Benson and Davidson (2009) ยังพบอีกว่าความสัมพันธ์ของค่าตอบแทนตามผลงานและผลการดำเนินงานของบริษัทมีลักษณะเส้นโค้ง กล่าวคือค่าตอบแทนตามผลงานยกกำลังสอง (PPS²) จะทำให้ผลการดำเนินงานของบริษัทลดลง เนื่องจากผู้บริหารจะแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่บริษัท แต่งานวิจัยของ Brick and Chidambaram (2010) กลับไม่พบว่าค่าตอบแทนตามผลงานมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากการจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารปรับปรุงผลการดำเนินงานแล้ว ค่าตอบแทนตามผลงานยังเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารทำการจัดการกำไร เพื่อเพิ่มความมั่งคั่งให้แก่ตนเองด้วยเช่นกัน เช่น งานวิจัยของ Bergstresser and Philippon (2006), Cornett et al. (2009), Cornett et al. (2009) พบว่าผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในการจัดการกำไรให้กำไรเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งทำให้ผู้บริหารได้รับค่าตอบแทนตามผลงานเพิ่มขึ้นนั่นเอง นอกจากนี้งานวิจัยของ Bergstresser and Philippon (2006) ยังพบว่าในช่วงที่กำไรของบริษัทสูงขึ้น ผู้บริหารสูงสุดและบุคคลภายใน เช่น ผู้บริหารระดับสูง ประธานกรรมการบริหาร จะใช้สิทธิขายสัดส่วนการถือหุ้นของตนเองให้บุคคลภายนอกและได้รับกำไรจากหลักทรัพย์ที่ขายไป

กล่าวโดยสรุป กลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีทั้งกรรมการอิสระและคำตอบแทนตามผลงานมีส่วนช่วยในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้บริหารให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ถือหุ้น และช่วยปรับปรุงผลการดำเนินงานของบริษัทให้มีประสิทธิภาพขึ้น รวมทั้งประสานผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและผู้บริหารให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

วิธีการศึกษา

ในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับการจัดการกำไร ดังนี้

4.1. แบบจำลอง

ในงานวิจัยชิ้นนี้แบ่งขั้นตอนการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 4.1.1 แบบจำลองการจัดการกำไร และ 4.1.2 แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงาน การจัดการกำไร กับการกำกับดูแลกิจการที่ดี

4.1.1 แบบจำลองการจัดการกำไร

การศึกษากำไรของการจัดการกำไรของธนาคารพาณิชย์จะอาศัยแบบจำลองที่เสนอโดย Beatty et al. (2002) สามารถแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ สมการที่ (1) สมการหนี้สงสัยจะสูญ, สมการที่ (2) สมการกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ และสมการที่ (3) สมการการจัดการกำไร โดยเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

สมการหนี้สงสัยจะสูญ

$$\begin{aligned} LLP_{it} = & \alpha_0 + \alpha_1 LNASSET_{it} + \alpha_2 NPL_{it} + \alpha_3 AWL_{it} + \alpha_4 LOANH_{it} + \alpha_5 LOANC_{it} \\ & + \alpha_6 LOANR_{it} + \alpha_7 LOANA_{it} + \alpha_8 LOANI_{it} + \alpha_9 LOANO_{it} + e_{1it} \quad (1) \end{aligned}$$

โดยที่

LLP คือ หนี้สงสัยจะสูญเทียบกับสินเชื่อทั้งหมด (%)

LNASSET	คือ	Logarithm ของสินทรัพย์ทั้งหมด
NPL	คือ	สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เทียบกับสินเชื่อทั้งหมด (%)
AWL	คือ	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเทียบกับสินเชื่อทั้งหมด (%)
LOANH	คือ	สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยเทียบกับสินเชื่อทั้งหมด (%)
LOANC	คือ	สินเชื่อเพื่ออุตสาหกรรมการผลิตและการพาณิชย์เทียบกับสินเชื่อทั้งหมด (%)
LOANR	คือ	สินเชื่อเพื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างเทียบกับสินเชื่อทั้งหมด (%)
LOANA	คือ	สินเชื่อเพื่อการเกษตรและเหมืองแร่เทียบกับสินเชื่อทั้งหมด (%)
LOANI	คือ	สินเชื่อเพื่อสาธารณูปโภคและบริการเทียบกับสินเชื่อทั้งหมด (%)
LOANO	คือ	สินเชื่อประเภทอื่นๆเทียบกับสินเชื่อทั้งหมด (%)
e_{1it}	คือ	ค่าความคลาดเคลื่อน

เมื่อได้ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณสมการหนี้สงสัยจะสูญ จากการประมาณการสมการที่ (1) แล้วก็จะหาหนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหาร (DLLP) ดังสมการที่ (1.1)

$$DLLP_{it} = e_{1it} \times \frac{LOAN_{it}}{ASSET_{it}} \quad (1.1)$$

โดยที่

DLLP	คือ	หนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหารเทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมด (%)
LOAN	คือ	สินเชื่อทั้งหมด (ล้านบาท)
ASSET	คือ	สินทรัพย์ทั้งหมด (ล้านบาท)

สมการกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์

$$RSGL_{it} = \gamma_t + \gamma_1 LNASSET_{it} + \gamma_2 URSGL_{it} + e_{2it} \quad (2)$$

โดยที่

RSGL	คือ	กำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์เทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมด (%)
LNASSET	คือ	Logarithm ของสินทรัพย์ทั้งหมด
URSGL	คือ	ส่วนเกินจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุนในหลักทรัพย์เทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมด (%)

e_{2it} คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

ดังนั้น ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณสมการกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ คือ กำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในดุลยพินิจของผู้บริหาร (DRSGL)

สมการการจัดการกำไร

การจัดการกำไรคำนวณจาก ผลต่างระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณสมการกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในดุลยพินิจของผู้บริหารกับค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณสมการหนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหาร ดังสมการที่ (3)

$$EM_{it} = DRSGL_{it} - DLLP_{it} \quad (3)$$

โดยที่

DRSGL	คือ	กำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในดุลยพินิจของผู้บริหารเทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมด (%)
DLLP	คือ	หนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหารเทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมด (%)
EM	คือ	การจัดการกำไรเทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมด (%)

4.1.2 แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงาน การจัดการกำไร กับการกำกับดูแลกิจการที่ดี

วิธีการศึกษาจะอาศัยแบบจำลองพื้นฐานตามแบบจำลองของ Cornett et al. (2009) ซึ่งทดสอบความสัมพันธ์สองทางของตัวแปรภายในพร้อมกันอย่างเป็นระบบของผลการดำเนินงาน การจัดการกำไรกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยสามารถเขียนเป็นสมการได้ 5 สมการดังนี้

สมการกำไรสุทธิ

$$EBT_{it} = a_1 + \beta_{11}(EM_{it}) + \beta_{12}(CAR_{it}) + \beta_{13}(PFP_{it}) + \beta_{14}(BI_{it}) + \beta_{15}(MKBK_{it})$$

$$\begin{aligned}
 & (+) \qquad \qquad (-) \qquad \qquad (+) \\
 & +\beta_{16}(\text{BK}_{it}) + \beta_{17}(\text{BOARDSIZE}_{it}) + \beta_{18}(\text{BOARDMEET}_{it}) + u_{1it} \quad (4.1)
 \end{aligned}$$

สมการเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

$$\begin{aligned}
 & (+) \qquad (+) \qquad (+) \qquad (+) \qquad (+) \\
 \text{CAR}_{it} = & a_2 + \beta_{21}(\text{EBT}_{it}) + \beta_{22}(\text{EM}_{it}) + \beta_{23}(\text{PFP}_{it}) + \beta_{24}(\text{BI}_{it}) + \beta_{25}(\text{MKBK}_{it}) \\
 & (+) \\
 & + \beta_{26}(\text{BK}_{it}) + u_{2it} \quad (4.2)
 \end{aligned}$$

สมการการจัดการกำไร

$$\begin{aligned}
 & (+) \qquad (+) \qquad (+) \qquad (-) \qquad (+) \\
 \text{EM}_{it} = & a_3 + \beta_{31}(\text{EBT}_{it}) + \beta_{32}(\text{CAR}_{it}) + \beta_{33}(\text{PFP}_{it}) + \beta_{34}(\text{BI}_{it}) + \beta_{35}(\text{MKBK}_{it}) \\
 & (+) \qquad (+) \qquad (-) \\
 & + \beta_{36}(\text{BK}_{it}) + \beta_{37}(\text{BOARDSIZE}_{it}) + \beta_{38}(\text{BOARDMEET}_{it}) \\
 & (-) \qquad (-) \\
 & + \beta_{39}(\text{AUDSIZE}_{it}) + \beta_{310}(\text{AUDMEET}_{it}) + u_{3it} \quad (4.3)
 \end{aligned}$$

สมการค่าตอบแทนตามผลงาน

$$\begin{aligned}
 & (+) \qquad (+) \qquad (+) \qquad (+) \qquad (+) \\
 \text{PFP}_{it} = & a_4 + \beta_{41}(\text{EBT}_{it}) + \beta_{42}(\text{EM}_{it}) + \beta_{43}(\text{CAR}_{it}) + \beta_{44}(\text{BI}_{it}) + \beta_{45}(\text{MKBK}_{it}) \\
 & (+) \qquad (-) \qquad (+) \qquad (-) \\
 & + \beta_{46}(\text{BK}_{it}) + \beta_{47}(\text{BOARDSIZE}_{it}) + \beta_{48}(\text{BOARDMEET}_{it}) + \beta_{49}(\text{AGE}_{it})
 \end{aligned}$$

$$(-)$$

$$+\beta_{410}(\text{TENURE}_{it}) + u_{4it} \quad (4.4)$$

สมการสัดส่วนกรรมการอิสระ

$$\begin{aligned}
 & \quad \quad \quad (+) \quad \quad \quad (+) \quad \quad \quad (+) \quad \quad \quad (+) \quad \quad \quad (+) \\
 \text{BI}_{it} = & a_5 + \beta_{51}(\text{EBT}_{it}) + \beta_{52}(\text{EM}_{it}) + \beta_{53}(\text{CAR}_{it}) + \beta_{54}(\text{PFP}_{it}) + \beta_{55}(\text{MKBK}_{it}) \\
 & \quad \quad \quad (+) \quad \quad \quad (-) \quad \quad \quad (+) \\
 & + \beta_{56}(\text{BK}_{it}) + \beta_{57}(\text{BOARDSIZE}_{it}) + \beta_{58}(\text{BOARDMEET}_{it}) + u_{5it} \quad (4.5)
 \end{aligned}$$

โดยที่

EBT	คือ	กำไรสุทธิก่อนหักภาษีเงินได้นิติบุคคลเทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมด (%)
CAR	คือ	เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (%)
EM	คือ	การจัดการกำไรเทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมด (%)
PFP	คือ	ค่าตอบแทนตามผลงานเทียบกับผลตอบแทนทั้งหมด (%)
BI	คือ	สัดส่วนกรรมการอิสระเทียบกับคณะกรรมการธนาคารทั้งหมด (%)
MKBK	คือ	มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชี (เท่า)
BK	คือ	ขนาดของธนาคาร (%)
BOARDSIZE	คือ	จำนวนคณะกรรมการธนาคาร (คน)
AUDSIZE	คือ	จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ (คน)
BOARDMEET	คือ	การประชุมของคณะกรรมการธนาคาร (ครั้ง)
AUDMEET	คือ	การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (ครั้ง)
AGE	คือ	อายุของผู้บริหารสูงสุด (ปี)
TENURE	คือ	ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารสูงสุด (ปี)
U_{it}	คือ	ค่าความคลาดเคลื่อน

4.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

แบบจำลองการจัดการกำไร และแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงาน การจัดการกำไร กับการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีรายละเอียดของตัวแปรต่างๆ ดังต่อไปนี้

4.2.1 แบบจำลองการจัดการกำไร

สมการหนี้สงสัยจะสูญ

ตัวแปรตาม

หนี้สงสัยจะสูญ

สัดส่วนหนี้สงสัยจะสูญเทียบกับสินเชื่อทั้งหมด (%) แทนด้วยตัวแปร LLP

ตัวแปรอิสระ

ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ

สัดส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเทียบกับสินเชื่อทั้งหมด (%) แทนด้วยตัวแปร AWL

สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

สัดส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เทียบกับสินเชื่อทั้งหมด (%) แทนด้วยตัวแปร NPL

สินทรัพย์

Logarithm ของสินทรัพย์ทั้งหมด แทนด้วยตัวแปร LNASSET

สินเชื่อจำแนกตามประเภทธุรกิจและการจัดชั้นของธนาคาร ได้แก่

สัดส่วนสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยเทียบกับสินเชื่อทั้งหมด (%) แทนด้วยตัวแปร LOANH

สัดส่วนสินเชื่อเพื่ออุตสาหกรรมการผลิตและการพาณิชย์เทียบกับสินเชื่อทั้งหมด (%)

แทนด้วย ตัวแปร LOANC

สัดส่วนสินเชื่อเพื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างเทียบกับสินเชื่อทั้งหมด (%) แทน

ด้วยตัวแปร LOANR

สัดส่วนสินเชื่อเพื่อการเกษตรและเหมืองแร่เทียบกับสินเชื่อทั้งหมด (%) แทนด้วยตัวแปร

LOANA

สัดส่วนสินเชื่อเพื่อสาธารณูปโภคและบริการเทียบกับสินเชื่อทั้งหมด (%) แทนด้วยตัวแปร

LOANI

สัดส่วนสินเชื่อประเภทอื่นๆเทียบกับสินเชื่อทั้งหมด (%) แทนด้วยตัวแปร LOANO

สมการกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์

ตัวแปรตาม

กำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์

สัดส่วนกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ประเภทเพื่อขายเทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมด (%) แทนด้วยตัวแปร RSGL

ตัวแปรอิสระ

สินทรัพย์

Logarithm ของสินทรัพย์ทั้งหมด แทนด้วยตัวแปร LNASSET

ส่วนเกินจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุนในหลักทรัพย์

สัดส่วนส่วนเกินจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุนในหลักทรัพย์ประเภทเพื่อขายเทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมด (%) แทนด้วยตัวแปร URSGL

สมการการจัดการกำไร

ตัวแปร

หนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหาร

สัดส่วนหนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหารเทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมด (%) แทนด้วยตัวแปร DLLP

กำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในดุลยพินิจของผู้บริหาร

สัดส่วนกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในดุลยพินิจของผู้บริหารเทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมด (%) แทนด้วยตัวแปร DRSGL

การจัดการกำไร

การจัดการกำไรคำนวณจาก ผลต่างระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณสมการกำไร หรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในดุลยพินิจของผู้บริหาร(DRSGI) กับค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณสมการหนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหาร (DLLP) (%) แทนด้วยตัวแปร EM

4.2.2 แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงาน การจัดการกำไร กับการกำกับดูแลกิจการที่ดี

ตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ

กำไรสุทธิ

สัดส่วนกำไรสุทธิก่อนหักภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อสินทรัพย์ทั้งหมด หรือผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (Return on asset: ROA) เป็นเครื่องมือชี้วัดความสามารถในการทำกำไรของสินทรัพย์ทั้งหมดในปัจจุบัน (Current performance) (%) แทนด้วยตัวแปร EBT

เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง ซึ่งใช้วัดความเสี่ยงพองของเงินกองทุนสำหรับธนาคารพาณิชย์ แสดงถึงความสามารถในการรองรับความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจ (%) แทนด้วยตัวแปร CAR

การจัดการกำไร

การจัดการกำไรเทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมด (%) แทนด้วยตัวแปร EM

ค่าตอบแทนตามผลงาน

การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผู้ถือหุ้น (%) แทนด้วยตัวแปร PFP ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ได้ปรับปรุงการคำนวณค่าตอบแทนตามผลงาน จากงานวิจัยของ Bergstresser and Philippon (2006)²³ ดังนี้

$$STOCKCOM_{it} = 0.01 * PRICE_{it} * SHARE_{it}$$

²³ งานวิจัยในครั้งนี้ไม่ได้รวมสิทธิ (Option) ในการซื้อหรือขายหุ้นของผู้บริหาร เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ของไทยส่วนมากไม่ได้ให้สิทธิแก่ผู้บริหารในการซื้อหรือขายหุ้น

$$PFP_{it} = \frac{STOCKCOM_{it}}{STOCKCOM_{it} + SALARY_{it} + BONUS_{it}} * 100$$

โดยที่

STOCKCOM	คือ	ผลตอบแทนของหุ้นสามัญทั้งหมดที่ผู้บริหารถือ (%)
0.01	คือ	มูลค่าของหุ้น (Value of stock) ที่เพิ่มขึ้นมาจากการเพิ่มขึ้นของราคาหุ้น 1 %
PRICE	คือ	ราคาปิดหุ้นสามัญ (%)
SHARE	คือ	สัดส่วนการถือหุ้นสามัญของผู้บริหาร (%)
SALARY	คือ	เงินเดือน (บาท)
BONUS	คือ	ค่าตอบแทนพิเศษ (บาท)
PFP	คือ	ค่าตอบแทนตามผลงานเทียบกับผลตอบแทนทั้งหมด (%)

สัดส่วนกรรมการอิสระ

กรรมการอิสระหรือกรรมการภายนอก โดยวัดเป็นสัดส่วนกรรมการอิสระเทียบกับคณะกรรมการธนาคารทั้งหมด (%) แทนด้วยตัวแปร BI

ตัวแปรควบคุม

มูลค่าตลาด²⁴เทียบกับมูลค่าทางบัญชี²⁵

อัตราส่วนเปรียบเทียบระหว่างมูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชี เป็นอัตราส่วนที่วัดผลการดำเนินงานของกิจการในอนาคต (เท่า) แทนด้วยตัวแปร MKBK

ขนาดของธนาคาร

ขนาดของธนาคารวัดจากมูลค่าทางบัญชีเทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมด (%) แทนด้วยตัวแปร BK

จำนวนคณะกรรมการธนาคาร

จำนวนคณะกรรมการธนาคาร แสดงจำนวนคณะกรรมการธนาคารทั้งหมด ทั้งกรรมการที่

²⁴ มูลค่าตลาด = จำนวนหุ้นสามัญที่ออกจำหน่ายแล้ว x ราคาหุ้นปัจจุบัน

²⁵ มูลค่าทางบัญชี คือ มูลค่าของสินทรัพย์ตามที่บันทึกไว้ในงบดุลของบริษัท ซึ่งมีสูตรในการคำนวณ ดังนี้
มูลค่าทางบัญชี = สินทรัพย์ - หนี้สิน ซึ่งมูลค่าทางบัญชีจะเท่ากับส่วนของผู้ถือหุ้น

เป็นผู้บริหารและกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร รวมทั้งกรรมการอิสระ (คน) แทนด้วยตัวแปร
BOARDSIZE

จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ

จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ (คน) แทนด้วยตัวแปร AUDSIZE

การประชุมของคณะกรรมการธนาคาร

การประชุมของคณะกรรมการธนาคาร (ครั้ง) แทนด้วยตัวแปร BOARDMEET

การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ

การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (ครั้ง) แทนด้วยตัวแปร AUDMEET

อายุของผู้บริหารสูงสุด

อายุของผู้บริหารสูงสุด (ปี) แทนด้วยตัวแปร AGE

ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารสูงสุด

ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารสูงสุด (ปี) แทนด้วยตัวแปร TENURE

4.3 สมมติฐาน

4.3.1 แบบจำลองการจัดการกำไร

สมการหนี้สงสัยจะสูญ

(1) สินทรัพย์

สินทรัพย์ของธนาคารส่วนใหญ่มาจากการปล่อยสินเชื่อ ถ้าสินเชื่อที่ธนาคารปล่อยไปเป็น
ลูกหนี้ชั้นดี ซึ่งชำระเงินต้นและดอกเบี้ยตรงตามเวลาที่กำหนด การปล่อยสินเชื่อให้แก่ลูกหนี้ชั้นดี
ไปนั้นจะส่งผลให้ธนาคารมีสินทรัพย์เพิ่มขึ้นและหนี้สงสัยจะสูญลดลง ดังนั้น สินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้น
อาจทำให้หนี้สงสัยจะสูญลดลง จึงคาดว่าสินทรัพย์มีความสัมพันธ์ทางลบกับหนี้สงสัยจะสูญ

(2) สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ คือ สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคา หรือเรียกคืนไม่ได้ของธนาคารพาณิชย์ ตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย เนื่องจากเป็นหนี้ที่ค้างชำระเงินต้นและดอกเบี้ยเป็นระยะเวลารวมกันเกินกว่า 3 เดือน นับตั้งแต่วันถึงกำหนดชำระ ได้แก่ สินเชื่อจัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน สินเชื่อชั้นสงสัย สินเชื่อชั้นสงสัย จะสูญ และสินเชื่อชั้นสูญ

ดังนั้น เมื่อสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นย่อมสะท้อนปัญหาการดำเนินงานและปัญหาในการปล่อยสินเชื่อของธนาคาร (Bank loan problem) ซึ่งเป็นสาเหตุให้หนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้น จึงคาดว่าสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับหนี้สงสัยจะสูญ

(3) ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ

การประมาณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเป็นเงินกันไว้สำหรับลูกหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้มีความสำคัญอย่างมากในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากกิจการไม่สามารถระบุได้ว่าลูกหนี้เป็นลูกหนี้ที่ชำระหนี้ได้ตามกำหนดชำระ ดังนั้น กิจการต้องประมาณลูกหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ซึ่งเป็นบัญชีปรับมูลค่าที่ตั้งขึ้น (Contra-account) และนำไปแสดงยอดหักลูกหนี้ในงบดุล เพื่อให้แสดงมูลค่าสุทธิของลูกหนี้ตามจำนวนที่คาดว่าจะเรียกเก็บได้และเพื่อให้ผลการดำเนินงานของกิจการใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด โดยการบันทึกรายการบัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและหนี้สงสัยจะสูญ (นงลักษณ์, 2548: 17)

ดังนั้น ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและหนี้สงสัยจะสูญเป็นบัญชีเดบิตและเครดิตซึ่งกันและกัน ซึ่งหลักการลงบัญชีนั้นทั้งเดบิตและเครดิตจะสมดุลกันทางบัญชี นั่นคือ เมื่อค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้นอาจทำให้หนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้น จึงคาดว่าค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมีความสัมพันธ์ทางบวกกับหนี้สงสัยจะสูญ

(4) สินเชื่อจำแนกตามประเภทธุรกิจและการจัดชั้น

การปล่อยสินเชื่อจำแนกตามประเภทธุรกิจและการจัดชั้นของธนาคารได้แก่ สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อเพื่ออุตสาหกรรมการผลิตและการพาณิชย์ สินเชื่อเพื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง สินเชื่อเพื่อการเกษตรและเหมืองแร่ สินเชื่อเพื่อสาธารณูปโภคและบริการ และสินเชื่อ

ประเภทอื่นๆ ไปให้แก่ลูกหนี้ชั้นดี ซึ่งชำระเงินต้นและดอกเบี้ยตรงเวลาก็อาจส่งผลดีในการช่วยลดหนี้สงสัยจะสูญลง แต่ถ้าการปล่อยสินเชื่อไปให้แก่ลูกหนี้ที่ผิดนัดชำระเงินต้นและดอกเบี้ยก็อาจส่งผลให้หนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้น

ดังนั้น สินเชื่อจำแนกตามประเภทธุรกิจและการจัดชั้นของธนาคารอาจทำให้หนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้นหรือลดลง จึงคาดว่าสินเชื่อจำแนกตามประเภทธุรกิจและการจัดชั้นมีความสัมพันธ์ทางบวกหรือทางลบกับหนี้สงสัยจะสูญ

สมการกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์

(1) สินทรัพย์

การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์อาจมาจากการไปลงทุนในหลักทรัพย์ประเภทเพื่อขายและถือหลักทรัพย์นั้นไว้ เมื่อมูลค่าตลาดมากกว่ามูลค่าทางบัญชีกิจการก็จะขายหลักทรัพย์ไปและได้กำไรจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์นั้น ในทางตรงกันข้ามสินทรัพย์อาจลดลง เมื่อมูลค่าตลาดน้อยกว่ามูลค่าทางบัญชี หากกิจการขายหลักทรัพย์ไปจะขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ดังนั้นสินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้กำไรจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์เพิ่มขึ้น จึงคาดว่าสินทรัพย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์

(2) ส่วนเกินจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุนในหลักทรัพย์

หลักทรัพย์เพื่อขาย คือ เงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุนทุกชนิด ซึ่งไม่ถือเป็นหลักทรัพย์เพื่อค้าและไม่ถือเป็นตราสารหนี้ที่ถือจนครบกำหนด หลักทรัพย์ประเภทนี้กิจการไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้า แต่ผู้บริหารจะใช้ดุลยพินิจในการเลือกขายหลักทรัพย์ที่กิจการถืออยู่ทันที เมื่อผู้บริหารพิจารณาว่าหลักทรัพย์ที่กิจการถืออยู่นั้นมีมูลค่าตลาดมากกว่ามูลค่าทางบัญชี (Moyer, 1990:126)

ถ้ามูลค่าตลาดของหลักทรัพย์เพื่อขายเพิ่มขึ้นหรือลดลง แต่กิจการยังไม่ได้จำหน่ายออกไป กิจการต้องบันทึกการเปลี่ยนแปลงมูลค่าหลักทรัพย์เพื่อขายเป็นรายการกำไรหรือขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น โดยบันทึกในงบแสดงการเปลี่ยนแปลงในผู้ถือหุ้น จนกว่าจะมีการจำหน่ายออกไป จึงจะถือเป็นกำไรหรือขาดทุนที่เกิดขึ้นจริงในงบกำไรขาดทุน

ดังนั้น ส่วนเกินจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุนในหลักทรัพย์และกำไรจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์เป็นหลักทรัพย์เพื่อขายประเภทเดียวกัน ทิศทางจึงเป็นไปตามตลาดหุ้นในทางเดียวกัน จึงคาดว่าส่วนเกินจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุนในหลักทรัพย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์

สมการการจัดการกำไร

เมื่อกำไรจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในดุลยพินิจของผู้บริหารสูงขึ้นและหนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหารลดลง การจัดการกำไรจะเพิ่มขึ้น ส่งผลให้กำไรของธนาคารเพิ่มขึ้นในทางตรงกันข้ามการจัดการกำไรของธนาคารจะลดลง เมื่อหนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหารเพิ่มขึ้นมากกว่ากำไรจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในดุลยพินิจของผู้บริหาร

4.3.2 แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงาน การจัดการกำไร กับการกำกับดูแลกิจการที่ดี

สมการกำไรสุทธิ

(1) การจัดการกำไร

จากทฤษฎีดั้งทุนทางธุรกรรม กิจการที่รายงานผลการดำเนินงานหรือผลกำไรที่สูงกว่าจะสร้างความพอใจให้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย ส่งผลให้ต้นทุนทางธุรกรรมที่เกิดกับผู้มีส่วนได้เสียลดลง เช่น ลูกค้าเต็มใจซื้อสินค้ากับบริษัทที่ผลกำไรที่สูง แม้ว่าราคาสินค้าแพง แต่ลูกค้าก็มั่นใจว่าจะได้รับของที่มีคุณภาพและการบริการหลังการขาย หรือพนักงานยินดีทำงานกับบริษัทที่มีผลกำไรที่สูง แม้ว่าเงินเดือนและสวัสดิการไม่สูงมากนัก เนื่องจากพนักงานมีความเชื่อว่าบริษัทจะไม่มีการปลดพนักงานออก ทั้งสองกรณีนี้ต้นทุนของกิจการในการแสวงหาและการเก็บรักษาผู้มีส่วนได้เสียจึงลดลง จากสาเหตุที่กล่าวมาผู้บริหารจึงมีแรงจูงใจในการจัดการกำไร เพื่อรักษาระดับกำไรให้เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น การจัดการกำไรที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้กำไรสุทธิเพิ่มขึ้น จึงคาดว่า การจัดการกำไรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับกำไรสุทธิ

(2) เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเป็นเครื่องวัดความสามารถในการรองรับความสูญเสียที่ไม่สามารถคาดไว้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจ โดยการดำรงเงินกองทุนมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ฝากเงินและเจ้าหน้าที่ว่าธนาคารสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงที่ทำไว้ได้ ดังนั้น ธนาคารที่มีเงินกองทุนที่สูงเพียงพอต่อความเสี่ยง แสดงว่าฐานะการดำเนินงานมีความมั่นคง อาจทำให้กำไรสุทธิเพิ่มขึ้น จึงคาดว่าเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับกำไรสุทธิ

(3) ค่าตอบแทนตามผลงาน

งานวิจัยของ Benson and Davidson (2009), Cornett et al. (2009) เสนอว่าการจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นและเป็นไปตามความต้องการของผู้ถือหุ้น เนื่องจากเมื่อกิจการมีผลการดำเนินงานที่ดีหรือกำไรสุทธิและมูลค่าหุ้นที่เพิ่มขึ้น ทั้งผู้ถือหุ้นและผู้บริหารก็จะได้รับผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ดังนั้น การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานเพิ่มขึ้นอาจทำให้กำไรสุทธิเพิ่มขึ้น จึงคาดว่าค่าตอบแทนตามผลงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับกำไรสุทธิ

(4) สัดส่วนกรรมการอิสระ

โครงสร้างกรรมการแบ่งออกเป็น กรรมการภายในและกรรมการภายนอก แต่กรรมการอิสระหรือกรรมการภายนอกจะได้รับความไว้วางใจจากผู้ถือหุ้นมากกว่ากรรมการภายใน เนื่องจากกรรมการอิสระจะควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้บริหารอย่างเข้มงวดและมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยให้กิจการมีผลการดำเนินงานเป็นไปตามความพอใจของผู้ถือหุ้นมากกว่ากรรมการภายใน ซึ่งถูกควบคุมภายใต้อำนาจของผู้บริหาร

งานวิจัยของ Byrd and Hickman (1992), Brickley et al. (1994), Provest et al. (2001) และ Duchin et al. (2010) เสนอว่ากิจการซึ่งมีสัดส่วนกรรมการอิสระที่สูงจะช่วยถ่วงดุลอำนาจของคณะกรรมการไม่ให้คณะกรรมการภายในทั้งหมดหรือคนใดคนหนึ่งใช้อำนาจในการดำเนินการหรือกำหนดทิศทางไปในกิจกรรมที่สร้างผลประโยชน์ให้แก่ตนเองมากกว่าสร้างความมั่งคั่งให้ผู้ถือหุ้น ดังนั้น สัดส่วนกรรมการอิสระที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้กำไรสุทธิเพิ่มขึ้น จึงคาดว่าสัดส่วนกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์ทางบวกกับกำไรสุทธิ

(5) มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชี

มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีเป็นค่าที่แสดงให้เห็นถึงมุมมองของตลาดที่มีต่อสินทรัพย์ของธนาคารในอนาคต ธนาคารที่มีมูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีที่สูง แสดงถึงความสามารถของผู้บริหารในการบริหารสินทรัพย์ที่มีอยู่ให้เกิดรายได้จึงอาจทำให้งีกิจการมีผลการดำเนินงานหรือกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น ดังนั้น มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีที่สูงขึ้นอาจทำให้กำไรสุทธิเพิ่มขึ้น จึงคาดว่ามูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับกำไรสุทธิ

(6) ขนาดของธนาคาร

เมื่อพิจารณาขนาดของธนาคารแล้ว พบว่าธนาคารขนาดใหญ่จะได้เปรียบเมื่อเทียบกับธนาคารขนาดเล็ก เนื่องจากธนาคารขนาดใหญ่จะมีการประหยัดขนาด (Economy of scale) ทำให้สามารถนำเงินไปลงทุนในกิจการประเภทอื่นๆ ได้หลากหลาย และมีอำนาจผูกขาดในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากมากกว่าธนาคารขนาดเล็ก ดังนั้น ธนาคารขนาดใหญ่อาจมีกำไรสุทธิมากกว่าธนาคารขนาดเล็ก จึงคาดว่าขนาดของธนาคารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับกำไรสุทธิ

(7) จำนวนคณะกรรมการธนาคาร

การวัดประสิทธิผลของคณะกรรมการในการปฏิบัติงานนั้น จากงานวิจัยของ Yermack (1996) และ Florackis et al. (2009) พบว่าคณะกรรมการมีจำนวนมากขึ้นจะทำให้เกิดปัญหาการประสานงานร่วมกันและปัญหาความล่าช้าในการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากคณะกรรมการจำนวนมากย่อมมีทัศนคติและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างที่เกิดขึ้นนี้นำไปสู่ความขัดแย้งด้านการกำหนดทิศทางและนโยบายภายในกิจการ โดยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอาจทำให้ผลการดำเนินงานหรือกำไรสุทธิต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ อันนำมาซึ่งผลกระทบต่อความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้นในทางลบ ดังนั้น คณะกรรมการจำนวนมากขึ้นอาจทำให้กำไรสุทธิลดลง จึงคาดว่าจำนวนคณะกรรมการธนาคารมีความสัมพันธ์ทางลบกับกำไรสุทธิ

(8) การประชุมของคณะกรรมการธนาคาร

งานวิจัยของ Vafeas (1999) พบว่าการประชุมของคณะกรรมการที่เพิ่มขึ้นย่อมจะทำให้คณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้ถือหุ้นในการควบคุมและตรวจสอบผู้บริหาร

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้อาจทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารและการประสานงานภายใน กรรมการเกี่ยวกับทิศทางและผลการดำเนินงานของกิจการเพิ่มขึ้น ดังนั้น การประชุมของ คณะกรรมการที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้กำไรสุทธิเพิ่มขึ้น จึงคาดว่า การประชุมของคณะกรรมการธนาคารมี ความสัมพันธ์ทางบวกกับกำไรสุทธิ

สมการเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

(1) กำไรสุทธิ

กำไรสุทธิคงเหลือหลังจัดสรรเป็นสินทรัพย์ประเภทหนึ่งในการคำนวณเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง จากประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงในอัตราร้อยละ 8.5 ของสินทรัพย์และภาระผูกพัน โดยกำหนดเงื่อนไขว่าเงินกองทุนชั้นที่ 1 ต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 4.25 และเงินกองทุนชั้นที่ 2 จะต้องไม่เกินกว่าเงินกองทุนชั้นที่ 1

ธนาคารที่มีเงินกองทุนมากกว่าร้อยละ 8.5 แสดงว่าธนาคารมีความมั่นคง เนื่องจากธนาคารมีเงินกองทุนเพียงพอที่จะเผชิญความเสี่ยงจากเหตุการณ์ที่ไม่คาดไว้ล่วงหน้าในอนาคต อย่างไรก็ตามตามธนาคารที่มีเงินกองทุนไม่ถึงร้อยละ 8.5 จะเป็นสัญญาณที่แสดงให้เห็นว่าฐานะการดำเนินงานเริ่มลดลง เนื่องจากธนาคารไม่สามารถเรียกคืนสินเชื่อได้ครบ ส่งผลให้เงินกองทุนลดต่ำลงไปเรื่อยๆ จนในที่สุดธนาคารแห่งประเทศไทยเข้ามาแทรกแซงผลการดำเนินงาน ดังนั้น ธนาคารที่มีกำไรสุทธิจำนวนมาก แสดงว่ากิจการมีฐานะการดำเนินงานที่มั่นคงอาจทำให้เงินกองทุนเพิ่มขึ้น จึงคาดว่ากำไรสุทธิมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

(2) การจัดการกำไร

การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินดำรงเงินกองทุนในอัตราร้อยละ 8.5 ส่งผลให้ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการจัดการกำไร เพื่อให้เงินกองทุนเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และหลีกเลี่ยงการแทรกแซงของธนาคารแห่งประเทศไทย ในกรณีที่เงินกองทุนต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น การจัดการกำไรเพิ่มขึ้นอาจทำให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้น จึงคาดว่า การจัดการกำไรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

(3) ค่าตอบแทนตามผลงาน

การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ทั้งเพิ่มกำไรสุทธิให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ถือหุ้นและเพิ่มเงินกองทุนให้เพียงพอที่จะรองรับความเสี่ยงจากเหตุการณ์ที่ไม่คาดไว้ล่วงหน้าในอนาคต ดังนั้น การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารเพิ่มขึ้นอาจทำให้เงินกองทุนเพิ่มขึ้น จึงคาดว่าค่าตอบแทนตามผลงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

(4) สัดส่วนกรรมการอิสระ

กรรมการภายนอกหรือกรรมการอิสระของธนาคารจะตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้บริหารอย่างเข้มงวดและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้กรรมการอิสระยังช่วยถ่วงดุลกรรมการภายในทั้งหมดหรือคนใดคนหนึ่งไม่ให้ใช้อำนาจในการดำเนินการ หรือกำหนดทิศทางไปในกิจกรรมที่สร้างผลประโยชน์ให้ตนเอง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้นเช่นเดียวกับกับกิจการประเภทอื่นๆ อย่างไรก็ตามกรรมการอิสระของธนาคารมีบทบาทสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การควบคุมและตรวจสอบให้ผู้บริหารดำรงเงินกองทุนให้เพียงพอตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น สัดส่วนกรรมการอิสระที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้น จึงคาดว่าสัดส่วนกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

(5) มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชี

มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีเป็นค่าที่แสดงให้เห็นถึงมุมมองของตลาดที่มีต่อสินทรัพย์ของธนาคารในอนาคต ธนาคารที่มีมูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีที่สูง แสดงถึงความสามารถของผู้บริหารในการบริหารสินทรัพย์ที่มีอยู่ให้เกิดรายได้จึงอาจทำให้ผลการดำเนินงานหรือกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น ดังนั้น เมื่อธนาคารมีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น แสดงถึงฐานะการดำเนินงานที่มีความมั่นคง ส่งผลให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้นด้วย จึงคาดว่ามูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

(6) ขนาดของธนาคาร

เมื่อพิจารณาขนาดของธนาคารแล้ว พบว่าธนาคารขนาดใหญ่อาจมีเงินกองทุนมากกว่าธนาคารขนาดเล็ก ดังนั้น ธนาคารขนาดใหญ่อาจมีเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้น จึงคาดว่า

ขนาดของธนาคารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

สมการการจัดการกำไร

(1) กำไรสุทธิ

การจัดการกำไรมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาระดับกำไรให้เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ กล่าวคือ ในช่วงที่เศรษฐกิจเติบโต ธนาคารมีผลประกอบการที่ดีและมีกำไรสูงขึ้น แต่ธนาคารจะรายงานกำไรสูงขึ้นเพียงเล็กน้อย และนำกำไรสำรองส่วนที่เหลือจากปีที่มีเศรษฐกิจเติบโตมาลดความผันผวนในปีที่เศรษฐกิจถดถอยและธนาคารประสบภาวะขาดทุน ทำให้ธนาคารสามารถรายงานกำไรลดลงเพียงเล็กน้อย เมื่อเทียบกับกิจการประเภทอื่น ๆ ที่ไม่นำกำไรสำรองมาใช้ ดังนั้น กำไรสุทธิที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้การจัดการกำไรเพิ่มขึ้น จึงคาดว่ากำไรสุทธิมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการกำไร

(2) เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

เมื่อพิจารณาเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงแล้ว พบว่าธนาคารจะดำรงเงินกองทุนให้มากกว่าที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากธนาคารต้องการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงด้านการปล่อยสินเชื่อและลดการแทรกแซงจากธนาคารแห่งประเทศไทย โดยในช่วงที่เศรษฐกิจเติบโต ธนาคารมีผลประกอบการที่ดีและมีกำไรสูงขึ้น ตลอดจนสามารถดำรงเงินกองทุนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ แต่ธนาคารจะดำรงเงินกองทุนให้มากกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงเล็กน้อย และนำเงินกองทุนสำรองส่วนที่เหลือจากปีที่มีเศรษฐกิจเติบโตมาลดความผันผวนในปีที่เศรษฐกิจถดถอยและธนาคารประสบภาวะขาดทุน ซึ่งธนาคารมีเงินกองทุนลดลง ทำให้ธนาคารสามารถดำรงเงินกองทุนได้ตามที่กฎหมายกำหนดได้ ดังนั้น ธนาคารที่ดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้นอาจทำให้การจัดการกำไรเพิ่มขึ้น จึงคาดว่าเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการกำไร

(3) ค่าตอบแทนตามผลงาน

งานวิจัยของ Bergstresser and Philippon (2006) และ Cornett (2008) พบว่าการจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารจัดการกำไรเพิ่มขึ้น เพื่อปรับปรุงผลการดำเนินงานหรือกำไรให้เพิ่มขึ้น และเพื่อให้ผู้ถือหุ้นกับผู้บริหารได้รับผลตอบแทนที่สูงขึ้นจากการเพิ่มขึ้นของกำไรนั่นเอง ดังนั้น การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารเพิ่มขึ้นอาจทำให้

ผู้บริหารมีแนวโน้มในการจัดการกำไรเพิ่มขึ้น จึงคาดว่าค่าตอบแทนตามผลงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการกำไร

(4) สัดส่วนกรรมการอิสระ

จากงานวิจัยของ Chotourou et al. (2001), Xie et al. (2003), Klein (2002), Cornett et al. (2008), Cornett et al. (2009) พบว่ากรรมการอิสระจะควบคุมการรายงานทางการเงินให้เป็นที่น่าเชื่อถือตามผลการดำเนินงานที่แท้จริงของธนาคาร ซึ่งจะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุน เจ้าหนี้และประชาชนผู้ฝากเงิน ดังนั้น สัดส่วนกรรมการอิสระที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้การจัดการกำไรลดลง จึงคาดว่าสัดส่วนกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์ทางลบกับการจัดการกำไร

(5) มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชี

ธนาคารที่มีมูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีที่สูงมีความจำเป็นในการจัดการกำไรให้สูงขึ้น เพื่อให้ให้นักลงทุนเห็นว่ามีโอกาสเติบโตในอนาคต ดังนั้น มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีที่สูงขึ้นอาจทำให้การจัดการกำไรเพิ่มขึ้น จึงคาดว่ามูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการกำไร

(6) ขนาดของธนาคาร

ธนาคารขนาดใหญ่น่าจะมีการจัดการกำไรมากกว่าธนาคารขนาดเล็ก เนื่องจากธนาคารขนาดใหญ่ต้องการรักษาอำนาจผูกขาดในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากไว้แต่เพียงผู้เดียว จึงต้องทำการจัดการกำไรเพื่อให้ได้รับกำไรที่สูงขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น ธนาคารขนาดใหญ่อาจต้องการจัดการกำไรให้เพิ่มขึ้น จึงคาดว่าขนาดของธนาคารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการกำไร

(7) จำนวนคณะกรรมการธนาคาร

คณะกรรมการจำนวนมากอาจมีปัญหาในกระบวนการทำงานและการประสานงานร่วมกัน ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งกันเองภายในคณะกรรมการ จนไม่สามารถควบคุมผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจึงควบคุมกิจการทั้งหมดไว้เพียงผู้เดียว ดังนั้น ปัญหาความขัดแย้งจากการที่คณะกรรมการมีจำนวนมากขึ้นอาจทำให้ผู้บริหารมีแนวโน้มในการจัดการกำไรให้ตนเองได้รับ

ความมั่งคั่งเพิ่มขึ้น จึงคาดว่าจำนวนคณะกรรมการธนาคารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการกำไร

(8) การประชุมของคณะกรรมการธนาคาร

การประชุมของคณะกรรมการธนาคารที่เพิ่มขึ้นย่อมทำให้คณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับจากผู้ถือหุ้นในการควบคุมและตรวจสอบผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้การจัดการกำไรลดลง ดังนั้น การประชุมของคณะกรรมการธนาคารที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้การจัดการกำไรลดลง จึงคาดว่าการประชุมของคณะกรรมการธนาคารมีความสัมพันธ์ทางลบกับการจัดการกำไร

(9) จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ

คณะกรรมการตรวจสอบมีบทบาทสำคัญในการสอบทานระบบการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในของกิจการ ตลอดจนสอบทานการรายงานทางการเงินของกิจการให้ถูกต้องตามผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง โดยปกติแล้วคุณสมบัติสำคัญของคณะกรรมการตรวจสอบ คือ ความเป็นอิสระ แต่สำหรับธนาคารแล้ว คณะกรรมการตรวจสอบต้องมีความรู้และความเชี่ยวชาญในธุรกิจสถาบันการเงินอย่างเพียงพอด้วย

จากงานวิจัยของ Chotourou et al. (2001), Xie et al. (2003), Klein (2002), Cornett et al. (2009) พบว่ากิจการที่มีคณะกรรมการตรวจสอบจำนวนมาก จะช่วยสอบทานการรายงานทางการเงินได้ถูกต้องมากขึ้น ส่งผลให้การจัดการกำไรลดลง ดังนั้น จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้การจัดการกำไรลดลง จึงคาดว่าจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ทางลบกับการจัดการกำไร

(10) การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ

งานวิจัยของ Xie et al. (2003), Cornett et al. (2009) พบว่าการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้คณะกรรมการตรวจสอบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ตรงไปตรงมาในการรายงานทางการเงินและระบบการควบคุมภายในของธนาคาร ซึ่งช่วยให้การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินมีความครบถ้วนและความถูกต้องมาก

ดังนั้น การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่เพิ่มขึ้นจะทำให้การรายงานทางการเงินมีความน่าเชื่อถือขึ้น นั่นคือ การจัดการกำไรของผู้บริหารลดลงนั่นเอง จึงคาดว่าการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ทางลบกับการจัดการกำไร

สมการค่าตอบแทนตามผลงาน

(1) กำไรสุทธิ

เมื่อธนาคารมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปแบบกำไรสุทธิและมูลค่าหุ้นที่เพิ่มขึ้น ธนาคารอาจจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารสูงขึ้นด้วยเช่นกัน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งๆขึ้นไป ดังนั้น กำไรสุทธิที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้ค่าตอบแทนตามผลงานเพิ่มขึ้น จึงคาดว่ากำไรสุทธิมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าตอบแทนตามผลงาน

(2) การจัดการกำไร

เมื่อผู้บริหารจัดการกำไรเพิ่มขึ้นแล้วจะส่งผลให้กำไรของธนาคารเพิ่มขึ้น ซึ่งกำไรที่เพิ่มขึ้นนี้อาจทำให้ธนาคารจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารสูงขึ้นด้วย เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งๆขึ้นไป ดังนั้น การจัดการกำไรที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้ค่าตอบแทนตามผลงานเพิ่มขึ้น จึงคาดว่าจัดการกำไรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าตอบแทนตามผลงาน

(3) เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

การดำรงเงินกองทุนในระดับที่สูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนผู้ฝากเงินและนักลงทุนว่าธนาคารสามารถรองรับความสูญเสียที่ไม่สามารถคาดไว้ล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นได้

ดังนั้น เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงที่เพิ่มขึ้น แสดงว่าธนาคารมีฐานะการดำเนินงานมีความมั่นคงขึ้น จึงอาจจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารได้เพิ่มขึ้น จึงคาดว่าเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าตอบแทนตามผลงาน

(4) สัดส่วนกรรมการอิสระ

สัดส่วนกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์กับค่าตอบแทนตามผลงาน กล่าวคือถ้าสัดส่วนกรรมการอิสระเพิ่มขึ้นอาจทำให้การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานเพิ่มขึ้น เนื่องจาก กรรมการอิสระจะควบคุมและตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร ได้ดียิ่งขึ้น ทำให้ธนาคารมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น ดังนั้น สัดส่วนกรรมการอิสระที่เพิ่มขึ้น แสดงว่าธนาคารมีผลการดำเนินงานที่สูงขึ้น จึงสามารถจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารเพิ่มขึ้นเช่นกัน จึงคาดว่าสัดส่วนกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าตอบแทนตามผลงาน

(5) มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชี

กิจการที่มีโอกาสเติบโตสูงอาจให้สัดส่วนการถือหุ้นเป็นส่วนหนึ่งในค่าตอบแทนตามผลงานของผู้บริหาร เนื่องจากผู้ถือหุ้นมีความประสงค์ในการแบ่ง (Share) ความเสี่ยงของกิจการกับผู้บริหาร และสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพขึ้น ซึ่งในกรณีที่มูลค่าตลาดสูงกว่ามูลค่าทางบัญชีจะทำให้มูลค่าหุ้นที่ผู้บริหารถืออยู่เพิ่มขึ้นและส่งผลให้ค่าตอบแทนตามผลงานของผู้บริหารเพิ่มขึ้นไปด้วยเช่นกัน ดังนั้น มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีที่สูงขึ้น ทำให้ค่าตอบแทนตามผลงานเพิ่มขึ้น จึงคาดว่ามูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าตอบแทนตามผลงาน

(6) ขนาดของธนาคาร

เมื่อพิจารณาขนาดของธนาคารแล้ว พบว่าธนาคารขนาดใหญ่ ซึ่งมีมูลค่าสินทรัพย์จำนวนมาก แสดงว่าผู้บริหารมีทักษะความรู้และความสามารถในการบริหารงานสูง ทำให้ผู้บริหารได้รับค่าตอบแทนตามผลงานเพิ่มขึ้น ดังนั้น ธนาคารขนาดใหญ่อาจจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารเพิ่มขึ้น จึงคาดว่าขนาดของธนาคารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าตอบแทนตามผลงาน

(7) จำนวนคณะกรรมการธนาคาร

ธนาคารที่มีคณะกรรมการจำนวนมากอาจเกิดปัญหาการประสานงานร่วมกันและปัญหาความล่าช้าในการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากคณะกรรมการจำนวนมากย่อมมีทัศนคติและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างที่เกิดขึ้นนำไปสู่ความขัดแย้งด้านการกำหนดทิศทางและนโยบาย

ภายในธนาคาร โดยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอาจทำให้ธนาคารมีผลการดำเนินงานหรือกำไรสุทธิต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ อันนำมาซึ่งผลกระทบต่อความมั่นคงของผู้ถือหุ้นในทางลบ

ดังนั้น เมื่อธนาคารมีจำนวนคณะกรรมการใหญ่ขึ้นอาจทำให้ผลการดำเนินงานหรือกำไรสุทธิต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารจึงอาจได้รับค่าตอบแทนตามผลงานลดลงไปด้วย จึงคาดว่าจำนวนคณะกรรมการธนาคารมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าตอบแทนตามผลงาน

(8) การประชุมของคณะกรรมการธนาคาร

การประชุมของคณะกรรมการธนาคารที่เพิ่มขึ้นย่อมจะทำให้การติดต่อสื่อสารและการประสานงานภายในกรรมการเกี่ยวกับทิศทางและผลการดำเนินงานของธนาคารเพิ่มขึ้น ซึ่งในกรณีที่ผลการดำเนินงานหรือกำไรสุทธิเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อาจส่งผลให้ผู้บริหารได้รับค่าตอบแทนตามผลงานเพิ่มขึ้น ดังนั้น การประชุมของคณะกรรมการธนาคารที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้ค่าตอบแทนตามผลงานเพิ่มขึ้น จึงคาดว่า การประชุมของคณะกรรมการธนาคารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าตอบแทนตามผลงาน

(9) อายุของผู้บริหารสูงสุด

ผู้บริหารสูงสุดที่มีอายุมากขึ้นจะเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงาน เนื่องจากผู้บริหารสูงสุดที่มีอายุมากขึ้นอาจมีทักษะความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานลดลง (Underperformance) ส่งผลให้มูลค่าของกิจการลดลง (Cornett et al., 2009: 423) ดังนั้น เมื่อความสามารถของผู้บริหารสูงสุดลดลง ผู้ถือหุ้นอาจจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารสูงสุดลดลงด้วย จึงคาดว่าอายุของผู้บริหารสูงสุดมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าตอบแทนตามผลงาน

(10) ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารสูงสุด

ผู้บริหารสูงสุดที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งนานอาจทำให้ผู้ถือหุ้นทราบทักษะความรู้และความสามารถเป็นอย่างดีว่าการเริ่มต้นเข้ามาบริหารงานในระยะแรก ผู้ถือหุ้นจึงไม่จำเป็นต้องจูงใจผู้บริหารสูงสุด โดยจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้สูงขึ้น นอกจากนี้ผู้บริหารสูงสุดที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งนาน อาจปฏิบัติงานเพื่อรักษาชื่อเสียงและผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าสร้างมูลค่าสูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้น (Cornett et al., 2009: 423)

ดังนั้น ผู้บริหารสูงสุดที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งนานอาจได้รับค่าตอบแทนตามผลงานลดลง จึงคาดว่าระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารสูงสุดมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าตอบแทนตามผลงาน

สมการสัดส่วนกรรมการอิสระ

(1) กำไรสุทธิ

ธนาคารที่มีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นอาจต้องการกรรมการอิสระเพิ่มขึ้น เนื่องจากเมื่อธนาคารมีกำไรสุทธิในปัจจุบันเพิ่มขึ้น จึงต้องการให้กำไรสุทธิในอนาคตเพิ่มขึ้นไปอีก ส่งผลให้ธนาคารแต่งตั้งกรรมการอิสระเพิ่มขึ้น เพื่อเข้ามาทำหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้บริหารและเพื่อปฏิบัติงานให้ผลการดำเนินงานของธนาคารในอนาคตเพิ่มขึ้นอีกด้วย ดังนั้น กำไรสุทธิที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้สัดส่วนกรรมการอิสระเพิ่มขึ้น จึงคาดว่ากำไรสุทธิมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัดส่วนกรรมการอิสระ

(2) การจัดการกำไร

การจัดการกำไรมีความสัมพันธ์กับสัดส่วนกรรมการอิสระ กล่าวคือเมื่อผู้บริหารปรับแต่งการรายงานทางการเงินเพิ่มขึ้นแล้ว ธนาคารอาจต้องการกรรมการอิสระเพิ่มขึ้น เพื่อเข้ามาตรวจสอบการรายงานทางการเงินให้ถูกต้องตามผลการดำเนินงานที่แท้จริงของธนาคาร ดังนั้น เมื่อการจัดการกำไรเพิ่มขึ้นจะทำให้บทบาทของกรรมการอิสระในการตรวจสอบผู้บริหารเพิ่มขึ้น จึงคาดว่าจัดการกำไรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัดส่วนกรรมการอิสระ

(3) เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

ธนาคารที่ดำรงเงินกองทุนในสัดส่วนที่สูงขึ้นอาจต้องการรักษาระดับเงินกองทุนให้เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดในทุกช่วงเวลา ทำให้ธนาคารต้องเพิ่มจำนวนกรรมการอิสระให้เข้ามาควบคุมและตรวจสอบการดำรงเงินกองทุนให้เป็นไปตามที่กฎหมาย ดังนั้น เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้สัดส่วนกรรมการอิสระเพิ่มขึ้น จึงคาดว่าเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัดส่วนกรรมการอิสระ

(4) ค่าตอบแทนตามผลงาน

การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานในสัดส่วนที่สูงอาจทำให้ผู้บริหารยึดถือผลประโยชน์ส่วนตนอย่างเหนียวแน่น (Entrenchment) มากกว่าผลประโยชน์ของกิจการ ดังนั้น ธนาคารจึงต้องการกรรมการอิสระเพิ่มขึ้น เพื่อเข้ามาสนับสนุนนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้นและคัดค้านนโยบายที่ทำให้ผู้ถือหุ้นได้รับผลประโยชน์ลดลง จึงคาดว่าค่าตอบแทนตามผลงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัดส่วนกรรมการอิสระ

(5) มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชี

ธนาคารที่มีมูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีที่สูง ทำให้นักลงทุนคาดการณ์ว่าในอนาคตธนาคารจะมีการเติบโตสูงขึ้นไปอีก ธนาคารจึงแต่งตั้งกรรมการอิสระเพิ่มขึ้นให้เข้ามาช่วยปรับปรุงผลการดำเนินงานของธนาคารให้ดีขึ้นและเป็นไปตามการคาดการณ์ของนักลงทุน ดังนั้น มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้สัดส่วนกรรมการอิสระเพิ่มขึ้น จึงคาดว่ามูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัดส่วนกรรมการอิสระ

(6) ขนาดของธนาคาร

ธนาคารขนาดใหญ่อาจมาจากธนาคารไปลงทุนในสถาบันการเงินประเภทอื่นๆ ทำให้ธนาคารต้องการกรรมการอิสระที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านเศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคารและตลาดการเงินเพิ่มขึ้น เพื่อที่จะสามารถเข้าใจภาพรวมธุรกิจสถาบันการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ธนาคารขนาดใหญ่ขึ้นอาจทำให้สัดส่วนกรรมการอิสระเพิ่มขึ้น จึงคาดว่าขนาดของธนาคารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัดส่วนกรรมการอิสระ

(7) จำนวนคณะกรรมการธนาคาร

จำนวนคณะกรรมการธนาคารมีความสัมพันธ์กับกรรมการอิสระ กล่าวคือจำนวนคณะกรรมการธนาคารที่เพิ่มขึ้นอาจมาจากการเพิ่มขึ้นของกรรมการภายใน ทำให้กรรมการอิสระลดลง ซึ่งเห็นได้จากประกาศตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนแต่งตั้งกรรมการอิสระอย่างน้อย 1 ใน 3 ดังนั้น แม้ว่าจำนวนคณะกรรมการเพิ่มขึ้น แต่สัดส่วนกรรมการอิสระก็อาจมีเพียง 1 ใน 3 ตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น นั่นคือ สัดส่วนกรรมการอิสระ

ไม่ได้เพิ่มตามจำนวนคณะกรรมการที่เพิ่มขึ้น จึงคาดว่าจำนวนคณะกรรมการธนาคารมีความสัมพันธ์ทางลบกับสัดส่วนกรรมการอิสระ

(8) การประชุมของคณะกรรมการธนาคาร

การประชุมของคณะกรรมการธนาคารที่เพิ่มขึ้นอาจเป็นการประชุมที่มีวาระการประชุมเกี่ยวกับการปรับปรุงผลการดำเนินงานและการวางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินให้เหนือกว่าคู่แข่ง ซึ่งวาระการประชุมลักษณะที่กล่าวมา จำเป็นต้องมีกรรมการอิสระที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสถาบันการเงินเพิ่มขึ้น สำหรับให้ข้อมูลและคำปรึกษาอันเป็นประโยชน์กับการพัฒนากิจการในอนาคต ดังนั้น การประชุมของคณะกรรมการธนาคารที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้สัดส่วนกรรมการอิสระเพิ่มขึ้น จึงคาดว่าการประชุมของคณะกรรมการธนาคารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัดส่วนกรรมการอิสระ

4.4 วิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์

การวิเคราะห์และประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของขั้นตอนการศึกษาที่ 4.1.1 แบบจำลองการจัดการกำไร ด้วยวิธี Seemingly Unrelated Regression เนื่องจากการวิเคราะห์ข้อมูลผสมระหว่างแบบภาคตัดขวางกับแบบอนุกรมเวลาระยะยาวควรคำนึงถึงปัญหา Heteroscedasticity ซึ่งเกิดขึ้นกับข้อมูลภาคตัดขวาง และปัญหา Autocorrelation ซึ่งเกิดขึ้นกับข้อมูลอนุกรมเวลาระยะยาว กล่าวคือ ปัญหา Heteroscedasticity คือ ความแปรปรวน (Variance) ของค่าความคลาดเคลื่อนของแต่ละธนาคารไม่คงที่ ส่วนปัญหา Autocorrelation คือ ค่าความคลาดเคลื่อนของธนาคารเกิดมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างปีที่ทำการศึกษา ทั้งสองปัญหาที่กล่าวมา ส่งผลให้การประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนการวิเคราะห์และประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของขั้นตอนการศึกษาที่ 4.1.2 เป็นการทดสอบความสัมพันธ์สองทางของตัวแปรภายในพร้อมกันของผลการดำเนินงาน การจัดการกำไร และการกำกับดูแลกิจการที่ดีทั้ง 5 สมการ ด้วยวิธี Two-Stage Least Square เพื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์จากตัวแปรภายในและตัวแปรภายนอกแบบจำลอง ซึ่งสาเหตุที่ใช้การประมาณค่าสัมประสิทธิ์ด้วยวิธี Two-Stage Least Square เนื่องจากตัวแปรตามและตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ในสองทาง นำไปสู่ปัญหาในทางเศรษฐมิติ คือ Endogeneity Problem และจากการทดสอบด้วยวิธี Hausman Test พบว่าตัวแปรคลาดเคลื่อนมีสหสัมพันธ์ระหว่างกันเอง จากเหตุผลดังกล่าวจึงมีความเหมาะสมในการศึกษาด้วยวิธี Two-Stage Least Square

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้เป็นการวิเคราะห์ผลจากแบบจำลองที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 4 ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับการจัดการกำไร ดังต่อไปนี้

5.1. ผลการวิเคราะห์จากแบบจำลองการจัดการกำไร

สำหรับการวิเคราะห์การจัดการกำไรของธนาคารพาณิชย์จากแบบจำลองที่เสนอโดย Beatty et al. (2002) สามารถแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ สมการที่ (1) สมการหนี้สงสัยจะสูญ, สมการที่ (2) สมการกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ และสมการที่ (3) สมการการจัดการกำไร สรุปได้ดังนี้

สมการหนี้สงสัยจะสูญ

จากผลการประมาณสมการที่ (1) สมการหนี้สงสัยจะสูญ พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อหนี้สงสัยจะสูญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ สินทรัพย์ สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ สินเชื่อจำแนกตามประเภทธุรกิจและการจัดชั้น ได้แก่ สินเชื่อเพื่ออุตสาหกรรมการผลิตและการพาณิชย์ สินเชื่อเพื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง และสินเชื่อเพื่อการเกษตรและเหมืองแร่ ทั้งนี้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการประมาณค่าสมการหนี้สงสัยจะสูญ

ตัวแปรอิสระ	สมมติฐาน	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value
LNASSET	-	-0.0730**	0.0170
NPL	+	0.0151*	0.0000
AWL	+	0.0176*	0.0012
LOANH	+/-	-4.7200	0.9909
LOANC	+/-	-0.0048***	0.0628
LOANR	+/-	0.0189***	0.0788

ตัวแปรอิสระ	สมมติฐาน	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value
LOANA	+/-	0.0893**	0.0291
LOANI	+/-	-0.0058	0.2960
LOANO	+/-	0.0014	0.6394
R-square	0.0941		
Adjusted R-square	0.0734		
F-statistic	4.5454		

หมายเหตุ

* แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 99

** แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

***แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 90

(1) สินทรัพย์

สินทรัพย์ (LNASSET) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าสินทรัพย์มีความสัมพันธ์ทางลบกับหนี้สงสัยจะสูญ พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0730 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การปล่อยสินเชื่อให้แก่ลูกหนี้ชั้นดี ซึ่งชำระเงินต้นและดอกเบี้ยตรงตามเวลาที่กำหนดไปนั้นจะส่งผลให้ธนาคารมีสินทรัพย์เพิ่มขึ้นและหนี้สงสัยจะสูญลดลง

(2) สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เท่ากับ 0.0151 แสดงว่าสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับหนี้สงสัยจะสูญ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 แสดงว่าสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้นย่อมสะท้อนปัญหาการดำเนินงานและปัญหาในการปล่อยสินเชื่อของธนาคาร ซึ่งเป็นสาเหตุให้หนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้น

(3) ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ

ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ (AWL) จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญกับหนี้สงสัยจะสูญ พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกและสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0176 ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งแสดงว่าค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ และหนี้สงสัยจะสูญเป็นบัญชีเดบิตและเครดิตซึ่งกันและกัน จึงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

(4) สินเชื่อจำแนกตามประเภทธุรกิจและการจัดชั้น

สินเชื่อจำแนกตามประเภทธุรกิจและการจัดชั้น จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าสินเชื่อเพื่ออุตสาหกรรมการผลิตและการพาณิชย์ (LOANC) มีความสัมพันธ์ทางลบกับหนี้สงสัยจะสูญ พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0048 ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ถ้าธนาคารปล่อยสินเชื่อให้แก่ลูกหนี้ชั้นดี ซึ่งชำระเงินต้นและดอกเบี้ยตรงเวลา ก็อาจส่งผลดีในการช่วยลดหนี้สงสัยจะสูญลง แต่ถ้าธนาคารปล่อยสินเชื่อไปให้แก่ลูกหนี้ที่ผิดนัดชำระเงินต้นและดอกเบี้ยก็อาจส่งผลให้หนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากธนาคารอาจปล่อยสินเชื่อให้แก่ลูกหนี้ชั้นดี ซึ่งชำระเงินต้นและดอกเบี้ยตรงเวลา จึงทำให้หนี้สงสัยจะสูญลดลง

ส่วนสินเชื่อเพื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (LOANR) และสินเชื่อเพื่อการเกษตรและเหมืองแร่ (LOANA) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับหนี้สงสัยจะสูญ พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0189 และ 0.0893 ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 90 และ 95 ตามลำดับ ซึ่งผลดังกล่าวแสดงว่า สินเชื่อที่ธนาคารปล่อยไปเป็นลูกหนี้ที่ผิดนัดชำระเงินต้นและดอกเบี้ย การให้สินเชื่อแก่ลูกหนี้ที่ผิดนัดชำระเงินต้นและดอกเบี้ยจะส่งผลให้ธนาคารมีหนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตามสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย (LOANH) สินเชื่อเพื่อสาธารณูปโภคและบริการ (LOANI) และสินเชื่อประเภทอื่นๆ (LOANO) กลับไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อเพื่อสาธารณูปโภคและบริการ และสินเชื่อประเภทอื่นๆ ไม่มีอิทธิพลต่อหนี้สงสัยจะสูญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมการกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์

จากผลการประมาณสมการที่ (2) สมการกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ พบว่าทั้งสินทรัพย์และส่วนเกินจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุน ในหลักทรัพย์มีอิทธิพลต่อ

กำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงผลการประมาณค่าสมการกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์

ตัวแปรอิสระ	สมมติฐาน	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value
LNASSET	+	-0.0267*	0.0000
URSGL	+	0.0500*	0.0000
R-square		0.1395	
Adjusted R-square		0.1353	
F-statistic		32.5953	

หมายเหตุ

* แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 99

** แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

***แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 90

(1) สินทรัพย์

สินทรัพย์ (LNASSET) ผลการศึกษา พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของสินทรัพย์มีค่าเท่ากับ -0.0267 แสดงว่าสินทรัพย์มีความสัมพันธ์ทางลบกับกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 อย่างไรก็ตามผลการศึกษาที่พบกลับแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์อาจมาจากการไปลงทุนในหลักทรัพย์ประเภทเหี่ยวและถือหลักทรัพย์นั้นไว้ เมื่อมูลค่าตลาดมากกว่ามูลค่าทางบัญชีธนาคารก็จะขายหลักทรัพย์ไปและได้กำไรจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์นั้น แต่ในทางตรงกันข้ามสินทรัพย์อาจลดลง เมื่อมูลค่าตลาดน้อยกว่ามูลค่าทางบัญชี หากธนาคารขายหลักทรัพย์ไปจะขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์นั้น ทั้งนี้อาจมาจากธนาคารอาจใช้สินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นมาหักล้าง (Offset) ผลของการขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ในทางกลับกันเมื่อธนาคารมีสินทรัพย์ลดลง ธนาคารอาจใช้กำไรจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์มาหักล้างผลของการลดลงในสินทรัพย์

(2) ส่วนเกินจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุนในหลักทรัพย์

ส่วนเกินจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุนในหลักทรัพย์ (URSGL) จากผลการทดสอบพบว่าส่วนเกินจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุนในหลักทรัพย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 เนื่องจากพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเท่ากับ 0.0500 และค่านัยสำคัญมีค่าเท่ากับ 0.0000 ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือส่วนเกินจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุนในหลักทรัพย์และกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ประเภทเดียวกัน ทิศทางจึงเป็นไปตามตลาดหุ้นในทางเดียวกัน

สมการการจัดการกำไร

จากผลการประมาณสมการที่ (3) สามารถสรุปผลต่างระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณสมการกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในดุลยพินิจของผู้บริหารกับค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณสมการหนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหารได้ดังตารางที่ 4²⁶ ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงผลการประมาณค่าสมการการจัดการกำไร

	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)	ค่าสูงสุด (Max)	ค่าต่ำสุด (Min)
DLLP %	-0.0211	0.2978	0.9402	-0.8738
DRSGL%	0.0145	0.1619	0.9706	-0.8124
EM%	0.0398	0.2934	0.9038	-0.9948

²⁶ ผู้วิจัยได้ตัดข้อมูลที่ผิดปกติ (Outlier) ในการประมาณสมการการจัดการกำไรออกไป เนื่องจากข้อมูลที่ผิดปกติเป็นมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเงินของธนาคาร โดยมีค่าสูงสุดและต่ำสุดเท่ากับ ร้อยละ 4.0032 และ -8.0285 ของสินทรัพย์รวมตามลำดับ ซึ่งสาเหตุที่การจัดการกำไรมีค่าสูงสุดร้อยละ 4.0032 ของสินทรัพย์รวมนั้น มีสาเหตุจากธนาคารได้รับกำไรจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในดุลยพินิจของผู้บริหารในสัดส่วนที่สูงเกินกว่าปกติ ในขณะที่ค่าต่ำสุดของการจัดการกำไรเท่ากับ และ -8.0285 ของสินทรัพย์รวม มีสาเหตุมาจากธนาคารประมาณหนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหารในสัดส่วนที่สูงเกินกว่าปกติ

(1) การจัดการกำไร

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าค่าเฉลี่ยของหนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหาร เท่ากับร้อยละ -0.0211 ของสินทรัพย์รวมและมีค่าสูงสุดและค่าต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 0.9402 และ -0.8738 ของสินทรัพย์รวมตามลำดับ ส่วนกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในดุลยพินิจของผู้บริหารมีค่าสูงสุดเท่ากับร้อยละ 0.9706 ของสินทรัพย์รวม และมีค่าต่ำสุดเท่ากับร้อยละ -0.8124 ของสินทรัพย์รวม โดยที่ค่าเฉลี่ยของกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในดุลยพินิจของผู้บริหารเท่ากับร้อยละ 0.0145 ของสินทรัพย์รวม

ในขณะที่การจัดการกำไรของธนาคารพาณิชย์มีขอบเขตของค่าต่ำสุดและค่าสูงสุดอยู่ระหว่างร้อยละ -0.9948 ถึง 0.9038 ของสินทรัพย์รวม และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 0.0398 ของสินทรัพย์รวม จากค่าเฉลี่ยของการจัดการกำไรที่มีค่าเป็นบวก แสดงให้เห็นว่า กำไรจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในดุลยพินิจของผู้บริหารมากกว่าหนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหาร ทำให้การจัดการกำไรเพิ่มขึ้น กำไรของธนาคารพาณิชย์จึงเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

5.2. ผลการวิเคราะห์จากแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงาน การจัดการกำไร กับ การกำกับดูแลกิจการที่ดี

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงาน การจัดการกำไร กับการกำกับดูแลกิจการที่ดีของธนาคารพาณิชย์จากแบบจำลองที่เสนอโดย Comett et al. (2009) สามารถแบ่งการวิเคราะห์นี้ออกเป็น 5 สมการ ได้แก่ สมการที่ (4.1) สมการกำไรสุทธิ, สมการที่ (4.2) สมการเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง, สมการที่ (4.3) สมการการจัดการกำไร, สมการที่ (4.4) สมการค่าตอบแทนตามผลงาน และสมการที่ (4.5) สมการสัดส่วนกรรมการอิสระ สรุปได้ดังนี้

สมการกำไรสุทธิ

จากผลการประมาณสมการที่ (4.1) สมการกำไรสุทธิ พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อกำไรสุทธิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การจัดการกำไร เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง ค่าตอบแทนตามผลงาน สัดส่วนกรรมการอิสระ ส่วนตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของธนาคารและการประชุมของคณะกรรมการธนาคาร สรุปได้ดังตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงผลการประมาณค่าสมการกำไรสุทธิ

ตัวแปรอิสระ	สมมติฐาน	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value
EM	+	0.1041***	0.0605
CAR	+	-0.0293*	0.0007
PFP	+	-0.1299*	0.0000
BI	+	1.6218*	0.0019
MKBK	+	-0.0314	0.7194
BK	+	0.0878*	0.0000
BOARDSIZE	-	0.0062	0.7324
BOARDMEET	+	-0.0430*	0.0008
R-square		0.3021	
Adjusted R-square		0.2841	

หมายเหตุ

* แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 99

** แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

***แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 90

(1) การจัดการกำไร

การจัดการกำไร (EM) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าการจัดการกำไรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับกำไรสุทธิ พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.1041 ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการจัดการกำไรให้เพิ่มขึ้น เพื่อลดต้นทุนทางธุรกรรมที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้เสียลงและเพื่อรักษาระดับกำไรให้เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

(2) เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (CAR) จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่าเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงมีความแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ธนาคารที่มีเงินกองทุนที่สูงเพียงพอต่อความเสี่ยง แสดงว่าฐานะการดำเนินงานมีความมั่นคง ส่งผลให้กำไรของธนาคารเพิ่มขึ้น ซึ่งเงินกองทุน

ต่อสินทรัพย์เสี่ยงมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0293 ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 แสดงว่าการดำรงเงินกองทุนในอัตราที่สูงจะลดความสามารถของธนาคารในการดำเนินธุรกรรมประเภทอื่นๆ ลง ส่งผลให้กำไรสุทธิของธนาคารลดลง

(3) ค่าตอบแทนตามผลงาน

ค่าตอบแทนตามผลงาน (PFP) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของค่าตอบแทนตามผลงานมีค่าเท่ากับ -0.1299 แสดงว่าค่าตอบแทนตามผลงานมีความสัมพันธ์ทางลบกับกำไรสุทธิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 อย่างไรก็ตามผลการศึกษาที่พบกลับแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้กำไรสุทธิของธนาคารเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจมาจากธนาคารที่จ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารสูงขึ้นนั้น กำไรสุทธิหลังหักค่าตอบแทนตามผลงานแล้วอาจลดลง

(4) สัดส่วนกรรมการอิสระ

สัดส่วนกรรมการอิสระ (BI) จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนกรรมการอิสระกับผลการดำเนินงาน พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกและสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเท่ากับ 1.6218 แสดงว่ากรรมการภายนอกหรือกรรมการอิสระจะตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารอย่างเข้มงวดและมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยให้ธนาคารมีผลการดำเนินงานเป็นไปตามความพอใจของผู้ถือหุ้นมากกว่ากรรมการภายใน ซึ่งถูกควบคุมภายใต้อำนาจของผู้บริหาร และผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Provest et al. (2001), Brickley et al. (1994), Byrd and Hickman (1992) และ Duchin et al. (2010)

(5) มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชี

มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชี (MKBK) ผลการศึกษา พบว่ามูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีมีความสัมพันธ์ทางลบกับกำไรสุทธิ ซึ่งแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ธนาคารที่มีมูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีที่สูง แสดงถึงความสามารถของผู้บริหารในการบริหารสินทรัพย์ที่มีอยู่ให้เกิดรายได้จึงอาจทำให้ธนาคารมีผลการดำเนินงานหรือกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น โดยมีค่า

สัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0314 แต่สัมประสิทธิ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่ามูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีไม่มีอิทธิพลต่อกำไรสุทธิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(6) ขนาดของธนาคาร

ขนาดของธนาคาร (BK) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของขนาดของธนาคารมีค่าเท่ากับ 0.0878 แสดงว่าขนาดของธนาคารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับกำไรสุทธิ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 นั่นคือธนาคารขนาดใหญ่จะได้เปรียบเมื่อเทียบกับธนาคารขนาดเล็ก เนื่องจากธนาคารขนาดใหญ่จะมีการประหยัดขนาด (Economy of scale) ทำให้สามารถนำเงินไปลงทุนในกิจการประเภทอื่นๆ ได้หลากหลายและมีอำนาจผูกขาดในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากมากกว่าธนาคารขนาดเล็ก

(7) จำนวนคณะกรรมการธนาคาร

จำนวนคณะกรรมการธนาคาร (BOARDSIZE) จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าจำนวนคณะกรรมการธนาคารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับกำไรสุทธิ พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0062 ซึ่งผลการศึกษาที่พบแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า คณะกรรมการมีจำนวนมากขึ้นจะทำให้เกิดปัญหาการประสานงานร่วมกันและปัญหาความล่าช้าในการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากคณะกรรมการจำนวนมากย่อมมีทัศนคติและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างที่เกิดขึ้นนำไปสู่ความขัดแย้งด้านการกำหนดทิศทางและนโยบายภายในธนาคาร โดยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอาจทำให้ผลการดำเนินงานหรือกำไรสุทธิต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ อันนำมาซึ่งผลกระทบต่อความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้นในทางลบ แต่สัมประสิทธิ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าจำนวนคณะกรรมการธนาคารไม่มีอิทธิพลต่อกำไรสุทธิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(8) การประชุมของคณะกรรมการธนาคาร

การประชุมของคณะกรรมการธนาคาร (BOARDMEET) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของการประชุมของคณะกรรมการธนาคารมีค่าเท่ากับ -0.0430 แสดงว่าการประชุมของคณะกรรมการธนาคารมีความสัมพันธ์ทางลบกับกำไรสุทธิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การประชุมของคณะกรรมการที่เพิ่มขึ้นจะทำให้คณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้ถือหุ้นในการควบคุมและ

ตรวจสอบผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผลการดำเนินงานของธนาคารเพิ่มขึ้น ซึ่ง Jensen (1993) เสนอถึงสาเหตุที่การประชุมของคณะกรรมการมีความสัมพันธ์ทางลบกับกำไรสุทธิว่ามีสาเหตุมาจาก การประชุมของคณะกรรมการที่เพิ่มขึ้นอาจมาจากการประชุมของกรรมการที่เป็นผู้บริหารที่จะกำหนดนโยบาย (Set Agenda) ที่สร้างผลประโยชน์ให้แก่ตนเองมากกว่าผู้ถือหุ้น นอกจากนี้การประชุมที่เพิ่มขึ้นจะไม่เกิดประโยชน์ หากกรรมการภายนอกหรือกรรมการอิสระมีจำนวนน้อยกว่ากรรมการภายใน ทำให้กรรมการอิสระไม่สามารถควบคุมและตรวจสอบ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์กับกิจการ จากเหตุผลที่กล่าวมาส่งผลให้กำไรสุทธิลดลง

สมการเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

จากผลการประมาณสมการที่ (4.2) สมการเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ กำไรสุทธิ การจัดการกำไร และค่าตอบแทนตามผลงาน ส่วนตัวแปรควบคุม ได้แก่ มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีและขนาดของธนาคาร สรุปได้ดังตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงผลการประมาณค่าสมการเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

ตัวแปรอิสระ	สมมติฐาน	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value
EBT	+	-1.2277*	0.0003
EM	+	0.6344***	0.0882
PFP	+	-0.4974*	0.0004
BI	+	-0.6038	0.8029
MKBK	+	-2.4209*	0.0000
BK	+	0.8129*	0.0000
R-square		0.4221	
Adjusted R-square		0.4110	

หมายเหตุ

* แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 99

** แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

***แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 90

(1) กำไรสุทธิ

กำไรสุทธิ (EBT) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ากำไรสุทธิมีความสัมพันธ์ทางลบกับเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -1.2277 ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ธนาคารที่มีกำไรสุทธิจำนวนมาก แสดงว่ากิจการมีฐานะการดำเนินงานที่มั่นคงอาจทำให้เงินกองทุนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากธนาคารอาจมีเงินกองทุนที่สูงกว่าระดับที่กฎหมายกำหนด จึงไม่จำเป็นต้องจัดสรรกำไรสำรอง เพื่อไปดำรงเงินกองทุนเพิ่มขึ้น โดยกำไรสุทธิที่เพิ่มขึ้นธนาคารอาจจัดสรรไปลงทุนในกิจกรรมที่สร้างมูลค่าให้แก่ธนาคาร เช่น การเพิ่มสาขาและการเพิ่มค่าตอบแทนให้กรรมการและผู้บริหาร ตลอดจนลงทุนในตลาดทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศมากกว่าจัดสรรไปดำรงเงินกองทุน

(2) การจัดการกำไร

การจัดการกำไร (EM) จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าการจัดการกำไรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 90 เนื่องจากพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.6344 และค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.0882 ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินดำรงเงินกองทุนในอัตราร้อยละ 8.5 ส่งผลให้ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการจัดการกำไรเพิ่มขึ้น เพื่อให้เงินกองทุนเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดและหลีกเลี่ยงการแทรกแซงของธนาคารแห่งประเทศไทย ในกรณีการเงินกองทุนต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด

(3) ค่าตอบแทนตามผลงาน

ค่าตอบแทนตามผลงาน (PFP) ผลการศึกษา พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของค่าตอบแทนตามผลงานมีค่าเท่ากับ -0.4974 แสดงว่าค่าตอบแทนตามผลงานมีความสัมพันธ์ทางลบกับเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ทั้งเพิ่มกำไรสุทธิให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ถือหุ้นและเพิ่มเงินกองทุนให้เพียงพอที่จะรองรับความเสี่ยงจากเหตุการณ์ที่ไม่คาดไว้ล่วงหน้าในอนาคต ทั้งนี้อาจมาจากการจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผู้บริหารปรับปรุงการปฏิบัติงาน โดยรักษาระดับเงินกองทุนไม่ให้ต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น ธนาคารจึงไม่มีความจำเป็นต้องเพิ่มระดับ

เงินกองทุนให้เพิ่มขึ้น เนื่องจากธนาคารไม่ได้สะสมเงินโอนใจการดำรงเงินกองทุน ซึ่งเป็นสาเหตุที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะเข้ามาแทรกแซง

(4) สัดส่วนกรรมการอิสระ

สัดส่วนกรรมการอิสระ (BI) จากผลการทดสอบ พบว่าสัดส่วนกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์ทางลบกับเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.6038 ซึ่งแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า กรรมการอิสระจะตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้บริหารอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมให้ผู้บริหารดำรงเงินกองทุนให้เพียงพอตามที่กฎหมายกำหนด แต่สัมประสิทธิ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าสัดส่วนกรรมการอิสระไม่มีอิทธิพลต่อเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(5) มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชี

มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชี (MKBK) จากการทดสอบ พบว่ามูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีมีความแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ธนาคารที่มีมูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีที่สูง แสดงถึงความสามารถของผู้บริหารในการบริหารสินทรัพย์ที่มีอยู่ให้เกิดรายได้จึงอาจทำให้กิจการมีผลการดำเนินงานหรือกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น ดังนั้น เมื่อธนาคารมีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น แสดงถึงฐานะการดำเนินงานที่มีความมั่นคง ส่งผลให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้น ทั้งนี้มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -2.4209 ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 แสดงว่าธนาคารที่มีมูลค่าทางบัญชีมากกว่ามูลค่าตลาด ทำให้มีสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้สูง กำไรสุทธิจึงลดลง ดังนั้น เมื่อกำไรสุทธิลดลงอาจทำให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงลดลง

(6) ขนาดของธนาคาร

ขนาดของธนาคาร (BK) จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของธนาคารกับเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกและสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.8129 แสดงว่า ธนาคารขนาดใหญ่อาจมีเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเพิ่มขึ้น

สมการการจัดการกำไร

จากผลการประมาณสมการที่ (4.3) สมการการจัดการกำไร พบว่าตัวแปรการประชุมของ คณะกรรมการตรวจสอบมีอิทธิพลทางลบต่อการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียงตัวแปร เดียว สรุปได้ดังตารางที่ 7 ดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงผลการประมาณค่าสมการการจัดการกำไร

ตัวแปรอิสระ	สมมติฐาน	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value
EBT	+	0.0774	0.2483
CAR	+	0.0078	0.4113
PFP	+	-0.0019	0.9361
BI	-	0.5061	0.3927
MKBK	+	0.0207	0.8350
BK	+	-0.0172	0.1875
BOARDSIZE	+	-0.0204	0.3221
BOARDMEET	-	-0.0214	0.1452
AUDSIZE	-	-0.0076	0.9544
AUDMEET	-	-0.0309*	0.0037
R-square	0.0683		
Adjusted R-square	0.0348		

หมายเหตุ

- * แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 99
- ** แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 95
- ***แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 90

(1) กำไรสุทธิ

กำไรสุทธิ (EBT) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ากำไรสุทธิมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ การจัดการกำไร พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0774 ซึ่งผลการศึกษาที่พบสอดคล้องตาม

สมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า เมื่อกำไรสุทธิของธนาคารเพิ่มขึ้น ผู้บริหารจะนำกำไรสำรองที่เพิ่มขึ้นมาลดความผันผวนในช่วงที่ธนาคารมีกำไรลดลง ทำให้ธนาคารสามารถรายงานกำไรลดลงเพียงเล็กน้อย เมื่อเทียบกับกิจการประเภทอื่นๆที่ไม่นำกำไรสำรองมาใช้ แต่สัมประสิทธิ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่ากำไรสุทธิไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(2) เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (CAR) จากผลการทดสอบ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเท่ากับ 0.0078 แสดงว่าเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการกำไร ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า เมื่อธนาคารมีเงินกองทุนเพิ่มขึ้น ผู้บริหารจะนำเงินกองทุนที่เพิ่มขึ้นมาลดความผันผวนในช่วงที่ธนาคารมีเงินกองทุนลดลง ทำให้ธนาคารสามารถดำรงเงินกองทุนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ แต่สัมประสิทธิ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(3) ค่าตอบแทนตามผลงาน

ค่าตอบแทนตามผลงาน (PFP) ผลการศึกษา พบว่าค่าตอบแทนตามผลงานมีความสัมพันธ์ทางลบกับการจัดการกำไร ซึ่งแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารทำการจัดการกำไรเพิ่มขึ้น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0019 แต่สัมประสิทธิ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าค่าตอบแทนตามผลงานไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(4) สัดส่วนกรรมการอิสระ

สัดส่วนกรรมการอิสระ (BI) จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกรรมการอิสระกับการจัดการกำไร พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกและมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.5061 ซึ่งแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า กรรมการอิสระที่เพิ่มขึ้นจะช่วยควบคุมการรายงานทางการเงินให้เป็นไปตามผลการดำเนินงานที่แท้จริงของธนาคาร แต่สัมประสิทธิ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าสัดส่วนกรรมการอิสระไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(5) มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชี

มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชี (MKBK) จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่ามูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการกำไร พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0207 ซึ่งผลการศึกษาที่พบสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ธนาคารที่มีมูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีที่สูง ส่งผลให้มูลค่าสินทรัพย์สูงขึ้นไปด้วย ธนาคารจึงมีความจำเป็นในการจัดการกำไรให้สูงขึ้น เพื่อให้นักลงทุนเห็นว่ามีโอกาสเติบโตในอนาคต แต่สัมประสิทธิ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่ามูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(6) ขนาดของธนาคาร

ขนาดของธนาคาร (BK) จากผลการทดสอบ พบว่าขนาดของธนาคารมีความแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ธนาคารขนาดใหญ่จะมีการจัดการกำไรมากกว่าธนาคารขนาดเล็ก ทั้งนี้ขนาดของธนาคารมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0172 แต่สัมประสิทธิ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าขนาดของธนาคารไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(7) จำนวนคณะกรรมการธนาคาร

จำนวนคณะกรรมการธนาคาร (BOARDSIZE) ผลการศึกษา พบว่าจำนวนคณะกรรมการธนาคารมีความสัมพันธ์ทางลบกับการจัดการกำไร พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0204 ซึ่งผลการศึกษาที่พบแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า คณะกรรมการจำนวนมากขึ้นอาจมีปัญหในกระบวนการทำงานและการประสานงานร่วมกัน ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งกันเองภายในคณะกรรมการ จนไม่สามารถควบคุมผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้บริหารมีแนวโน้มในการจัดการกำไรให้ตนเองได้รับความมั่งคั่งเพิ่มขึ้น แต่สัมประสิทธิ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าจำนวนคณะกรรมการธนาคารไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(8) การประชุมของคณะกรรมการธนาคาร

การประชุมของคณะกรรมการธนาคาร (BOARDMEET) จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของการประชุมของคณะกรรมการธนาคารมีค่าเท่ากับ -0.0214 แสดงว่าการประชุมของคณะกรรมการธนาคารมีความสัมพันธ์ทางลบกับการจัดการกำไร ซึ่งสอดคล้องตาม

สมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การประชุมของคณะกรรมการที่เพิ่มขึ้นย่อมทำให้คณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับจากผู้ถือหุ้นในการควบคุมและตรวจสอบผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การจัดการกำไรลดลง แต่สัมประสิทธิ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าการประชุมของคณะกรรมการธนาคารไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(9) จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ

จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDSIZE) ผลการศึกษา พบว่าจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ทางลบกับการจัดการกำไร พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0076 แต่สัมประสิทธิ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ทิศทางการสัมพันธ์ของทั้งสองตัวแปรนั้นสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือคณะกรรมการตรวจสอบที่มีจำนวนมากขึ้นจะช่วยสอบทานการรายงานทางการเงินของกิจการได้ถูกต้องมากขึ้น ส่งผลให้การจัดการกำไรลดลง

(10) การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ

การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (AUDMEET) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ทางลบกับการจัดการกำไร พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0309 ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งผลการศึกษาที่พบสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้คณะกรรมการตรวจสอบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ตรงไปตรงมาในการรายงานทางการเงินและระบบการควบคุมภายในของธนาคาร ซึ่งช่วยให้การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินมีความครบถ้วนและความถูกต้องมาก ดังนั้น การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่เพิ่มขึ้นจะทำให้การรายงานทางการเงินมีความน่าเชื่อถือขึ้น นั่นคือการจัดการกำไรของผู้บริหารลดลงนั่นเอง ทั้งนี้ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตของ Xie et al. (2003), Cornett et al. (2009)

สมการค่าตอบแทนตามผลงาน

จากผลการประมาณสมการที่ (4.4) สมการค่าตอบแทนตามผลงาน พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อค่าตอบแทนตามผลงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ กำไรสุทธิ เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง และสัดส่วนกรรมการอิสระ ส่วนตัวแปรควบคุม ได้แก่ มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่า

ทางบัญชี ขนาดของธนาคาร จำนวนคณะกรรมการธนาคาร การประชุมของคณะกรรมการธนาคาร อายุและระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารสูงสุด สรุปได้ดังตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 แสดงผลการประมาณค่าสมการค่าตอบแทนตามผลงาน

ตัวแปรอิสระ	สมมติฐาน	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value
EBT	+	-0.5492*	0.0001
EM	+	0.0238	0.8582
CAR	+	-0.0843*	0.0001
BI	+	4.9945*	0.0002
MKBK	+	-0.8746*	0.0000
BK	+	0.1849*	0.0000
BOARDSIZE	-	-0.0790***	0.0778
BOARDMEET	+	0.1055*	0.0007
AGE	-	0.1354*	0.0000
TENURE	-	0.1533**	0.0202
R-square	0.3656		
Adjusted R-square	0.3451		

หมายเหตุ

* แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 99

** แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

***แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 90

(1) กำไรสุทธิ

กำไรสุทธิ (EBT) จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างกำไรสุทธิตกกับค่าตอบแทนตามผลงานมีความแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า เมื่อธนาคารมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปกำไรสุทธิและมูลค่าหุ้นที่เพิ่มขึ้น ธนาคารอาจจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารสูงขึ้นด้วย เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งๆขึ้นไป ซึ่งกำไรสุทธิมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.5492 ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 แสดงว่าธนาคารนำกำไรสุทธิที่

เพิ่มขึ้นจัดสรรไปลงทุนในกิจกรรมที่สร้างมูลค่าให้แก่กิจการ เช่น การเพิ่มสาขาและการลงทุนในตลาดทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศมากกว่าจัดสรรเป็นค่าตอบแทนตามผลงานให้แก่ผู้บริหาร

(2) การจัดการกำไร

การจัดการกำไร (EM) ผลการศึกษา พบว่าการจัดการกำไรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าตอบแทนตามผลงาน พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0238 แต่สัมประสิทธิ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าการจัดการกำไรไม่มีอิทธิพลต่อค่าตอบแทนตามผลงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ทิศทางการสัมพันธ์ของทั้งสองตัวแปรสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือเมื่อผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในการจัดการกำไรเพิ่มขึ้นแล้วจะส่งผลให้กำไรของธนาคารเพิ่มขึ้น ซึ่งกำไรที่เพิ่มขึ้นนี้อาจทำให้ธนาคารจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารสูงขึ้นด้วย เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งๆขึ้นไป

(3) เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (CAR) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0843 แสดงว่าเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าตอบแทนตามผลงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 อย่างไรก็ตามผลการศึกษาที่พบกลับแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือการดำรงเงินกองทุนในระดับที่สูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด แสดงว่าธนาคารมีฐานะการดำเนินงานที่มั่นคงจึงอาจจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารได้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจมาจากการดำรงเงินกองทุนในอัตราที่สูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ทำให้ธนาคารมีกำไรสุทธิลดลง ธนาคารจึงอาจจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารลดลง

(4) สัดส่วนกรรมการอิสระ

สัดส่วนกรรมการอิสระ (BI) จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าสัดส่วนกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าตอบแทนตามผลงาน พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 4.9945 ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งผลการศึกษาที่พบสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า สัดส่วนกรรมการอิสระที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานเพิ่มขึ้น เนื่องจากกรรมการอิสระจะควบคุมและตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารได้ดียิ่งขึ้น ทำให้ธนาคารมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น ดังนั้นเมื่อธนาคารมีผลการดำเนินงานที่สูงขึ้น ธนาคารจึงจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารได้เพิ่มขึ้นเช่นกัน

(5) มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชี

มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชี (MKBK) ผลการศึกษา พบว่ามูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีมีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าตอบแทนตามผลงาน ซึ่งแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า หนาकारที่มีโอกาสเติบโตสูงอาจจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากหนาकारอาจมีมูลค่าทางบัญชีมากกว่ามูลค่าตลาด ทำให้มีสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้สูง กำไรสุทธิจึงลดลง ดังนั้น เมื่อกำไรสุทธิลดลง หนาकारจึงจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารลดลงด้วย โดยมูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.8746 ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99

(6) ขนาดของหนาकार

ขนาดของหนาकार (BK) จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าขนาดของหนาकारมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าตอบแทนตามผลงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 เนื่องจากพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.1849 และค่านัยสำคัญมีค่าเท่ากับ 0.0000 ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า หนาकारขนาดใหญ่ ซึ่งมีมูลค่าสินทรัพย์จำนวนมาก แสดงว่าผู้บริหารมีทักษะความรู้และความสามารถในการบริหารงานสูง ส่งผลให้ผู้บริหารได้รับค่าตอบแทนตามผลงานเพิ่มขึ้นด้วย

(7) จำนวนคณะกรรมการหนาकार

จำนวนคณะกรรมการหนาकार (BOARDSIZE) จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนคณะกรรมการหนาकारกับค่าตอบแทนตามผลงาน พบว่ามีความสัมพันธ์ทางลบและสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0790 ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 90 แสดงว่าหนาकारที่มีคณะกรรมการจำนวนมากอาจเกิดปัญหาการประสานงานร่วมกันและปัญหาความล่าช้าในการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากคณะกรรมการจำนวนมากย่อมมีทัศนคติและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างที่เกิดขึ้นนี้นำไปสู่ความขัดแย้งด้านการกำหนดทิศทางและนโยบายภายในหนาकार โดยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอาจทำให้หนาकारมีผลการดำเนินงานหรือกำไรสุทธิต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ อันนำมาซึ่งผลกระทบต่อความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้นในทางลบ ดังนั้น เมื่อหนาकारมีคณะกรรมการจำนวนมากขึ้นอาจทำให้ผลการดำเนินงานหรือกำไรสุทธิต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารจึงได้รับค่าตอบแทนตามผลงานลดลงไปด้วย

(8) การประชุมของคณะกรรมการธนาคาร

การประชุมของคณะกรรมการธนาคาร (BOARDMEET) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าการประชุมของคณะกรรมการธนาคารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าตอบแทนตามผลงาน พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.1055 ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งผลการศึกษาที่พบสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การประชุมของคณะกรรมการที่เพิ่มขึ้นย่อมจะทำให้การติดต่อสื่อสารและการประสานงานร่วมกันภายในกรรมการเกี่ยวกับทิศทางและผลการดำเนินงานของธนาคารเพิ่มขึ้น ซึ่งในกรณีที่ผลการดำเนินงานหรือกำไรสุทธิเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อาจส่งผลให้ผู้บริหารได้รับค่าตอบแทนตามผลงานเพิ่มขึ้น

(9) อายุของผู้บริหารสูงสุด

อายุของผู้บริหารสูงสุด (AGE) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของอายุของผู้บริหารสูงสุดเท่ากับ 0.1354 แสดงว่าอายุของผู้บริหารสูงสุดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าตอบแทนตามผลงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ผู้บริหารสูงสุดที่มีอายุมากขึ้นอาจมีทักษะความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานลดลง (Underperformance) ส่งผลให้ผู้ถือหุ้นจ่ายค่าตอบแทนให้ผู้บริหารลดลง ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสูงสุดที่มีอายุมากขึ้นอาจมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญเพิ่มขึ้น ดังนั้น ธนาคารจึงจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารสูงขึ้น เพื่อดึงดูดผู้บริหารที่มีความสามารถไว้กับธนาคารนานๆ

(10) ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารสูงสุด

ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารสูงสุด (TENURE) ผลการศึกษา พบว่าระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารสูงสุดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าตอบแทนตามผลงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ผู้บริหารสูงสุดที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งนานอาจทำให้ผู้ถือหุ้นทราบทักษะความรู้และความสามารถของผู้บริหารสูงสุดเป็นอย่างดีว่าการเริ่มต้นเข้ามาบริหารงานในระยะแรก ผู้ถือหุ้นจึงไม่จำเป็นต้องจูงใจผู้บริหารสูงสุด โดยจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้สูงขึ้น โดยระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารสูงสุดมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.1533 แสดงว่าผู้บริหารสูงสุดที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งนานขึ้นอาจมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญเพิ่มขึ้น ดังนั้น ธนาคารจึงจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้สูงขึ้น เพื่อดึงดูดผู้บริหารที่มีความสามารถไว้กับธนาคารนานๆ

สมการสัดส่วนกรรมการอิสระ

จากผลการประมาณสมการที่ (4.5) สมการสัดส่วนกรรมการอิสระ พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อสัดส่วนกรรมการอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ กำไรสุทธิ ค่าตอบแทนตามผลงาน ส่วนตัวแปรควบคุม ได้แก่ จำนวนคณะกรรมการธนาคารและการประชุมของคณะกรรมการธนาคาร สรุปได้ดังตารางที่ 9 ดังนี้

ตารางที่ 9 แสดงผลการประมาณค่าสมการสัดส่วนกรรมการอิสระ

ตัวแปรอิสระ	สมมติฐาน	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value
EBT	+	0.0200*	0.0013
EM	+	0.0061	0.3002
CAR	+	-0.0003	0.7319
PFP	+	0.0053**	0.0273
MKBK	+	0.0055	0.5678
BK	+	0.0007	0.5452
BOARDSIZE	-	-0.0046**	0.0204
BOARDMEET	+	0.0082*	0.0000
R-square	0.1438		
Adjusted R-square	0.1200		

หมายเหตุ

* แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 99

** แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

***แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 90

(1) กำไรสุทธิ

กำไรสุทธิ (EBT) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ากำไรสุทธิมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัดส่วนกรรมการอิสระ พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0200 ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งผลการศึกษาที่พบสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ธนาคารที่มีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นอาจต้องการ

กรรมการอิสระเพิ่มขึ้น เนื่องจากเมื่อธนาคารมีกำไรสุทธิในปัจจุบันเพิ่มขึ้น จึงต้องการให้กำไรสุทธิในอนาคตเพิ่มขึ้น ไปอีก ส่งผลให้ธนาคารแต่งตั้งกรรมการอิสระเพิ่มขึ้น เพื่อเข้ามาทำหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้บริหาร และเพื่อปฏิบัติงานให้ผลการดำเนินงานของธนาคารในอนาคตเพิ่มขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Provest et al. (2001)

(2) การจัดการกำไร

การจัดการกำไร (EM) ผลการทดสอบพบว่า การจัดการกำไรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัดส่วนกรรมการอิสระ พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0061 แต่สัมประสิทธิ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าการจัดการกำไรไม่มีอิทธิพลต่อสัดส่วนกรรมการอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ความสัมพันธ์ของทั้งสองตัวแปรสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ เมื่อผู้บริหารปรับแต่งการรายงานทางการเงินเพิ่มขึ้นแล้ว ธนาคารอาจต้องการแต่งตั้งกรรมการอิสระเพิ่มขึ้น เพื่อเข้ามาตรวจสอบการรายงานทางการเงินให้ถูกต้องตามผลการดำเนินงานที่แท้จริงของธนาคาร

(3) เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (CAR) ผลการศึกษา พบว่าเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0003 แสดงว่าเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงมีความสัมพันธ์ทางลบกับสัดส่วนกรรมการอิสระ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวแตกต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ธนาคารที่ดำรงเงินกองทุนในอัตราที่สูงอาจต้องการรักษาระดับเงินกองทุนให้เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดในทุกช่วงเวลา ทำให้ธนาคารต้องเพิ่มจำนวนกรรมการอิสระให้เข้ามาควบคุมและตรวจสอบการดำรงเงินกองทุนของธนาคารให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด แต่สัมประสิทธิ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงไม่มีอิทธิพลต่อสัดส่วนกรรมการอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(4) ค่าตอบแทนตามผลงาน

ค่าตอบแทนตามผลงาน (PFP) จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าค่าตอบแทนตามผลงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัดส่วนกรรมการอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0053 และค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.0273 ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานในสัดส่วนที่สูงอาจทำให้ผู้บริหารยึดถือผลประโยชน์ส่วนตนอย่างเหนียวแน่น (Entrenchment) มากกว่าผลประโยชน์ของ

กิจการ ดังนั้น ธนาคารจึงต้องการกรรมการอิสระเพิ่มขึ้น เพื่อเข้ามาสนับสนุนนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้นและคัดค้านนโยบายที่ทำให้ผู้ถือหุ้นได้รับผลประโยชน์ลดลง

(5) มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชี

มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชี (MKBK) จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีกับสัดส่วนกรรมการอิสระ พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกและสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ธนาคารที่มีมูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีที่สูง ทำให้นักลงทุนคาดการณ์ว่าในอนาคตธนาคารจะมีการเติบโตสูงขึ้นไปอีก ธนาคารจึงแต่งตั้งกรรมการอิสระเพิ่มขึ้น เพื่อให้เข้ามาช่วยปรับปรุงผลการดำเนินงานของธนาคารให้ดียิ่งขึ้นและเป็นไปตามการคาดการณ์ของนักลงทุน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0055 แต่สัมประสิทธิ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่ามูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีไม่มีอิทธิพลต่อสัดส่วนกรรมการอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(6) ขนาดของธนาคาร

ขนาดของธนาคาร (BK) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าขนาดของธนาคารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัดส่วนกรรมการอิสระ พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0007 ซึ่งผลการศึกษาที่พบสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ธนาคารขนาดใหญ่อาจมาจากธนาคารไปลงทุนในสถาบันการเงินประเภทอื่นๆ ทำให้ธนาคารต้องการกรรมการอิสระที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านเศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคารและตลาดการเงินเพิ่มขึ้น เพื่อที่จะสามารถเข้าใจภาพรวมธุรกิจสถาบันการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่สัมประสิทธิ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าขนาดของธนาคารไม่มีอิทธิพลต่อสัดส่วนกรรมการอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(7) จำนวนคณะกรรมการธนาคาร

จำนวนคณะกรรมการธนาคาร (BOARDSIZE) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าจำนวนคณะกรรมการธนาคารมีความสัมพันธ์ทางลบกับสัดส่วนกรรมการอิสระ พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0046 ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า จำนวนคณะกรรมการธนาคารที่เพิ่มขึ้นอาจมาจากกรรมการภายใน ทำให้กรรมการอิสระลดลง ซึ่งเห็นได้จากประกาศตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนแต่งตั้ง

กรรมการอิสระอย่างน้อย 1 ใน 3 ดังนั้น แม้ว่าจำนวนคณะกรรมการเพิ่มขึ้น แต่สัดส่วนกรรมการอิสระก็อาจมีเพียง 1 ใน 3 เท่านั้น นั่นคือ สัดส่วนกรรมการอิสระไม่ได้เพิ่มตามจำนวนคณะกรรมการที่เพิ่มขึ้น

(8) การประชุมของคณะกรรมการธนาคาร

การประชุมของคณะกรรมการธนาคาร (BOARDMEET) จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การประชุมของคณะกรรมการธนาคารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับกรรมการอิสระ ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การประชุมของคณะกรรมการธนาคารที่เพิ่มขึ้นอาจเป็นการประชุมที่มีวาระการประชุมเกี่ยวกับการปรับปรุงผลการดำเนินงานและการวางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินให้เหนือกว่าคู่แข่ง ซึ่งวาระการประชุมลักษณะที่กล่าวมา จำเป็นต้องมีกรรมการอิสระที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสถาบันการเงินเพิ่มขึ้น สำหรับให้ข้อมูลและคำปรึกษาอันเป็นประโยชน์กับการพัฒนากิจการในอนาคต ทั้งนี้การประชุมของคณะกรรมการธนาคารมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0082 ณ ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 99

5.3 ผลการศึกษาจากวิธีการศึกษาที่แตกต่างกัน (Robustness check)

จากงานวิจัยของ Chtourou et al. (2001) และ Cornett et al. (2006) สามารถแยกพิจารณาการจัดการกำไรออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรก การจัดการกำไรเกินกว่าปกติ²⁷ หรือการจัดการกำไรที่เป็นบวก (High earnings management) ส่วนสอง การจัดการกำไรต่ำกว่าปกติ²⁸ หรือการจัดการกำไรที่เป็นลบ (Low earnings management) และส่วนสุดท้าย ค่าสัมบูรณ์ของการจัดการกำไร (Absolute earnings management) ทั้งนี้การจัดการกำไรทั้ง 3 ส่วน ผู้วิจัยได้ประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary least square)

จากผลการประมาณสมการที่ (4.3) สมการการจัดการกำไร พิจารณาการจัดการกำไรเกินกว่าปกติ การจัดการกำไรต่ำกว่าปกติ และค่าสัมบูรณ์ของการจัดการกำไร พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง ขนาดของธนาคาร การประชุมของคณะกรรมการธนาคารและการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ สรุปได้ดังตาราง ก. ในภาคผนวก

²⁷ การจัดการกำไรเกินกว่าปกติ พิจารณาจากค่าความคลาดเคลื่อนที่มากกว่า 0.000

²⁸ การจัดการกำไรต่ำกว่าปกติ พิจารณาจากค่าความคลาดเคลื่อนที่น้อยกว่า 0.000

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับการจัดการกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย จำนวน 13 แห่ง และใช้ข้อมูลรายไตรมาสตั้งแต่ ไตรมาสที่ 1 ของปี พ.ศ.2545 ถึง ไตรมาสที่ 4 ของปี พ.ศ.2552 โดยงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยใช้แบบจำลองการจัดการกำไรของ Beatty et al. (2002) และแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงาน การจัดการกำไรกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีของ Cornett et al. (2009) สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

6.1 สรุปผลการศึกษา

6.1.1 สรุปผลการศึกษาจากแบบจำลองการจัดการกำไร

สมการหนี้สงสัยจะสูญ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อหนี้สงสัยจะสูญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ สินทรัพย์ สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ สินเชื่อจำแนกตามประเภทธุรกิจและการจัดชั้น ได้แก่ สินเชื่อเพื่ออุตสาหกรรมการผลิตและการพาณิชย์ สินเชื่อเพื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง และสินเชื่อเพื่อการเกษตรและเหมืองแร่ ทั้งนี้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ได้ดังนี้

สินทรัพย์มีอิทธิพลทางลบต่อหนี้สงสัยจะสูญ เนื่องจากการปล่อยสินเชื่อให้แก่ลูกหนี้ชั้นดี ซึ่งชำระเงินต้นและดอกเบี้ยตรงตามเวลาที่กำหนดจะทำให้ธนาคารมีสินทรัพย์เพิ่มขึ้นและหนี้สงสัยจะสูญลดลง ในขณะที่สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มีอิทธิพลทางบวกต่อหนี้สงสัยจะสูญ กล่าวคือสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้น สะท้อนถึงปัญหาการดำเนินงานและปัญหาในการปล่อยสินเชื่อของธนาคาร ซึ่งเป็นสาเหตุให้หนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้น ส่วนค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญก็พบว่ามอิทธิพลทางบวกกับหนี้สงสัยจะสูญเช่นเดียวกัน เนื่องจากทั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและหนี้สงสัยจะสูญเป็นบัญชีเดบิตและเครดิตซึ่งกันและกันจึงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

นอกจากนี้พบว่าสินเชื่อจำแนกตามประเภทธุรกิจและการจัดชั้น ได้แก่ สินเชื่อเพื่ออุตสาหกรรมการผลิตและการพาณิชย์มีอิทธิพลทางลบต่อหนี้สงสัยจะสูญ ส่วนสินเชื่อเพื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างและสินเชื่อเพื่อการเกษตรและเหมืองแร่มีอิทธิพลทางบวกต่อหนี้สงสัยจะสูญ

สมการกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าตัวแปรทั้งสินทรัพย์และส่วนเกินจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุนในหลักทรัพย์มีอิทธิพลต่อกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังนี้

สินทรัพย์มีอิทธิพลทางลบต่อกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ เนื่องจากธนาคารอาจใช้สินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นมาหักล้าง (Offset) ผลของการขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ แต่ในทางตรงกันข้ามส่วนเกินจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุนในหลักทรัพย์นั้นมียอิทธิพลทางบวกต่อกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ เพราะว่าส่วนเกินจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุนในหลักทรัพย์และกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ประเภทเดียวกัน ทิศทางจึงเป็นไปตามตลาดหุ้นในทางเดียวกัน

สมการการจัดการกำไร

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าค่าเฉลี่ยของหนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหาร เท่ากับร้อยละ -0.0211 ของสินทรัพย์รวมและมีค่าสูงสุดและค่าต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 0.9402 และ -0.8738 ของสินทรัพย์รวมตามลำดับ ส่วนกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในดุลยพินิจของผู้บริหารมีค่าสูงสุดเท่ากับร้อยละ 0.9706 ของสินทรัพย์รวม และมีค่าต่ำสุดเท่ากับร้อยละ -0.8124 ของสินทรัพย์รวม โดยที่ค่าเฉลี่ยของกำไรหรือขาดทุนจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในดุลยพินิจของผู้บริหารเท่ากับร้อยละ 0.0145 ของสินทรัพย์รวม

ในขณะที่การจัดการกำไรของธนาคารพาณิชย์มีขอบเขตของค่าต่ำสุดและค่าสูงสุดอยู่ระหว่างร้อยละ -0.9948 ถึง 0.9038 ของสินทรัพย์รวม และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 0.0398 ของสินทรัพย์รวม จากค่าเฉลี่ยของการจัดการกำไรที่มีค่าเป็นบวก แสดงให้เห็นว่ากำไรจากเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในดุลยพินิจของผู้บริหารมากกว่าหนี้สงสัยจะสูญในดุลยพินิจของผู้บริหาร ทำให้การจัดการกำไรเพิ่มขึ้น กำไรของธนาคารพาณิชย์จึงเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

6.1.2 สรุปผลการศึกษาจากแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงาน การจัดการ กำไร กับการกำกับดูแลกิจการที่ดี

สมการกำไรสุทธิ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อกำไรสุทธิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การจัดการกำไร เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง ค่าตอบแทนตามผลงาน สัดส่วนกรรมการอิสระ ส่วนตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของธนาคารและการประชุมของคณะกรรมการธนาคาร สรุปได้ดังนี้

การจัดการกำรมีอิทธิพลทางบวกต่อกำไรสุทธิ กล่าวคือผู้บริหารมีแรงจูงใจในการจัดการกำไรให้เพิ่มขึ้น เพื่อลดต้นทุนทางธุรกรรมที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้เสียลงและเพื่อรักษาระดับกำไรให้เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ในทำนองเดียวกันสัดส่วนกรรมการอิสระก็มีอิทธิพลทางบวกต่อกำไรสุทธิเช่นเดียวกัน กล่าวคือกรรมการอิสระจะตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารอย่างเข้มงวดและมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยให้ธนาคารมีผลการดำเนินงานเป็นไปตามความพอใจของผู้ถือหุ้นมากกว่า กรรมการภายในที่ถูกควบคุมภายใต้อำนาจของผู้บริหาร ดังนั้น สัดส่วนกรรมการอิสระที่เพิ่มขึ้นจึงทำให้กำไรสุทธิเพิ่มขึ้น และผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Provest et al. (2001), Brickley et al. (1994), Byrd and Hickman (1992) และ Duchin et al. (2010) อย่างไรก็ตาม เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงและค่าตอบแทนตามผลงานนั้นมีอิทธิพลทางลบต่อกำไรสุทธิ โดยธนาคารที่ดำรงเงินกองทุนในอัตราที่สูงและจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารสูงขึ้นอาจลดความสามารถของธนาคารในการดำเนินธุรกิจประเภทอื่นๆลง ส่งผลให้กำไรสุทธิของธนาคารหลังจากจัดสรรไปดำรงเงินกองทุนและจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารแล้วลดลง

เมื่อพิจารณาตัวแปรควบคุม พบว่าขนาดของธนาคารมีอิทธิพลทางบวกต่อกำไรสุทธิ แสดงว่าธนาคารขนาดใหญ่จะได้เปรียบเมื่อเทียบกับธนาคารขนาดเล็ก เนื่องจากธนาคารขนาดใหญ่จะมีการประหยัดขนาด (Economy of scale) ทำให้สามารถนำเงินไปลงทุนในกิจการประเภทอื่นๆได้หลากหลายและมีอำนาจผูกขาดในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากมากกว่าธนาคารขนาดเล็ก แต่ในทางตรงกันข้ามการประชุมของคณะกรรมการธนาคารนั้นมีอิทธิพลทางลบต่อกำไรสุทธิ ซึ่ง Jensen (1993) เสนอถึงสาเหตุที่การประชุมของคณะกรรมการธนาคารมีความสัมพันธ์เป็นลบกับกำไรสุทธิว่ามีสาเหตุจากการประชุมของคณะกรรมการที่เพิ่มขึ้นอาจมาจากการประชุมของกรรมการที่เป็นผู้บริหารที่จะกำหนดนโยบายที่สร้างผลประโยชน์ให้แก่ตนเองมากกว่าผู้ถือหุ้น นอกจากนี้การประชุมที่เพิ่มขึ้นจะไม่เกิดประโยชน์ หากกรรมการภายนอกหรือ

กรรมการอิสระมีจำนวนน้อยกว่ากรรมการภายใน ทำให้กรรมการอิสระไม่สามารถควบคุมและตรวจสอบ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อกิจการ จากเหตุผลที่กล่าวมาส่งผลให้กำไรสุทธิลดลง

สมการเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ กำไรสุทธิ การจัดการกำไร และค่าตอบแทนตามผลงาน ส่วนตัวแปรควบคุม ได้แก่ มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีและขนาดของธนาคาร สรุปได้ดังนี้

กำไรสุทธิมีอิทธิพลทางลบต่อเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง กล่าวคือธนาคารที่มีเงินกองทุนที่สูงกว่าระดับที่กฎหมายกำหนด จึงไม่จำเป็นต้องจัดสรรกำไรสำรองเพื่อไปดำรงเงินกองทุนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้กำไรสุทธิที่เพิ่มขึ้นธนาคารอาจจัดสรรไปลงทุนในกิจกรรมที่สร้างมูลค่าให้แก่ธนาคาร เช่น การเพิ่มสาขาและการเพิ่มค่าตอบแทนให้กรรมการและผู้บริหาร ตลอดจนลงทุนในตลาดทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศมากกว่าจัดสรรไปดำรงเงินกองทุน ในทำนองเดียวกัน ค่าตอบแทนตามผลงานก็มีอิทธิพลทางลบต่อเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเช่นเดียวกัน กล่าวคือการจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผู้บริหารปรับปรุงการปฏิบัติงาน โดยรักษาระดับเงินกองทุนไม่ให้ต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น ธนาคารจึงไม่มีความจำเป็นต้องเพิ่มระดับเงินกองทุนขึ้น เนื่องจากธนาคารไม่ได้ละเมิดเงื่อนไขการดำรงเงินกองทุน ซึ่งเป็นสาเหตุที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะเข้ามาแทรกแซง แต่ในทางตรงกันข้ามการจัดการกำไรนั้นก็มีอิทธิพลทางบวกต่อเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง กล่าวคือผู้บริหารมีแรงจูงใจในการจัดการกำไรเพิ่มขึ้น เพื่อให้เงินกองทุนเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดและหลีกเลี่ยงการแทรกแซงของธนาคารแห่งประเทศไทย ในกรณีที่เงินกองทุนต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด

เมื่อพิจารณาตัวแปรควบคุม พบว่ามูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีมีอิทธิพลทางลบต่อเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง แสดงว่าธนาคารมีมูลค่าทางบัญชีมากกว่ามูลค่าตลาด ทำให้มีสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้สูง กำไรสุทธิจึงลดลง ดังนั้น เมื่อกำไรสุทธิลดลงอาจทำให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงลดลงด้วย อย่างไรก็ตามขนาดของธนาคารนั้นมีอิทธิพลทางบวกต่อเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง กล่าวคือธนาคารขนาดใหญ่มีเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงมากกว่าธนาคารขนาดเล็ก

สมการการจัดการกำไร

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ สรุปได้ดังนี้

การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีอิทธิพลทางลบต่อการจัดการกำไร กล่าวคือการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้คณะกรรมการตรวจสอบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ตรงไปตรงมาในการรายงานทางการเงินและระบบการควบคุมภายในของธนาคาร ซึ่งช่วยให้การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินมีความครบถ้วนและความถูกต้องมาก ดังนั้น การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่เพิ่มขึ้นจะทำให้การรายงานทางการเงินมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น นั่นคือ การจัดการกำไรของผู้บริหารลดลงนั่นเอง ทั้งนี้ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตของ Xie et al. (2003), Cornett et al. (2009)

สมการค่าตอบแทนตามผลงาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อค่าตอบแทนตามผลงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ กำไรสุทธิ เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง และสัดส่วนกรรมการอิสระ ส่วนตัวแปรควบคุม ได้แก่ มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชี ขนาดของธนาคาร จำนวนคณะกรรมการธนาคาร การประชุมของคณะกรรมการธนาคาร อายุและระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารสูงสุด สรุปได้ดังนี้

กำไรสุทธิมีอิทธิพลทางลบต่อค่าตอบแทนตามผลงาน แสดงว่ากำไรสุทธิที่เพิ่มขึ้นธนาคารอาจจัดสรรไปลงทุนในกิจกรรมที่สร้างมูลค่าให้แก่กิจการ เช่น การเพิ่มสาขาและการลงทุนในตลาดทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศมากกว่านำไปจัดสรรเป็นค่าตอบแทนตามผลงานให้แก่ผู้บริหาร ส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงก็มีอิทธิพลทางลบต่อค่าตอบแทนตามผลงานเช่นเดียวกัน เนื่องจากการดำรงเงินกองทุนในอัตราที่สูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ทำให้ธนาคารมีกำไรสุทธิลดลง ธนาคารจึงจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารลดลง อย่างไรก็ตามสัดส่วนกรรมการอิสระนั้นมีอิทธิพลทางบวกต่อค่าตอบแทนตามผลงาน กล่าวคือกรรมการอิสระจะควบคุมและตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น เมื่อธนาคารมีผลการดำเนินงานที่สูงขึ้น ธนาคารจึงจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารได้เพิ่มขึ้นเช่นกัน

เมื่อพิจารณาตัวแปรควบคุม พบว่ามูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าทางบัญชีมีอิทธิพลทางลบต่อค่าตอบแทนตามผลงาน แสดงว่าธนาคารมีมูลค่าทางบัญชีมากกว่ามูลค่าตลาด ทำให้มีสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้สูง กำไรสุทธิจึงลดลง ดังนั้น เมื่อกำไรสุทธิลดลง ธนาคารอาจจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้ผู้บริหารลดลง ในทำนองเดียวกันจำนวนคณะกรรมการธนาคารก็มีอิทธิพลทางลบต่อค่าตอบแทนตามผลงาน กล่าวคือธนาคารที่มีคณะกรรมการจำนวนมากอาจเกิดปัญหาการประสานงานร่วมกันและปัญหาความล่าช้าในการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากคณะกรรมการจำนวนมากย่อมมีทัศนคติและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างที่เกิดขึ้นนำไปสู่ความขัดแย้งด้านการกำหนดทิศทางและนโยบายภายในธนาคาร โดยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอาจทำให้ธนาคารมีผลการดำเนินงานหรือกำไรสุทธิต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ อันนำมาซึ่งผลกระทบต่อความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้นในทางลบ ดังนั้น เมื่อธนาคารมีจำนวนคณะกรรมการใหญ่ขึ้นอาจทำให้ผลการดำเนินงานหรือกำไรสุทธิต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารจึงได้รับค่าตอบแทนตามผลงานลดลง ไปด้วย

อย่างไรก็ตามขนาดของธนาคารมีอิทธิพลทางบวกต่อค่าตอบแทนตามผลงาน กล่าวคือธนาคารขนาดใหญ่ ซึ่งมีมูลค่าสินทรัพย์จำนวนมาก แสดงว่าผู้บริหารมีทักษะความรู้และความสามารถในการบริหารงานสูง ผู้บริหารจึงได้รับค่าตอบแทนตามผลงานเพิ่มขึ้นด้วย ส่วนการประชุมของคณะกรรมการธนาคารก็มีอิทธิพลทางบวกต่อค่าตอบแทนตามผลงานเช่นเดียวกัน แสดงว่าการประชุมของคณะกรรมการที่เพิ่มขึ้นย่อมจะทำให้การติดต่อสื่อสารและการประสานงานร่วมกันภายในกรรมการเกี่ยวกับทิศทางและผลการดำเนินงานของธนาคารเพิ่มขึ้น ซึ่งในกรณีที่ผลการดำเนินงานหรือกำไรสุทธิเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อาจส่งผลให้ผู้บริหารได้รับค่าตอบแทนตามผลงานเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้อายุและระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารสูงสุดก็มีอิทธิพลทางบวกต่อค่าตอบแทนตามผลงานเช่นเดียวกัน โดยผู้บริหารสูงสุดที่มีอายุและมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งเพิ่มขึ้นอาจมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร และตลาดการเงินมากขึ้น ดังนั้น ธนาคารจึงจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานให้สูงขึ้น เพื่อดึงดูดผู้บริหารที่มีความสามารถไว้กับธนาคารนานๆ

สมการสัดส่วนกรรมการอิสระ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อสัดส่วนกรรมการอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ กำไรสุทธิ ค่าตอบแทนตามผลงาน ส่วนตัวแปรควบคุม ได้แก่ จำนวนคณะกรรมการธนาคารและการประชุมของคณะกรรมการธนาคาร สรุปได้ดังนี้

ถ้าไรสุทรมีอิทธิพลทางบวกต่อสัดส่วนกรรมการอิสระ กล่าวคือธนาคารที่มีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นอาจต้องการกรรมการอิสระเพิ่มขึ้น เนื่องจากเมื่อธนาคารมีกำไรสุทธิในปัจจุบันเพิ่มขึ้น ธนาคารอาจต้องการให้กำไรสุทธิในอนาคตเพิ่มขึ้นไปอีก ส่งผลให้ธนาคารแต่งตั้งกรรมการอิสระเพิ่มขึ้น เพื่อเข้ามาทำหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้บริหาร และเพื่อปฏิบัติงานให้ผลการดำเนินงานของธนาคารในอนาคตเพิ่มขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Provest et al. (2001) นอกจากนี้คำตอบแทนตามผลงานก็มีอิทธิพลทางบวกกับสัดส่วนกรรมการอิสระเช่นเดียวกัน โดยการจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานในสัดส่วนที่สูงอาจทำให้ผู้บริหารยึดถือผลประโยชน์ส่วนตนอย่างเหนียวแน่น (Entrenchment) มากกว่าผลประโยชน์ของกิจการ ดังนั้น ธนาคารจึงต้องการกรรมการอิสระเพิ่มขึ้น เพื่อเข้ามาสนับสนุนนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้นและคัดค้านนโยบายที่ทำให้ผู้ถือหุ้นได้รับผลประโยชน์ลดลง

เมื่อพิจารณาตัวแปรควบคุม พบว่าจำนวนคณะกรรมการธนาคารมีอิทธิพลทางลบต่อสัดส่วนกรรมการอิสระ กล่าวคือจำนวนคณะกรรมการธนาคารที่เพิ่มขึ้นอาจมาจากกรรมการภายในทำให้กรรมการอิสระลดลง ซึ่งเห็นได้จากประกาศตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนแต่งตั้งกรรมการอิสระอย่างน้อย 1 ใน 3 ดังนั้น แม้ว่าจำนวนคณะกรรมการเพิ่มขึ้น แต่สัดส่วนกรรมการอิสระก็อาจมีเพียง 1 ใน 3 เท่านั้น นั่นคือ สัดส่วนกรรมการอิสระไม่ได้เพิ่มตามจำนวนคณะกรรมการที่เพิ่มขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามการประชุมของคณะกรรมการธนาคารนั้นมีอิทธิพลทางบวกต่อสัดส่วนกรรมการอิสระ เนื่องจากการประชุมของคณะกรรมการธนาคารที่เพิ่มขึ้นอาจเป็นการประชุมที่มีวาระการประชุมเกี่ยวกับการปรับปรุงผลการดำเนินงานและการวางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินให้เหนือกว่าคู่แข่ง ซึ่งวาระการประชุมลักษณะที่กล่าวมาจำเป็นต้องมีกรรมการอิสระที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสถาบันการเงินเพิ่มขึ้น สำหรับให้ข้อมูลและคำปรึกษาอันเป็นประโยชน์กับการพัฒนากิจการในอนาคต

6.2 ข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ พบว่าการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีอิทธิพลทางลบต่อการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ธนาคารควรให้ความสำคัญกับการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมากกว่าที่จะประชุมเป็นไปตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่กำหนดไว้อย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง เนื่องจากการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้คณะกรรมการตรวจสอบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ตรงไปตรงมาในการรายงานทางการเงินและระบบการควบคุมภายในของธนาคาร

ซึ่งช่วยให้การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินมีความครบถ้วนและความถูกต้องมากและเป็นไปตามผลการดำเนินงานที่แท้จริงของธนาคาร

นอกจากนี้ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์และธนาคารแห่งประเทศไทย ควรสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเปิดเผยข้อมูลสรุปผลวาระการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบทุกไตรมาสลงในรายงานประจำปี รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นการตัดสินใจของฝ่ายบริหาร เช่น การประเมินหนี้สงสัยจะสูญและค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ การประมาณรายการคงค้าง เป็นต้น เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินได้รับทราบข้อมูลทางการเงินและการเปลี่ยนแปลงการเงินและการบัญชีของกิจการ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถติดตามฐานะการดำเนินงานของกิจการได้อย่างเพียงพอและสอดคล้องกับนโยบายสร้างความโปร่งใสในงบการเงินของกิจการ

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กอบเกียรติ ผดุงกิตติมาลย์. มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์กับแนวคิดบรรษัทภิบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

จิราภรณ์ พิณจรรย์ชัย. การหมุนเวียนผู้สอบบัญชีกับการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างซึ่งใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

จิรณา โนมจันทร์. การจัดการกำไรและการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. ธรรมาภิบาลของสถาบันการเงิน. [ออนไลน์]. 2552 แหล่งที่มา: www2.bot.or.th/fipcs/Documents/FPG/2552/ThaiPDF/25520165.pdf [2553, สิงหาคม 8]

ธารทิพย์ ศรีวิสุทธิ. ผลกระทบของการกำกับดูแลกิจการที่ดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของโอกาสในการลงทุนกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

นงลักษณ์ เกศสระ. ความสัมพันธ์ระหว่างราคาตลาดของหลักทรัพย์กับการตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญเสียของสถาบันการเงิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

นุชชนก ชูแสง. ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับการจัดอันดับเครดิตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

บรรษัทภิบาลแห่งชาติ. สถานะและแผนการ(status and plan). [ออนไลน์]. 2545 แหล่งที่มา: <http://www.cgthailand.org/SetCG/status/status.html> [2553, ธันวาคม 24]

ปรีชา มาตรา. การจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ก่อนและหลังการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

ผกาภาส เอื้องอุดม. ผลกระทบของขนาดคณะกรรมการ องค์กรประกอบของคณะกรรมการ และการถือหุ้นของคณะกรรมการที่มีต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการธนาคารและการเงิน คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

พวงเพ็ชร คุ้มคงไพศาล. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพกำไร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

วรศักดิ์ ทูมมานนท์. คุณรู้จัก Creative accounting และคุณภาพกำไรแล้วหรือยัง. กรุงเทพมหานคร : ไอออนิก อินเทอร์เน็ต รีซอสเซส, 2543.

แวววัน ปรารักษ์วัช. การจัดกำไรและผลตอบแทนของการออกหุ้นสามัญเพิ่มทุน กรณีศึกษาจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการเงินการธนาคาร คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ศิลปพร ศรีจันทเพชร บรรณาธิการ. การกำกับดูแลกิจการที่ดี. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

สตฤณี อาชวานันทกุล. เงินตรา ศีลธรรม ความสามารถ และแรงจูงใจ. [ออนไลน์].2553 แหล่งที่มา: <http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2010q2/2010May31p2.htm> [2554, มีนาคม 13]

สุชล เข็มขีรารังกูร. การถือเงินสดของบริษัท การจัดการกำไรและธรรมาภิบาลของบริษัท กรณีศึกษาสำหรับประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ , ภาควิชาการเงินการธนาคาร คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. ทำไมต้องมี “กรรมการอิสระ” ในบริษัทจดทะเบียน. [ออนไลน์].2551 แหล่งที่มา: www.sec.or.th/investor_edu/info.../siamrat026_311250.pdf [2553 , ธันวาคม 18]

สำนักงานจรรยาบรรณและการบัญชี. มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 40 เรื่องการบัญชีเงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุน. [ออนไลน์].2551 แหล่งที่มา:<http://www.jarataccountingandlaw/index.php?lay=show&ac=article&Id=520464&Ntype=7> [2553 , กันยายน 11]

ภาษาอังกฤษ

Ahmed, A.S., Takeda, C., and Thomas, S. Bank loan-loss provisions: a reexamination of capital management, earnings management, and signaling effects. Journal of Accounting and Economics 28 (1999): 1–25.

- Andres, D.P., and Vallelado, E. Corporate governance in banking : The role of the board director. Journal of Banking and Finance 32 (2008): 2570–2580.
- Beatty, A., and J. Weber. The effects of debt contracting on voluntary accounting method changes. The Accounting Review 76 (2003) : 27-59.
- Beatty, A.L., Chamberlain, S.L., and Magliolo, J. Managing financial reports of commercial banks: the influence of taxes, regulatory capital, and earnings. Journal of Accounting Research 333 (1995): 231–262.
- Beatty, A.L., Ke,B., and Petroni, K.R. Earnings management to avoid earnings declines across publicly and privately held banks. The Accounting Review 77 (2002):574-570.
- Beaver,W., Eger, C., Ryan, S., and Wolfson, M. Financial reporting and the structure of bank share price. Journal of Accounting Research 27 (1989) : 157-178.
- Beaver, W., and Engel, E. Discretionary behavior with respect to allowances for loan losses and the behavior of security prices. Journal of Accounting and Economics 22 (1996) : 177-206.
- Benson, B.W., and Davidson W.N. Reexamining the managerial ownership effect on firm value. Journal of Corporate Finance 15 (2009): 573–586.
- Bergstresser, D., and Philippon, T. CEO incentives and earnings management. Journal of Financial Economics 80(2006): 511–530.
- Bhojaj, S., and Sengupta, P. Effect of corporate governance on bond rating and yield : the role of institutional investor and the outside director. Journal of Business 76 (2003): 455-475.
- Bowen, R. M., L. DuCharme., and D. Shores. Stakeholder’ implicit claims and accounting method choice. Journal of Accounting and Economics 20 (1995): 255–295.
- Brick, I. E., and N.K. Chidambaran. Board meeting, committee structure, and firm value. Journal of Corporate Finance 16 (2010) :533–553.
- Brickley, J.A., Coles, J.L., and Terry, R.L. Outside directors and the adoption of poison pills. Journal of Financial Economics 35(1994), 371–390.
- Burgstahler, D., and Dichev, I. Earnings management to avoid earnings decreases and losses. Journal of Accounting and Economics (1997) 24: 99–126.
- Burgstahler, D., and Eame, M. Management of earnings and analysis’s forecast to achieve zero and small positive earnings surprise. Journal of Business Finance and Accounting 33 (2006) : 633-652.

- Burns, N., and Kedia, S. Do executive stock option generate incentives for earnings management :Evidence from accounting restatement. [online]. 2004. Available from http://www.afajof.org/pdfs/2004program/UAbstract/A600_Corporation_Finance.pdf [2010, Aug]
- Byrd, J., and Hickman, K. Do outside directors monitor managers? Evidence from tender offer bids. Journal of Financial Economics 32 (1992) : 195–222.
- Chen, C.J.P., and Jaggi, B. Association between independent non-executive director, family control and financial disclosure in Hong Kong. Journal of Accounting and Public Policy 19 (2000) : 285-310.
- Chen, D. Board independence and credit rating. [online]. 2009. Available from : http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1645307 [2011, Jan]
- Cheng, E.C.M., and Coutenay, S.M. Board composition, regulatory regime and voluntary disclosure. The international Journal of Accounting 41(2006): 262-289.
- Cheng, Q., Warfield, T.D., and Ye, M. Equity incentives and earnings management : evidence from bank industry. [online]. 2009. Available from http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1326558 [2010, Aug]
- Chtourou, S.M., Bedard, J., and Courteau, L. Corporate governance and earnings management [online]. 2001. Available from : http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=275053 [2010, May]
- Coles, J.W., and Hesterly, W.S. Independence of the chairman and board composition: Firm choices and shareholder value. Journal of Management 26(2000): 195-214.
- Collins, J.H., Shackelford, D.A., and Wahlen, J.M. Bank differences in the coordination regulatory capital, earnings, and taxes. Journal of Accounting Research 33 (1995): 263–291.
- Cornell, B., and Shapiro, A. Corporate stakeholder and corporate finance. Financial Management (1987) : 5-14.
- Cornett, M.M., Marcus, A.J., and Tehranian, H. Corporate governance and earnings management at large U.S. bank holding company [online]. 2006. Available from : http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=886115 [2009, May]
- Cornett, M.M., Marcus, A.J., and Tehranian, H. Corporate governance and pay-for-performance: the impact of earnings management. Journal of Financial Economics 87(2008) : 357–373.

- Cornett, M.M., Marcus, A.J., and Tehranian, H. Corporate governance and earnings management at large U.S. bank holding company. Journal of Corporate Finance 15 (2009):412–430.
- Cui, H., and Mak, Y.T. The relationship between managerial ownership and firm performance in high R&D firms. Journal of Corporate Finance 8 (2002):313–336.
- DeAngelo, L.E. Managerial competition, information costs, and corporate governance : The use of accounting performance measure in proxy contest. Journal of Accounting and Economics (1988) 10: 3–36.
- Dechow, P.M. Accounting earnings and cash flow measure of firm performance: The role of accounting accrual. Journal of Accounting and Economics 18 (1994): 3-42.
- Dechow, P.M., and D.J. Skinner. Earnings management: reconciling the views of accounting academics, practitioners, and regulators. Accounting Horizons 14(2000): 235-250.
- DeFond, M.L., and J. Jiambalvo. Debt covenant violation and manipulation of accruals. Journal of Accounting and Economics 17 (1994): 145-176.
- DeGeorge, F., J. Patel, and R. Zeckhuser. Earnings management to exceed threshold. Journal of Business 72 (1999): 1-33.
- Denis, D.K. Twenty-five years of corporate governance research and counting. Review of Financial Economics 10 (2001):191-212.
- Dichev, I., and D. Skinner. Large-sample evidence on the debt covenant hypothesis. Journal of Accounting Research 40 (2002): 1091-1123.
- Duchin, R., Matsusaka, J.G., and Ozbas, O. When are outside director effective?. Journal of Financial and Economics 96 (2010):195–214.
- Fama, E., and Jensen, M. Agency problems and residual claims. Journal of Law and Economics 26 (1983): 301-325.
- Florackis, C., Kostakis, A., and Ozkan A. Managerial ownership and performance. Journal of Business Research 62 (2009): 1350–1357.
- Gani, L., and Jermias, L. Investigate the effect of board independence on performance across different strategies. The International Journal of Accounting 41 (2006):295–314.
- Guenther, D. A. Earnings management in response to corporate tax rate change : evidence from the 1986 Tax Reform Act. The Accounting Review 69 (1994) : 230-243.
- Gul, F.A., and Leung S. Board leadership, outside director' expertise and voluntary corporate disclosure. Journal of Accounting and Public Policy 23 (2004) : 351-379.

- Gunther, J.W., and Moore, R.R. Loss underreporting and the auditing role of bank exams. Journal of Financial Intermediation 12 (2003) :153–177.
- Healy, P.M. The effect of bonus schemes on accounting decision. Journal of Accounting and Economics 7 (1985): 85-107.
- Healy, P.M., S. Kang, and K. Palepu The effect of accounting procedure change on CEOs' cash salary and bonus compensation. Journal of Accounting and Economics 9 (1987): 7-34.
- Healy, P.M., and Wahlen, J.M. A review of the earnings management literature and its implications for standard setting. Accounting Horizons 13(1999) : 365–383.
- Hermalin, E.B., and Weisbach, S.M. The effects of board composition and direct incentives on firm performance. Financial Management 20 (1991): 101– 112.
- Ho, S.S.M., and Wong, K.S. A study of the relationship between corporate governance structures and the extent of voluntary disclosure. International Journal of Accounting, Auditing and Taxation 10 (2001)139-156.
- Huang, Q., and Li, S. The research about earnings managemet incentives of listed companies in China. Chinese business review 4 (2005) 1506-1537.
- Jelinek, K. The effect of leverage increases on earnings management. Journal of Business and Economic Studies 13 (2007): 24-46.
- Jensen, M.C. The modern industrial revolution, exit, and the failure of internal control systems. Journal of Finance 48 (1993) : 831–880.
- Jensen, M.C., and Murphy, K. J. Performance pay and top management incentives. Journal of Political Economy 98 (1990) : 225-264.
- Jensen, M.C., and W.H. Meckling. Theory of the firm: managerial behavior, agency costs and ownership structure. Journal of Financial Economics 3 (1976) : 305-360.
- John, K., and Senbet, L.W. Corporate governance and board effectiveness. Journal of Banking and Finance 22 (1998):371–403.
- Kaszniak, R. On the Association between. Voluntary Disclosure and. Earnings Management. Journal of accounting research 37 (1999) : 57-81.
- Klein, A. Audit committee, board of director characteristics, and earnings management. Journal of Accounting and Economics 33 (2002): 375–400.
- Liu, C., Ryan, S., and Wahlen, J. Differtial valuation implications of loan loss provision across banks and fiscal agents. The Accounting Review 72 (1997): 133-146

- Matsumoto, D. Management's Incentives to Avoid Negative Earnings Surprises. The Accounting Review 77 (2002) : 483-514.
- McConnell, J.J., and Servaes, H. Additional evidence on equity ownership and corporate value. Journal of Financial Economics 27 (1990): 595-612.
- Morck, R., Shleifer, A., and Vishny, R.W. Management ownership and market valuation-an empirical analysis. Journal of Financial Economics 20 (1988): 293-315.
- Moyer, S. Capital adequacy ratio regulations and accounting choices in commercial bank. Journal of Accounting and Economics 12 (1990) : 123–154.
- OECD. Corporate governance : A framework for implementation. London : OECD, 1999.
- Phillips, J., M. Pincus, and S. Rego. Earnings management: New evidence based on deferred tax expense. The Accounting Review 78 (2003): 491-521.
- Prevost, A. K., Rao, R. P., and Hossain, M. Determinants of board composition in New Zealand: A simultaneous equations approach. Journal of Empirical Finance 9 (2002) : 373-397.
- Schipper, K. Commentary on earnings management. Accounting Horizons 3(1989): 91-102.
- Scholes, M.S., Wilson, G.P., and Wolfson, M.A. Tax planning, regulatory capital planning, and financial reporting strategy for commercial banks. Review of Financial Studies 3 (1990), 625–650.
- Short, H., and Keasey, K. Managerial ownership and the performance of firm : Evidence from UK. Journal of Corporate Finance 5 (1999): 79–101.
- Skaife, H. A., Collins, D. W., and LaFond, R. The effect of corporate governance on firm's credit rating. Journal of Accounting and Economics 42 (2006): 203–243.
- Solomon, J. and Solomon, A. Corporate governance and accountability. Chichester : John Wiley and Sons, 2004.
- Sweeny, A.P. Debt-covenant violations and managers' accounting reponses. Journal of Accounting and Economics 17 (1994): 281–308.
- Teoh, S.H., Welch, I., and Wong, T.J. Earnings management and the long-run market performance of initial public offerings. Journal of Finance 53(1998a) : 1935–1974.
- Teoh, S.H., Welch, I., and Wong, T.J. Earnings management and the underperformance of seasoned equity offerings. Journal of Financial Economics 50 (1998b) : 63–69.
- Vafeas, N. Board meeting frequency and firm performance. Journal of Financial Economics 53 (1999) : 113–142.

- Vafeas, N., and Theodorou, E. The relationship between board structure and firm performance in the U.K. British Accounting Review 30 (1998): 383-407.
- Wahlen, J.M. The nature of information in commercial bank loan loss disclosures. The Accounting Review 69 (1994): 455-478.
- Xie, B., Davidson, W.N., and DaDalt, P.J. Earnings management and corporate governance: the role of the board and the committee. Journal of Corporate finance 9 (2003) :295–316.
- Yaping, N. A Different Perspective of Earnings Management . Canadian Social Science 2 (2006) : 53-59.
- Yermack, D. Higher market valuation of companies with a small board of directors. Journal of Financial Economics 40 (1996) : 185–211.
- Young, B. Corporate governance and firm performance: Is there a relationship? Ivey Business Journal Online (2003) : 1-4.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การแยกพิจารณาการจัดการกำไร

ตาราง ก. แสดงผลการประมาณค่าสมการการจัดการกำไรเกินกว่าปกติ การจัดการกำไรต่ำกว่าปกติและค่าสัมบูรณ์ของการจัดการกำไร

ตัวแปรอิสระ	สมมติฐาน	การจัดการกำไรเกินกว่าปกติ (EM+)		การจัดการกำไรต่ำกว่าปกติ (EM-)		ค่าสัมบูรณ์ของการจัดการกำไร EM	
		ค่าสัมประสิทธิ์	P-value	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value	ค่าสัมประสิทธิ์	P-value
EBT	+	0.0046	0.8598	0.2195	0.2700	-0.0441	0.4268
CAR	+	0.0418*	0.0000	-0.0943*	0.0003	0.0502*	0.0000
PFP	+	-0.0162	0.1165	0.0011	0.9822	-0.0152	0.4509
BI	-	-0.1365	0.5738	-0.1911	0.8790	-0.3701	0.4299
MKBK	+	0.0015	0.9724	-0.1188	0.5145	0.1050	0.8526
BK	+	-0.0121**	0.0344	0.0435	0.1151	-0.0138	0.1964
BOARDSIZE	+	0.0063	0.4599	-0.0271	0.5904	-0.0049	0.7652
BOARDMEET	-	-0.0136**	0.0232	0.3066	0.3136	-0.0128	0.2882
AUDSIZE	-	0.0239	0.6755	0.1680	0.5499	-0.0594	0.5726
AUDMEET	-	0.0100***	0.0841	-0.0489*	0.0085	0.0372*	0.0000
R-square		0.4868		0.1682		0.1881	
Adjusted R-square		0.4588		0.0905		0.1608	

หมายเหตุ * ** *** แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 99 95 และ 90 ตามลำดับ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายกวิน เอี่ยมตระกูล สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปีการศึกษา 2551 และระดับปริญญาตรีจากคณะรัฐศาสตร์ สาขา บริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปีการศึกษา 2552 จากนั้นเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี 2552 โดยได้รับการ สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาจากคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและ ธนาคารแห่ง โทยเกียว-มิตซูบิชิ ยูเอฟเจ จำกัด สำหรับประสบการณ์ทำงานเป็นผู้ช่วยวิจัยโครงการ การติดตาม กระแสการกำหนดมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช่อากรศกการสำหรับสินค้าไทยที่ส่งออกไป ต่างประเทศ (NTMs Watch) และ โครงการ การศึกษาโอกาสและอุปสรรคทางการค้าและการลงทุน ด้านอัญมณีและเครื่องประดับในประเทศจีน คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รวมทั้ง เป็นผู้ช่วยสอนวิชา Advanced mathematics for economics ระดับปริญญาโท คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย